

**STRATEGIA ROZWOJU
MIASTA ZŁOTORYJA
NA LATA 2021-2030**

PROJEKT

ZŁOTORYJA – wrzesień 2020 - luty 2021

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE		3
1.	DIAGNOZA STANU I TENDENCJI ROZWOJU MIASTA	6
1.1.	Przestrzeń, położenie i środowisko przyrodnicze miasta	6
1.2.	Potencjał demograficzny miasta	14
1.3.	Gospodarka miasta	19
	1.3.1. Funkcje miasta – zakres i tendencje zmian	19
	1.3.2. Lokalny rynek pracy	39
1.4.	Sieć i dostępność komunikacyjna	44
1.5.	Lokalna infrastruktura techniczna	47
1.6.	Mieszkalnictwo	54
1.7.	Gospodarka odpadami	58
1.8.	Społeczna sfera miasta	60
1.9.	Sektor obywatelski i współpraca samorządowa miasta	79
1.10.	Finansowe aspekty rozwoju miasta	82
1.11.	Pozycja strategiczna miasta – analiza kapitału terytorialnego	89
	1.11.1. Zakres i metoda analizy	89
	1.11.2. Atuty i szanse rozwoju	92
	1.11.3. Problemy i zagrożenia rozwoju	98
	1.11.4. Kluczowe czynniki sukcesu miasta	102
2.	STRATEGICZNE PODEJŚCIE DO ROZWOJU MIASTA ZŁOTORYJA DO ROKU 2030	108
2.1.	Wizja rozwoju miasta	108
2.2.	Scenariusze rozwoju miasta	109
2.3.	Hierarchiczna struktura celów i zadań rozwoju miasta	115
	2.3.1. Istota i zakres celów strategicznych	115
	2.3.2. Cele operacyjne i zadania strategiczne	116
2.4.	Kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta	123
2.5.	Spójność z regionalnymi, krajowymi i unijnymi dokumentami strategicznymi	126
3.	ZAGADNIENIA REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU MIASTA ZŁOTORYJA	154
3.1.	Organizacyjne aspekty realizacji strategii	154
3.2.	Finansowe aspekty realizacji strategii	156
3.3.	Monitoring i ewaluacja wdrażania strategii	159
	Załącznik 1 - Lista liderów uczestniczących w warsztatach strategicznych	167

WPROWADZENIE

Współczesne uwarunkowania europejskie, krajowe i regionalne wyznaczają planowaniu strategicznego w lokalnym wymiarze terytorialnym szczególne ukierunkowanie. Stąd też w formułowanych strategiach, czy programach rozwoju, w coraz większym stopniu uwzględniane są indywidualne cechy poszczególnych jednostek terytorialnych, rozumiane jako ich endogeniczne potencjały rozwojowe. Niektóre z nich wymagają wzmocnienia, inne zaś pobudzenia i uaktywnienia. Nie ma jednak wątpliwości, że przesłankami prowadzenia polityki rozwoju lokalnego są z jednej strony odczuwane przez terytorialne społeczności problemy o różnym charakterze i natężeniu, a z drugiej – konieczność podejmowania efektywnych działań poprzez wykorzystanie dostępnych narzędzi i instrumentów mających wymiar nie tylko finansowy, lecz ukierunkowanych na trwałe rozwiązanie tych problemów.

Proces zarządzania współczesnym miastem musi mieć aktywny charakter i być jednoznacznie nastawiony na kreowanie jego przyszłości, czyli winien być oparty na podejściu strategicznym. Stąd też samorządowe władze miasta Złotoryja zdecydowały o opracowaniu strategii rozwoju miasta do 2030 roku. Dotychczasowa strategia długofalowego rozwoju Złotoryi (opracowana na przełomie lat 1999 i 2000) utraciła bowiem wszelakie symptomy aktualności.

Należy zaznaczyć, iż strategia rozwoju miasta rozumiana jest jako kompleksowa koncepcja efektywnego i spójnego działania polegająca na:

- formułowaniu wizji przyszłości miasta oraz zbioru perspektywicznych jego celów rozwojowych,
- określaniu zasobów ludzkich, rzeczowych, finansowych i naturalnych, niezbędnych do realizacji przyjętych celów,
- określaniu sposobów postępowania pozwalających na osiągnięcie celów rozwojowych oraz optymalne wykorzystanie i rozmieszczenie przestrzenne zasobów, dla zapewnienia wszystkim sferom miasta, a zwłaszcza lokalnej społeczności możliwie najwyższego poziomu warunków egzystencji i rozwoju.

Przyszłościowy sukces miasta Złotoryja zależy więc w istotnym stopniu od sprawnego, skutecznego i efektywnego sterowania zasobami oraz procesami lokalnymi w celu osiągnięcia, w istniejących warunkach, optymalnych rezultatów. Należy przy tym wskazać, że konieczne staje się uwzględnienie nie tylko uwarunkowań wewnętrznych

(wartości endogenicznego potencjału rozwojowego miasta), ale również uwarunkowań zewnętrznych (europejskich, krajowych i regionalnych). Nieodzowne było zatem uwzględnienie w procesie konstruowania strategii rozwoju miasta uwarunkowań wynikających z dokumentów strategicznych i programowych Miasta (w tym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego), Unii Europejskiej (dotyczących okresu programowania 2021-2027), kraju (w tym Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, Krajowej Polityki Miejskiej, krajowych programów operacyjnych) czy regionu dolnośląskiego (m.in. Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do roku 2030, Strategii Sudety 2030 i regionalnego programu operacyjnego). Te uwarunkowania wymagają bowiem m.in. odpowiedniego postrzegania dostępnych instrumentów (w tym finansowych), a także celów, kategorii i zakresów możliwych terytorialnych interwencji.

Sformułowanie strategii rozwoju miasta Złotoryja wymagało zastosowania odpowiedniej procedury uwzględniającej konieczność szerokiej partycypacji przedstawicieli wszystkich środowisk gospodarczych, społecznych, zawodowych itd., zwanymi „liderami miasta”. Strategia w znaczącej swej części kształtowana była zatem na dwóch spotkaniach roboczych (warsztatach strategicznych), będących płaszczyzną wymiany poglądów, ujawniania konfliktów interesów, a nadto wyrażenia opinii o stanie miasta, jego atutach i problemach, jego szansach i zagrożeniach oraz ustalenia wspólnej dla wszystkich grup mieszkańców miasta wiązki zadań strategicznych, określenia hierarchii ich ważności i kolejności realizacji.

W części diagnostycznej oceny wyrażone przez „liderów miasta” dopełnione zostały wynikami analizy desk research oraz analizy statystycznej. Analiza desk research dotyczy m.in. kompleksowej analizy unijnych, krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych, dziedzinowych programów rozwoju miasta oraz aktów prawnych. Dotyczyła zatem aktualnych i dostępnych opracowań zawierających informacje dotyczące bieżącej sytuacji społeczno-gospodarczej miasta Złotoryja oraz obserwowanych tendencji rozwojowych. Analizie statystycznej poddano zaś wieloletnie zbiory danych pochodzących zwłaszcza z Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych), a także Urzędu Statystycznego we Wrocławiu, Powiatowego Urzędu Pracy w Złotoryi i Urzędu Miejskiego w Złotoryi.

Ponadto w pracach nad projekcyjną częścią strategii rozwoju miasta Złotoryja uwzględniono nie tylko zintegrowane oczekiwania „liderów miasta”, ale również wykorzystano metodę analizy kluczowych czynników sukcesu miasta jako jedną z metod

analizy potencjału strategicznego oraz metodę scenariuszową. Wynikiem analizy kluczowych czynników sukcesu miasta jest zidentyfikowanie tych dziedzin i zasobów, na których winna skupiać się uwaga zarówno samorządowych władz miasta, jak i wszystkich grup jego użytkowników, zwłaszcza lokalnej społeczności. To z jednej strony dziedziny wymagające podjęcia interwencji w celu eliminacji problemów czy hamulców i barier rozwoju lokalnego, a z drugiej – dziedziny i zasoby, od których zależy sukces miasta. Wynikiem natomiast praktycznej implementacji metody scenariuszowej jest wskazanie kilku możliwych ścieżek przyszłościowego rozwoju Złotoryi.

Prowadzenie kompleksowej procedury konstruowania „Strategii rozwoju miasta Złotoryja na lata 2021-2030” powierzone zostało dr. Markowi Obrębalskiemu - pracownikowi naukowemu Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.

1. DIAGNOZA STANU I TENDENCJI ROZWOJU MIASTA

1.1. Przestrzeń, położenie i środowisko przyrodnicze miasta

Przestrzeń miasta

Złotoryja zajmuje powierzchnię prawie 12 km² (1 151 ha) i jest gminą miejską ze wszystkimi tego konsekwencjami. Miasto rozwinęło się nad prawym, stromym zboczem doliny rzeki Kaczawy, co jest związane z dużym zróżnicowaniem wysokości względnej na jego terenie. Najwyżej położone obiekty miasta znajdują się w rejonie złotoryjskiej podstrefy Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (290 m n.p.m.), a najniżej w dolinie Kaczawy (ok. 180 m n.p.m.). Na południe od Złotoryi rozciąga się malownicze pagórkowate Pogórze Kaczawskie, będące najdalej wysuniętą na północ częścią Sudetów.

Budowa geologiczna Pogórza Kaczawskiego jest zbliżona do budowy Gór Kaczawskich, z tym, że liczniej występują tu skały wulkaniczne (bazalt i porfir) tworzące bardzo charakterystyczne, odosobnione stożki wulkaniczne. Stąd też obszar ten zwany jest Krainą Wygasłych Wulkanów. Pogórze jest zbudowane głównie z granitognejsów, piaskowców i zieleńców, a na powierzchni dolin występują osady czwartorzędowe. Złożoność budowy geologicznej i różnorodności form krajobrazowych terenów okalających Złotoryję przyciąga turystów w tym miłośników skał i minerałów.

Warunki geologiczne i topograficzne stwarzają utrudnienia dla przedsięwzięć inwestycyjnych w zakresie budownictwa oraz urządzeń i sieci infrastruktury technicznej, zwłaszcza w dolinie Kaczawy oraz na stromo nachylonych stokach w obrębie Pogórza. Na obszarze przydatnym do zabudowy występują grunty mikroporowate, a warunki budowlane są dostateczne. W dolinie Kaczawy utrudnienia związane są z płytkim występowaniem wód podziemnych, zagrożeniem wezbraniem rzeki oraz występowaniem gruntów o słabszej nośności.

Złotoryja położona jest w strefie przejściowej pomiędzy dwoma regionami pluwiotermicznymi: Nadodrzańskim (Nizina Śląsko-Łużycka) i Przejściowym (Przedgórze Sudeckie). Pierwszy z nich jest bardzo ciepły, o średniej temperaturze w roku powyżej 8°C, opadzie rocznym poniżej 600 mm oraz okresie wegetacyjnym trwającym ponad 220 dni.

Drugi region jest chłodniejszy, średnia temperatura roku wynosi w nim 7,5-7,8°C, okres wegetacyjny trwa 213-217 dni; natomiast opad atmosferyczny jest wyższy (600-700 mm).

Elementy środowiska przyrodniczego

Środowisko przyrodnicze stanowi zespół wielu współzależnych elementów, a mianowicie: skorupy ziemskiej, atmosfery, wód, gleb, szaty roślinnej i świata zwierzęcego. Poszczególne elementy środowiska w Złotorzy mają różną wartość użytkową. Kwestią o istotnej randze staje się zatem optymalne wykorzystywanie zasobów środowiska, przy pełnej świadomości faktu ich ograniczoności i niepomnażalności oraz niewielkiej zdolności samoochrony przed negatywnymi skutkami długotrwałej degradacji.

Środowisko wodne

Teren miasta Złotorzy należy do dorzecza rzeki Kaczawy, która jest lewobrzeżnym dopływem rzeki Odry. Położona jest na 45 km rzeki, a w granicach miasta do Kaczawy uchodzi kilka cieków, z których największym jest Złoty Potok. Największe zbiorniki wodne w Złotorzy to zbiorniki o charakterze rekreacyjnym - „Oczko” przy ul. Zagrodzieńskiej, „Zielone Oczko” przy ul. Wiosennej i „Zalew Złotoryjski”.

Wody powierzchniowe na terenie Złotorzy narażone są na stałe zagrożenie zanieczyszczeniami pochodzącymi z różnych źródeł. Głównymi źródłami zanieczyszczeń są nieoczyszczane lub niedostatecznie oczyszczane ścieki przemysłowe oraz komunalne. Poziom tego zagrożenia zmniejszył się w związku z przeprowadzoną w latach 2016-2020 modernizacją oczyszczalni ścieków w Złotorzy, jednak w górnym biegu Kaczawy od wielu lat brak jest inwestycji związanych z kanalizacją miast i wsi oraz budową wysokosprawnych oczyszczalni ścieków. Co potwierdza monitoring czystości wód WIOŚ, według którego stan chemiczny Kaczawy na kilku odcinkach (m.in. w punkcie monitoringu powyżej Świerzawy) jest oceniany poniżej dobrego.

W południowej części miasta występuje jeden z głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) wymagający szczególnej ochrony - zbiornik nr 317 „Niecka Zewnętrzna Sudecka (k) Bolesławiec” (utwory kredy górnej). Biegnie pasem o szerokości kilku km od okolic Leszczyny, na południe od Złotorzy, ku zachodowi. Północna granica GZWP przecina południową część terenu w granicach administracyjnych miasta - w granicach zbiornika leży północny stok Wilczej Góry i tereny w rejonie Kruczych Skał.

Obszar narażony na niebezpieczeństwo powodzi znajduje się w Złotorzy w obrębie doliny rzeki Kaczawa. Wynika to z rzeźby terenu powodującej, że doliną Kaczawy prowadzone są wody opadowe lub roztopowe bez możliwości retencjonowania jej w obszarze dolinnym. Przyczyną zagrożeń powodziowych na obszarze miasta Złotorzyja są intensywne opady atmosferyczne w lecie oraz wezbrania roztopowe po okresie zimowym. Stwarza to zagrożenie podtopienia niżej położonych terenów. Ochronę przeciwpowodziową dla tego obszaru zabezpieczają zapory wodne wyremontowane w ostatnich latach w Kaczorowie na rzece Kaczawie oraz w Świerzawie na potoku Kamiennik. Poza podtopieniami będącymi wynikiem powodzi na obszarze miasta znajdują się także obszary podtapiane w wyniku niewydolności systemu kanalizacji deszczowej. Istotnym problemem jest również funkcjonowanie kanalizacji ogólnospławnej na terenie miasta.

Stan powietrza atmosferycznego

Oceny jakości powietrza wykonywane są w odniesieniu do obszarów stref delimitowanych zgodnie z art. 87 ustawy - Prawo ochrony środowiska. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 8 czerwca 2018 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu, oceny ze względu na ochronę zdrowia ludzi w zakresie dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenku węgla, benzenu, ozonu, pyłu PM10, pyłu PM2,5 oraz zawartości ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu B(a)P w pyłe PM10 dokonuje się w strefach na terenie całego kraju.

Tabela 1. Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi

Kod strefy	Nazwa strefy	SO ₂	NO ₂	C ₆ H ₆	CO	O ₃	PM10	Pb (PM10)	As (PM10)	Cd (PM10)	Ni (PM10)	BaP (PM10)	PM2.5
PL0201	Aglomeracja Wrocławska	A	C	A	A	C ¹	A	A	A	A	A	C	A ²
PL0202	miasto Legnica	A	A	A	A	A ¹	C	A	A	A	A	C	A ²
PL0203	miasto Wałbrzych	A	A	A	A	A ¹	A	A	A	A	A	C	A ²
PL0204	strefa dolnośląska	A	A	A	A	C ¹	C	A	C	A	A	C	A ²

¹⁾ Dla ozonu – poziom celu długoterminowego, strefy uzyskały klasę D2

²⁾ Dla pyłu PM2.5 – poziom dopuszczalny II faza, wszystkie strefy uzyskały klasę A1

Klasa A – poziom stężeń zanieczyszczeń poniżej dopuszczalnego; klasa C - poziom stężeń zanieczyszczeń poniżej dopuszczalnego.

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim. Raport wojewódzki za rok 2019. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska we Wrocławiu, Wrocław 2020, s. 86.

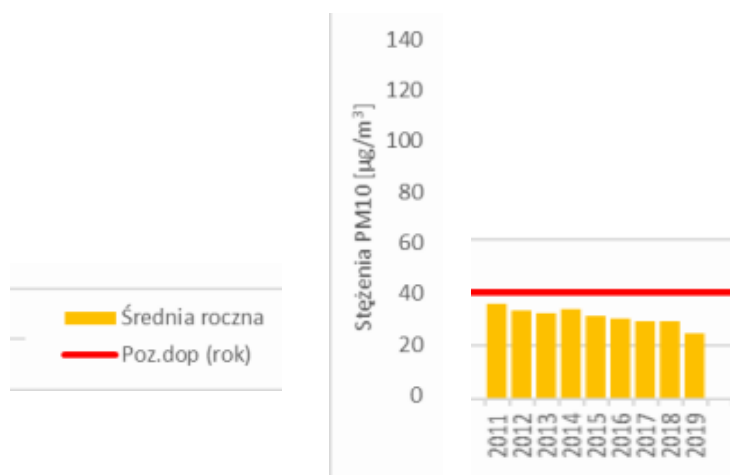
Miasto Złotorzyja przynależy do strefy dolnośląskiej obejmującej obszar regionu poza Aglomeracją Wrocławską oraz miastami Legnica i Wałbrzych.

Na podstawie oceny jakości powietrza oraz klasyfikacji stref województwa dolnośląskiego za rok 2019 według kryterium ochrony zdrowia ludzi stwierdzono przekroczenia poziomów dopuszczalnych/docelowych/długoterminowych we wszystkich strefach województwa w zakresie następujących substancji:

- 1) aglomeracja wrocławska (NO₂, ozon, benzo(a)piren),
- 2) m. Legnica (PM₁₀, benzo(a)piren),
- 3) m. Wałbrzych (benzo(a)piren),
- 4) strefa dolnośląska (ozon, PM₁₀, arsen, benzo(a)piren).

Na obszarze miasta Złotoryja znajduje się punkt pomiaru jakości powietrza, zlokalizowany przy ul. Staszica, który dokonuje pomiarów zanieczyszczenia pyłem PM₁₀ oraz stacja pomiarowa przy ul. Kościuszki, dokonująca pomiarów SO₂, NO₂ i benzenu metodą pasywną. W 2019 roku odnotowano 52 dni, w których przekroczony został 24-godzinny dopuszczalny poziom dla pyłu PM₁₀. Przekroczenia norm jakości powietrza dla ochrony zdrowia ludzi stwierdzone w Złotoryi dotyczą: O₃ - ozonu oraz BaP(PM₁₀) - benzo(a)pirenu w pyłe PM₁₀. Oprócz tego Urząd Miejski posiada od 2017 r. dwa własne mierniki do badania jakości powietrza: na pl. Reymonta oraz przy ul. Wilczej. Należy jednak podkreślić zmniejszanie się stężeń pyłów w powietrzu atmosferycznym na terenie miasta Złotoryja (rys. 1), co jest efektem m.in. podejmowanych przedsięwzięć inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska, w tym rozbudowy sieci ciepłowniczej WPEC

Rys. 1. Przebieg stężeń średniorocznych pyłu zawieszzonego PM₁₀ na stanowisku pomiarowym w Złotoryi na tle poziomu dopuszczalnego w latach 2010-2019

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim. Raport wojewódzki za rok 2019. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska we Wrocławiu, Wrocław 2020, s. 68.

Na obszarze miasta Złotoryja zanieczyszczenia powietrza pochodzą ze źródeł zorganizowanych, niezorganizowanych i wtórnych. Należą one do emisji komunalno-bytowych związanych z kotłowniami lokalnymi, indywidualnymi paleniskami domowymi oraz emitowanymi z zakładów użyteczności publicznej. Są to zanieczyszczenia, które mają znaczący wpływ na stan zanieczyszczenia powietrza i są głównym źródłem tzw. niskiej emisji. Emitują najczęściej zanieczyszczenia pyłowe i gazowe. Drugim źródłem emisji są emitory liniowe związane z transportem. Główne zanieczyszczenia tego typu to: węglowodory, tlenki azotu, tlenek węgla, pyły, związki ołowiu, tlenki siarki. Na obszarze miasta występują także emisje przemysłowe pochodzące z procesów produkcyjnych oraz kotłowni lokalnych.

Gleby

Gleba jest jednym z podstawowych elementów środowiska przyrodniczego warunkującym wraz z hydrosferą i atmosferą rozwój wszelkich form życia. Zróżnicowanie warunków geologicznych, rzeźby i klimatu powoduje, że na terenie miasta wytworzyły się różnorodne gleby, z dominacją jednak gleb średnich klas bonitacyjnych. Występują tu bowiem głównie gleby brunatne. W dolinach i obniżeniach terenu występują mady i gleby brunatne aluwialno-deluwialne.

Pod względem rolniczej przydatności w części północnej w dolinie Kaczawy i na południe od miasta dominuje kompleks pszeny bardzo dobry, a we wschodniej części Złotoryi - kompleks pszeny dobry, który również przeważa w południowej części doliny Kaczawy. Użytki zielone dobre i bardzo dobre to grunty w sąsiedztwie lasów na północnym-zachodzie miasta, na wschód od Górki Mieszcząńskiej i niewielkie arealy w północnej części doliny Kaczawy. Doliny małych cieków we wschodniej części miasta to użytki zielone. Około połowa gruntów użytkowanych rolniczo to gleby dobre, III klasy bonitacyjnej.

Lasy i tereny miejskiej zieleni

Istotnym elementem środowiska przyrodniczego miasta są także znaczne tereny leśne o różnej jednak kondycji biologicznej oraz zróżnicowane rodzajowo i funkcjonalnie tereny miejskiej zieleni.

Lasy na obszarze miasta Złotoryja zajmują powierzchnię nieco ponad 65 ha. Znajdują się głównie w północnej i zachodniej części gminy. Są to kompleksy leśne w obrębie grzbietu Pogórza Kaczawskiego oraz doliny Kaczawy. Nieliczne obszary zadrzewione występują na obszarze zurbanizowanym np. w rejonie Góry Zamkowej. We wschodniej i południowej

części miasta zadrzewienia towarzyszą niektórym ciekom wodnym. W zachodniej i północnej części miasta obserwuje się procesy naturalnej sukcesji lasów na tereny nieużytków rolnych.

Miasto Złotoryja należy do gmin województwa dolnośląskiego o relatywnie niskim poziomie lesistości (5,6% ogólnej powierzchni wobec niemal 29% w skali województwa), co ukazuje tabela 2.

Tabela 2. GRUNTY LEŚNE W ZŁOTORYI W LATACH 2010-2019

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
Powierzchnia ogółem (w ha)	50,8	50,42	64,62	65,06	65,06	65,06	128,07
lesistość w %	4,4	4,3	5,6	5,6	5,6	5,6	x
✓ grunty leśne publiczne ogółem (w ha)	45,8	45,65	45,65	46,09	46,09	46,09	100,63
- Skarbu Państwa	31,3	31,15	31,15	31,15	31,15	31,15	99,52
- gminne	14,50	14,50	14,50	14,94	14,94	14,94	103,03
✓ grunty leśne prywatne (w ha)	5,0	4,77	18,97	18,97	18,97	18,97	379,40

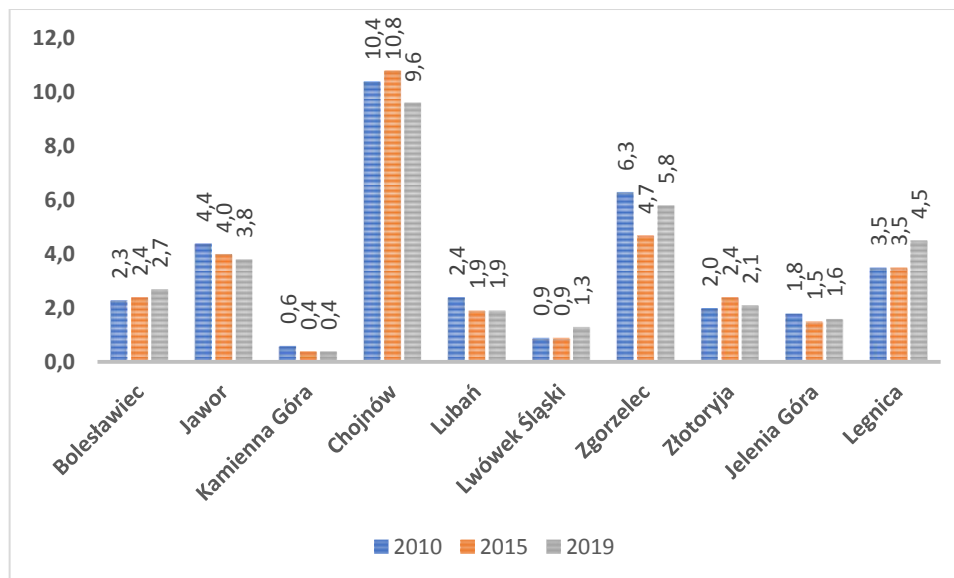
Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych.

W strukturze gruntów leśnych znajdujących się w granicach administracyjnych Złotoryi dominują grunty własności publicznej. Zajmują one ponad 46 ha i stanowią 70,8% ogółu gruntów leśnych w mieście. Prywatne grunty leśne zajmują jedynie niespełna 19 ha, a gminne prawie 15 ha.

Lasy na terenie miasta wypełniają, poza ograniczonymi funkcjami produkcyjnymi, również wiele istotnych zwłaszcza ze względów społecznych, funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych i ochronnych. Na zboczach Góry Mieszcząńskiej, Góry Zamkowej oraz przy osiedlu Nad Zalewem znajdują się obszary o istotnych walorach przyrodniczych i charakterze zbliżonym do parków leśnych. Łączna ich powierzchnia wynosi 22,7 ha.

Złotoryja, poza lasami, posiada w swych administracyjnych granicach także zróżnicowany funkcjonalnie i powierzchniowo układ miejskiej zieleni. Układ współtworzą parki, zieleńce (skwery), tereny zieleni osiedlowej oraz zieleń przyuliczna o łącznej powierzchni prawie 37 ha, co stanowi 3,2% obszaru miasta. Tereny zieleni miejskiej są corocznie dopełniane nowymi nasadzeniami drzew, krzewów i kwiatów, a ostatnio również zakładane są kwietne łąki, co jest wyrazem dbałości o stan miejskiego ekosystemu.

Udział terenów zieleni miejskiej w ogólnej powierzchni Złotoryi jest relatywnie niższy aniżeli w Chojnowie, Zgorzelcu czy Jaworze, wyższy natomiast między innymi w odniesieniu do Kamiennej Góry, Lwówka Śląskiego, Lubania czy Jeleniej Góry, co przedstawiono na rysunku 2.

Rys. 2. Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem (w %) w Złotoryi oraz wybranych miastach regionu dolnośląskiego w latach 2010-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Ochrona miejskich terenów zielonych, co należy podkreślić, ma istotny wpływ na jakość życia mieszkańców Złotoryi zarówno w wymiarze ekologicznym, jak i rekreacyjno-wypoczynkowym.

Ochrona przyrody i krajobrazu

Istotnym elementem polityki ekologicznej jest należyte postrzeżenie konieczności ochrony przyrody i krajobrazu. Podstawowymi formami ochrony przyrody w rejonie Złotoryi są: Park Krajobrazowy „Chełmy” oraz liczne pomniki przyrody.

Park Krajobrazowy „Chełmy” to obszar chroniony od 1992 r. znajdujący się na terenie powiatów: jaworskiego, złotoryjskiego i legnickiego. Park jest położony we wschodniej części Pogórza Kaczawskiego (Pogórze Złotoryjskie). Obejmuje również niewielki skrawek Wschodniego Grzbietu Gór Kaczawskich. Na północnym zachodzie w obręb Parku wchodzi skrawek Równiny Chojnowskiej, należącej do Niziny Śląsko-Łużyckiej. Liczne badania potwierdziły odrębność i wyjątkowość tego obszaru. Obszar ten posiada wybitne walory krajobrazowe z unikatowymi w skali europejskiej relikdami działalności wulkanicznej.

Ponadto ochroną indywidualną w formie ośmiu pomników przyrody objęte są drzewa na terenie miasta Złotoryja. Są to: cztery dęby szypułkowe (*Quercus robur*), buk pospolity purpurowy (*Fagus silvatica*), cis pospolity (*Taxus baccata*) o sześciu pniach, platan klonolistny (*Platanus x acerifolia*) oraz buk zwyczajny (odmiana czerwonolistna - *Fagus silvatica* „*Atropunicea*”).

Ok. 200 m na południe, od granic administracyjnych miasta znajduje się utworzony w 1959 r. rezerwat przyrody Wilcza Góra. Poza unikatowymi formami geologicznymi na terenie rezerwatu znajduje się również ostoja przyrody ożywionej.

W południowej części miasta Złotoryja znajduje się także fragment obszaru Natura 2000 (Góry i Pogórze Kaczawskie - PLH020037) obejmujący głównie tereny rolne a w mniejszym zakresie tereny aktywności gospodarczej.

Surowce mineralne

Z urozmaiconą budową geologiczną Pogórza Kaczawskiego wiąże się występowanie różnorodnych kopalin. Na obszarze Złotoryi nie występują jednak złoża o znaczeniu przemysłowym, a jedynie złoża kruszywa naturalnego „Wyskok”, które w swym zasięgu nieznacznie przekracza granicę miasta w rejonie północno-wschodnim. Natomiast południowa część miasta znajduje się częściowo w zasięgu terenu górniczego związanego ze złożem bazaltu na Wilczej Górze zajmującym powierzchnię 6,68 ha (zasoby bilansowe - 4088,30 tys. ton). Pokłady bazaltu występują również na terenie Kostrzej Góry, w której wyrobisku znajduje się obecnie zrekultywowane składowisko odpadów komunalnych.

Planowanie przestrzenne

Lokalna polityka przestrzenna w mieście prowadzona jest w oparciu o uchwalone w 2018 roku studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Gospodarowanie terenami w Złotoryi oparte jest natomiast na ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, którymi objęto 99% powierzchni miasta. Stąd też kształtowanie miejskiej przestrzeni i zarządzanie jej potencjałem zgodne jest z bieżącymi i przyszłościowymi potrzebami użytkowników miasta (zwłaszcza z oczekiwaniami mieszkańców), a także z wieloaspektowymi uwarunkowaniami lokalnymi (środowiskowymi, kulturowymi, krajobrazowymi oraz społecznymi i ekonomicznymi). Racjonalne zarządzanie miejską przestrzenią jest jednym z istotnych warunków utrwalania ładu przestrzennego w Złotoryi.

1.2. Potencjał demograficzny miasta

Potencjał demograficzny miasta oraz zmiany jego struktury - wywierają istotny wpływ na przebieg procesów społeczno-gospodarczych. Stymulują między innymi rozmiary potrzeb w zakresie infrastruktury społecznej, stopień aktywności zawodowej, kształtują lokalny rynek pracy, a także współdecydują o dynamice przyszłościowego rozwoju określonego obszaru.

W badaniach demograficznych mogą być wykorzystywane różne źródła informacji. Powszechnie uwzględniane są dane o liczbie i strukturze ludności opracowywane przez GUS metodą bilansową stosowaną w okresach międzyspisowych. Zakłada ona przyjęcie wyników ostatniego spisu powszechnego ludności za bazę wyjściową, a następnie uwzględnianie w określonym okresie danych o ruchu naturalnym (urodzenia i zgony) oraz migracjach (na pobyt stały i czasowy). Oznacza to, że taki bilans nie obejmuje osób przybyłych z zagranicy na pobyt czasowy (bez względu na okres ich czasowego przebywania) i nie uwzględnia migracji nieudokumentowanych i nielegalnych, natomiast ujmuje stałych mieszkańców Polski przebywających czasowo za granicą (bez względu na okres ich nieobecności). Zgodnie z krajową definicją zamieszkania - do ludności danej gminy zalicza się osoby tam zamieszkujące (przebywające) przez okres co najmniej 3 miesięcy.

Od 2010 r. podstawą (bazą wyjściową) bilansu są wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z dnia 31 marca 2011 r.¹, a dane składowe (urodzenia, zgony i migracje) pochodzą z rejestrów urzędów stanu cywilnego i biur ewidencji poszczególnych gmin oraz z rejestru PESEL. Sprawia to, że informacje o liczbie zameldowanych w ewidencji urzędów administracji samorządowej różnią się od tych podawanych przez GUS. Dotyczy to m.in. miasta Złotoryja. Różnice w tym zakresie wynoszą kilkaset osób. Przykładowo, według Wydziału Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego w Złotoryi w 2010 roku zameldowanych w mieście było 16219 osób, w 2015 r. – 15530 osób, a na koniec 2019 roku – 14717 osób (na podstawie zaś metody bilansowej stosowanej przez GUS ludność miasta liczyła odpowiednio: 16529, 15951 i 15496).

Udział ludności miasta w ogólnej liczbie mieszkańców powiatu złotoryjskiego w połowie 2020 roku wynosił 35,6%, a w populacji województwa dolnośląskiego – jedynie

---

¹ Najbliższy Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań rozpocznie się dnia 1 kwietnia 2021 r., a zakończy 30 września 2021 r. Jego wyniki dostępne będą dopiero w 2023 roku.

0,53%. W okresie od 2010 roku do końca czerwca 2020 r. ogólna liczba ludności w Złotoryi – według danych GUS - zmniejszyła się o ponad 1100 osób, tj. o prawie 6,9%.

W strukturze ludności według płci ma miejsce liczebna przewaga kobiet nad mężczyznami (na 100 mężczyzn przypada 110 kobiet). Na stan i strukturę ludności w mieście wpływają w szczególności ruch naturalny oraz wędrownkowy, co prezentuje tabela 3.

Tabela 3. CZYNNIKI ROZWOJU LUDNOŚCIOWEGO MIASTA ZŁOTORYJA W LATACH 2010-2020

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	I-VI 2020
Ludność ogółem	16 529	15 951	15 873	15 783	15 655	15 496	15 395
Urodzenia żywe	169	105	136	135	108	98	44
Zgony	130	173	151	168	169	183	90
Przyrost naturalny	39	-68	-15	-33	-61	-85	-46
Saldo migracji	-46	-88 ^a	-53	-58	-60	-84	-55
na 1000 ludności							
Urodzenia żywe	10,21	6,56	8,55	8,52	6,87	6,30	5,7
Zgony	7,86	10,81	9,50	10,60	10,75	11,76	11,7
Przyrost naturalny	2,36	-4,25	-0,94	-2,08	-3,88	-5,46	-6,0
Saldo migracji	-2,78	-5,50 ^a	-3,33	-3,66	-3,82	-5,40	-7,1

a – dotyczy migracji wewnętrznych (bez zagranicznych);

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych.

W analizowanym okresie zaznacza się z jednej strony wyraźne zmniejszanie się liczby urodzeń, a z drugiej wzrost liczby zgonów. Cechą układu ludnościowego miasta Złotoryja od 2015 roku jest liczebna przewaga zgonów nad urodzeniami oraz wzrastające ujemne saldo przyrostu naturalnego. Warto ponadto zauważyć, że w pierwszych sześciu miesiącach 2020 roku stopa przyrostu naturalnego ludności w mieście była wyraźnie niższa niż przeciętna w województwie dolnośląskim i w kraju (odpowiednio: -6,0; -2,5 i -1,6 na 1000 ludności).

Utrzymywanie się ujemnego poziomu przyrostu naturalnego ludności jest niekorzystną cechą demograficzną miasta Złotoryja. W skali regionalnej występują podobne tendencje wynikające w szczególności z faktu starzenia się dolnośląskiej społeczności. Niekorzystnie kształtuje się także saldo ruchu wędrownkowego ludności. W Złotoryi przyjmuje ono rosnące ujemne wartości, podobnie jak w wielu subregionach województwa dolnośląskiego.

Szczególnie jednak niepokoi tendencja przesuwania się grupy ludności w wieku przed- i produkcyjnym do grupy ludności w wieku poprodukcyjnym. Oznacza to postępujące starzenie się społeczności złotoryjskiej. Tendencje zmian w tym zakresie przedstawia tabela 4.

Tabela 4. EKONOMICZNA STRUKTURA LUDNOŚCI MIASTA ŻŁOTORYJA W LATACH 2010-2020

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020 (30.06)	Wskaźnik zmian 2010-2020 (2010=100)
Ludność ogółem	16 529	15 951	15 873	15 783	15 655	15 496	15 395	93,14%
Z tego w wieku (w osobach)								
przedprodukcyjnym	2 814	2 437	2 446	2 413	2 401	2 381	2 351	83,55%
produkcyjnym	11 275	10 299	10 021	9 780	9 527	9 225	9 090	80,62%
poprodukcyjnym	2 440	3 215	3 406	3 590	3 727	3 890	3 954	162,05%
Z tego w wieku (w %)								
przedprodukcyjnym	17,0	15,3	15,4	15,3	15,3	15,4	15,3	-1,7 pkt.%
produkcyjnym	68,2	64,6	63,1	62,0	60,9	59,5	59,0	-9,2 pkt.%
poprodukcyjnym	14,8	20,2	21,5	22,7	23,8	25,1	25,7	+10,9 pkt.%

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych.

Udział ludności miasta w wieku poprodukcyjnym zwiększył się w latach 2010-2020 z 14,8% do 25,7%, podczas gdy w końcu czerwca 2020 roku przeciętnie w województwie dolnośląskim i w kraju udział tej grupy ludności był relatywnie niższy (odpowiednio: 23,4% i 22,2%).

W Żłotorii niekorzystne tendencje zmian dotyczą również grup wiekowych dzieci i młodzieży (por. tabela 5), co bezpośrednio oddziałuje na funkcjonowanie i rozwój infrastruktury w zakresie wychowania i edukacji, a także wyznacza rozmiary zapotrzebowania na wiele usług publicznych.

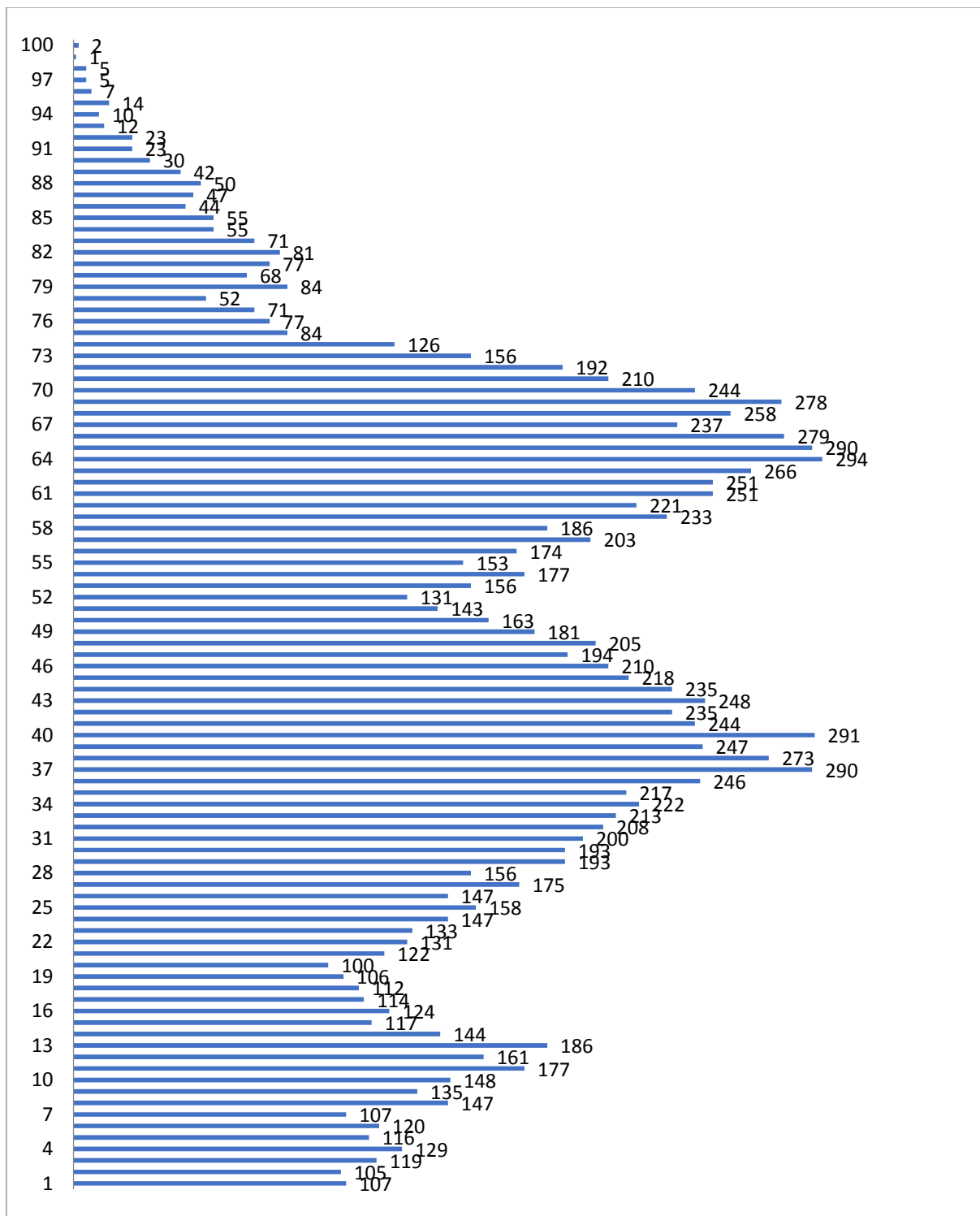
Tabela 5. STRUKTURA LUDNOŚCI MIASTA ŻŁOTORYJA WEDŁUG EDUKACYJNYCH GRUP WIEKU W LATACH 2010-2020

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020 (30.06)	Wskaźnik zmian 2010-2020 (2010=100) w %
Ludność ogółem	16 529	15 951	15 873	15 783	15 655	15 496	15 395	93,14
Z tego w wieku:								
0-2	521	317	350	364	367	343	320	61,42
3-6	643	635	557	500	461	429	441	68,58
7-15	1286	1234	1303	1340	1351	1378	1353	105,21
16-19	768	557	517	470	458	451	349	45,44
20-24	1 221	921	855	837	781	744	816	66,83

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych.

W latach 2015-2020 (a szczególnie po 2018 roku) widoczne jest zmniejszanie się liczności dzieci w wieku żłobkowym (0-2), przedszkolnym (3-6), a także w wieku kształcenia w szkołach ponadpodstawowych (16-19). Względną stabilizację ilościową w tym okresie wykazywała natomiast ludność w wieku edukacji w szkołach podstawowych (7-15).

Rys. 3. Struktura ludności Złotoryi według wieku w 2019 roku.

Źródło: dane Wydziału Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego w Złotoryi.

O przyszłej strukturze wiekowej ludności miasta oraz o możliwościach jego rozwoju współdecydować będzie ponadto widoczny wyraźnie proces postępującego starzenia się lokalnej społeczności. Proces stopniowego pogarszania się struktury wiekowej społeczności złotoryjskiej przedstawia tabela 6.

Tabela 6. OBCIĄŻENIE DEMOGRAFICZNE LUDNOŚCI MIASTA ZŁOTORYJA W LATACH 2010-2020

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020 (30.06)	Wskaźnik zmian 2010-2020 (2010=100) w %
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	46,6	54,9	58,4	61,4	64,3	68,0	69,4	148,93
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	86,7	131,9	139,2	148,8	155,2	163,4	168,2	194,00
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	21,6	31,2	34,0	36,7	39,1	42,2	43,5	201,39
współczynnik starości demograficznej (odsetek osób w wieku 65 lat i więcej)	11,2	15,2	16,5	17,7	18,7	20,0	20,6	183,93

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych.

Wskaźnik obciążenia demograficznego, będący syntetycznym miernikiem „kondycji demograficznej”, ustalony jako stosunek liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym (przed- i poprodukcyjnym) przypadającej na 100 osób w wieku produkcyjnym w Złotoryi zwiększył się z 46,6 w roku 2010 do 69,4 w roku 2020 i jest wyższy niż przeciętnie w województwie dolnośląskim i w kraju (odpowiednio: 68,2 i 67,5). Tendencję wzrostową wykazuje również współczynnik starości demograficznej w mieście. W analizowanym okresie poziom tego współczynnika zwiększył się niemal 2-krotnie (z 11,2% do 20,6%). Nie są to korzystne cechy miasta, a przy tym niekorzystnie oddziaływać będą m.in. na funkcjonowanie i rozwój lokalnego rynku pracy.

Należy również wskazać, iż niekorzystne tendencje rozwoju ludnościowego mogą – według prognoz demograficznych GUS – utrzymywać się w bliższej i dalszej przyszłości (tabela 7).

Tabela 7. PROGNOZA ROZWOJU LUDNOŚCIOWEGO MIASTA ZŁOTORYJA DO 2030 ROKU

Wyszczególnienie	2020 (30.06)	2025	2030	Wskaźnik zmian 2020-2030 (2020=100)
Ludność ogółem	15 395	14 642	13 868	90,08%
Z tego w wieku (w osobach)				
przedprodukcyjnym	2 351	2 199	1 853	78,82%
produkcyjnym	9 090	8 285	7 892	86,82%
poprodukcyjnym	3 954	4 158	4 123	104,27%
Z tego w wieku (w %)				
przedprodukcyjnym	15,3	15,0	13,4	-1,9 pkt. %
produkcyjnym	59,0	56,6	56,9	-2,1 pkt. %
poprodukcyjnym	25,7	28,4	29,7	+4,0 pkt. %

Źródło: dane GUS.

W 2030 roku populacja miasta zmniejszy się do niespełna 14 tys. mieszkańców, a niemal 30% ich ogółu stanowić będą osoby w wieku poprodukcyjnym. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadać będzie natomiast prawie 76 osób w wieku nieprodukcyjnym. Oznacza to, iż w nieodległej przyszłości istotnie obniży się poziom „kondycji demograficznej”, a co za tym idzie aktywności zawodowej mieszkańców miasta. Konsekwencje tych niekorzystnych tendencji zmian demograficznych widoczne mogą być zarówno w sferze gospodarczej, jak i społecznej miasta. To bez wątpienia jedno z najbardziej istotnych wyzwań dla samorządowych władz miasta w zakresie kształtowania wielu dziedzinowych lokalnych polityk publicznych.

1.3. Gospodarka miasta

1.3.1. Funkcje miasta – zakres i tendencje zmian

Struktura gospodarki miasta

Złotoryja jest miastem o polifunkcyjnej strukturze, miastem o bogatych tradycjach gospodarczych, znaczącym subregionalnym ośrodkiem produkcyjnym i usługowym. O jego zróżnicowanej strukturze gospodarczej zaświadczać informacje o podmiotach gospodarczych, strukturze ich własności, formach organizacyjno-prawnych, ich wielkości i zakresie gospodarczej działalności (tabele 8-11).

Lata 2010-2019 charakteryzują się w złotoryjskiej scenerii gospodarczej poważnym wzrostem przedsiębiorczości. Odzwierciedleniem znacznego wzrostu aktywności ekonomicznej lokalnej społeczności jest wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów

gospodarczych. O ile w końcu 2010 roku w Złotorzy funkcjonowały 2373 podmioty gospodarcze (w tym 235 przynależnych do sektora publicznego), to w końcu grudnia 2019 roku było ich już 2422 (czyli o prawie 50 więcej).

Tabela 8. PODMIOTY GOSPODARCZE ZAREJESTROWANE W REJESTRZE REGON WEDŁUG SEKTORÓW WŁASNOŚCI I FORM PRAWNYCH W ZŁOTORZY W LATACH 2010-2019

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
podmioty gospodarki ogółem	2 373	2 377	2 354	2 406	2 396	2 422	102,06
sektor publiczny							
ogółem	235	235	232	229	224	225	95,74
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	40	47	44	43	43	41	102,50
spółki handlowe	7	5	5	6	3	3	42,86
sektor prywatny							
ogółem	2 138	2 135	2 111	2 167	2 164	2 184	102,15
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1 547	1 387	1 339	1 362	1 390	1 391	89,92
spółki handlowe	92	97	105	118	88	97	105,43
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	19	24	26	26	21	23	121,05
spółdzielnie	9	9	9	9	5	5	55,56
fundacje	4	7	7	8	8	8	200,00
stowarzyszenia i organizacje społeczne	51	66	68	69	64	64	125,49

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych.

Spośród jednostek gospodarczych zarejestrowanych w końcu 2019 roku w Złotorzy, do sektora publicznego należało jedynie 225 jednostek, a 2184 podmioty – do sektora prywatnego (co stanowiło ponad 90% ogółu zarejestrowanych podmiotów gospodarczych). Sektor prywatny ma zatem dominującą rolę w gospodarce miasta.

W sektorze publicznym, podobnie jak w kraju i w regionie dolnośląskim, największy udział w liczbie podmiotów gospodarczych stanowią państwowe i komunalne jednostki prawa budżetowego (w końcu 2019 roku działalność prowadziło 41 takich jednostek).

W sektorze prywatnym natomiast dominują podmioty gospodarcze prowadzone przez osoby fizyczne. W 2019 roku ich udział wynosił 63,7% ogółu podmiotów tego sektora. Drugą pod względem liczebności formą organizacyjną w sektorze prywatnym były spółki prawa handlowego (4,4% ogółu podmiotów gospodarczych tego sektora). Na uwagę zasługuje ponadto funkcjonowanie 23 spółek z udziałem kapitału zagranicznego, a także 64 stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Tabela 9. STRUKTURA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH WEDŁUG KLAS ZATRUDNIENIA W ZŁOTORYI W LATACH 2010-2019

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
podmioty gospodarki ogółem	2 373	2 377	2 354	2 406	2 396	2 422	102,06
z tego o liczbie pracujących:							
0 - 9	2 286	2 286	2 267	2 320	2 310	2 341	102,41
10 - 49	64	70	65	64	65	62	96,88
50 - 249	22	20	21	21	21	19	86,36
250 i więcej	1	1	1	1	-	-	x

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych.

Zdecydowaną większość podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie miasta Złotoryja stanowią jednostki małe, tj. zatrudniające do 9 pracowników (prawie 96,7% ogółu podmiotów gospodarczych w mieście w 2019 roku). Są to przy tym z reguły firmy jedno- bądź kilkusobowe o profilu nie tylko usługowym czy produkcyjnym. Charakterystyczną właściwością funkcjonowania tych zakładów jest duża zmienność zakresu i profilu ich działalności.

Należy przy tym wskazać, iż liczba małych firm wykazują istotną tendencję wzrostową, podczas gdy liczebność firm średnich i dużych umiarkowaną tendencję spadkową. W końcu 2019 roku w Złotoryi funkcjonowało jedynie 19 podmiotów gospodarczych o zatrudnieniu ponad 50 pracowników.

Obraz przeobrażeń w gospodarce miasta Złotoryja znajduje swe odzwierciedlenie także w strukturze podmiotów gospodarczych według sektorów i rodzajów prowadzonej działalności. Zagadnienie to przedstawiają tabele 10 i 11.

Podmioty lokalnej gospodarki w zdecydowanej większości prowadzą aktywność w sektorze szeroko rozumianych usług, a przy tym sektor ten w mieście wykazuje wyraźne tendencje rozwojowe. Udział podmiotów funkcjonujących w sferze usług stanowi prawie 82,4% ogółu podmiotów lokalnej gospodarki, w sferze wielobranżowego przemysłu i

budownictwa – ponad 17,3%, a w sektorze rolnictwa i leśnictwa – jedynie 0,3% łącznej liczby firm w Złotoryi.

Tabela 10. SEKTOROWA STRUKTURA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH W ZŁOTORYI W LATACH 2010-2019

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
podmioty gospodarki ogółem	2 373	2 377	2 354	2 406	2 396	2 422	102,06
z tego w sektorze:							
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	14	10	9	8	7	7	50,00
przemysł i budownictwo	418	398	384	405	396	420	100,48
pozostała działalność (głównie usługowa)	1 941	1 969	1 961	1 993	1 993	1 995	102,78

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych.

Strukturę rodzajową działalności gospodarczej w mieście Złotoryja charakteryzuje dominacja jednostek gospodarczych funkcjonujących w sekcji L „Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości” oraz sekcji G „Handel hurtowy i detaliczny. Naprawa pojazdów samochodowych”. Łącznie w tych dwóch dziedzinach aktywności gospodarczej funkcjonuje ponad 1150 podmiotów, co stanowi 47,6% ogółu firm w mieście. Należy jednak wskazać, iż dziedziny te wykazują odmienne uwarunkowania i tendencje rozwojowe (por. tabela 11).

Tabela 11. STRUKTURA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH WEDŁUG SEKCJI I WAŻNIEJSZYCH DZIAŁÓW PKD W ZŁOTORYI W LATACH 2010-2019

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
PODMIOTY ogółem	2 373	2 377	2 354	2 406	2 396	2 422	102,06
Sekcja A - rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	14	10	9	8	7	7	50,00
Sekcja B - górnictwo i wydobywanie	4	3	3	4	2	2	50,00
Sekcja C - przetwórstwo przemysłowe	159	153	154	165	159	164	103,14
dział 10 - produkcja artykułów spożywczych	26	18	18	21	21	22	84,62
dział 14 - produkcja odzieży	13	10	11	13	11	12	92,31

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
dział 23 - produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	22	17	17	18	19	23	104,55
dział 25 - produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	38	41	42	41	36	39	102,63
dział 33 - naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	15	15	15	17	15	17	113,33
Sekcja D - wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	3	2	2	2	2	2	66,67
Sekcja E - dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2	3	3	3	3	3	150,00
Sekcja F - budownictwo	250	237	222	231	230	249	99,60
dział 41 - roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	87	80	80	85	84	89	102,30
dział 42 - roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej	33	23	21	20	18	17	51,52
dział 43 - roboty budowlane specjalistyczne	130	134	121	126	128	143	110,00
Sekcja G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	732	634	619	609	591	573	78,28
dział 45 - handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	95	93	90	97	101	93	97,89
dział 46 - handel hurtowy z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	115	99	100	96	91	93	80,87
dział 47 - handel detaliczny z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	522	442	429	416	399	387	74,14
Sekcja H - transport i gospodarka magazynowa	105	111	108	104	103	106	100,95
dział 49 - transport lądowy i transport rurociągowy	92	96	95	91	91	92	100,00

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
dział 52 - magazynowanie i działalność usługowa wspierająca transport	12	11	9	10	10	10	83,33
Sekcja I - działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	45	43	45	47	48	49	108,89
dział 55 - zakwaterowanie	4	7	7	8	8	9	225,00
dział 56 - działalność usługowa związana z wyżywieniem	41	36	38	39	40	40	97,56
Sekcja J - informacja i komunikacja	28	28	24	24	25	27	96,43
dział 62 - działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	10	13	12	13	15	15	150,00
Sekcja K - działalność finansowa i ubezpieczeniowa	73	56	55	58	59	61	83,56
dział 64 - finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	10	11	11	11	11	12	120,00
dział 66 - działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne	63	44	43	46	48	49	77,78
Sekcja L - działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	428	525	536	555	568	580	135,51
Sekcja M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	149	144	139	141	140	147	98,66
dział 69 - działalność prawnicza, rachunkowo-księgową i doradztwo podatkowe	32	43	41	38	42	44	137,50
dział 70 - działalność firm centralnych (head offices); doradztwo związane z zarządzaniem	16	12	14	16	16	20	125,00
dział 71 - działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne	46	41	42	41	37	37	80,43
dział 73 - reklama, badanie rynku i opinii publicznej	10	11	10	11	12	13	130,00
dział 74 - pozostała działalność	43	34	29	33	31	31	72,09

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
profesjonalna, naukowa i techniczna							
Sekcja N - działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	39	36	37	44	47	46	117,95
dział 77 - wynajem i dzierżawa	7	6	8	9	9	10	142,86
dział 81 - działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni	15	14	13	16	17	17	113,33
dział 82 - działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej	15	11	11	15	13	11	73,33
Sekcja O - administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	15	14	14	14	14	14	93,33
Sekcja P - edukacja	57	74	75	71	69	67	117,54
Sekcja Q - opieka zdrowotna i pomoc społeczna	102	114	118	123	130	131	128,43
dział 86 - opieka zdrowotna	93	102	105	112	117	119	127,96
dział 88 - pomoc społeczna bez zakwaterowania	6	10	11	9	11	11	183,33
Sekcja R - działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	37	48	48	49	51	47	127,03
dział 93 - działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna	25	36	37	37	37	35	140,00
Sekcje S i T - pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	131	140	141	151	145	143	109,16
dział 94 - działalność organizacji członkowskich	69	87	88	88	79	76	110,14
dział 95 - naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i	12	12	13	12	11	10	83,33

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
domowego							
dział 96 - pozostała indywidualna działalność usługowa; dział 97 – gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników i dział 98 - gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	50	41	40	51	55	57	114,00

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych.

Relatywnie największe zainteresowanie przedsiębiorców w Złotorzy dotyczy obsługi rynku nieruchomości (sekcja L). Liczba firm zarejestrowanych w tej sekcji wzrosła z 428 w 2010 r. do 580 w 2019 r., czyli o ponad 150 jednostek. Obsługa rynku nieruchomości jest dziedziną o wysokiej dynamice rozwojowej w mieście. W latach 2010-2019 liczba podmiotów gospodarczych aktywnych w zakresie handlu oraz napraw pojazdów samochodowych (sekcja G) wykazuje natomiast wyraźną tendencję malejącą. Tym rodzajem działalności zajmowały się w końcu 2019 roku 573 podmioty, a w 2010 roku było ich 732, czyli o niemal 160 podmiotów więcej. W tej sekcji występują prawie wyłącznie jednostki sektora prywatnego, przy czym zdecydowana większość podmiotów prowadzona jest przez osoby fizyczne.

Następne pod względem liczebności rodzaje aktywności gospodarczej w mieście to budownictwo - sekcja F (w 2019 roku – 249 podmiotów), działalność produkcyjna - sekcja D (164 podmioty) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – sekcja M (147 podmiotów). Należy także zwrócić uwagę na jednostki zarejestrowane w sekcji Q „Ochrona zdrowia i pomoc społeczna” (131 podmiotów). Pozostałe dziedziny aktywności gospodarczej w Złotorzy reprezentuje znacznie mniejsza liczba podmiotów prowadzących działalność.

W badanym okresie najbardziej wyraźnie liczebnie zmalała nie tylko grupa podmiotów gospodarczych związanych z handlem hurtowym i detalicznym oraz naprawami pojazdów samochodowych, lecz także z działalnością finansową i ubezpieczeniową. Z drugiej strony zaznaczył się natomiast znaczny wzrost liczby podmiotów działających w dziedzinie obsługi rynku nieruchomości - sekcja L (o ponad 150 podmiotów), działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej – sekcja N, opieki zdrowotnej i pomocy społecznej – sekcja Q (o niemal 30 podmiotów), działalności związanej z kulturą, rozrywką i

rekreacją – sekcja R i edukacji – sekcja P. Widoczny jest zatem wzrost znaczenia podmiotów aktywnych w sferze usług społecznych.

Dostrzec należy ponadto wielokierunkowe zmiany strukturalne aktywności gospodarczych w Złotorzy ujmowanych według szczegółowych rodzajów działalności (działów PKD 2007) w latach 2010-2019. W tym ujęciu do najbardziej dynamicznie rozwijających się aktywności gospodarczych w mieście należą:

- ✓ działalność związana z zakwaterowaniem,
- ✓ działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki,
- ✓ pomoc społeczna (bez zakwaterowania),
- ✓ działalność związana z wynajmem i dzierżawą,
- ✓ działalność prawnicza, rachunkowo-księgową i doradztwo podatkowe.

Do dziedzin wykazujących znaczący regres należą natomiast:

- ✓ roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej,
- ✓ handel detaliczny (z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi),
- ✓ naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego,
- ✓ działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne.

Współcześnie istotną rolę w społeczno-gospodarczym życiu w różnych wymiarach terytorialnych odgrywa sektor kreatywny funkcjonujący w oparciu o podmioty prowadzące działalność gospodarczą związaną z kulturą i technologią, a zatem łączące działalność kulturalną z nauką i przedsiębiorczością. Wprawdzie gospodarka kreatywna kształtuje się i dynamicznie się rozwija w dużych miastach, to jednak podmioty tego sektora funkcjonują również w Złotorzy (tabela 12).

Tabela 12. PODMIOTY SEKTORA KREATYWNEGO W ZŁOTORZY W LATACH 2010-2019

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
SEKTOR KREATYWNY OGÓLEM	111	95	90	95	91	91	81,98
Sekcja J - informacja i komunikacja							
dział 59 - działalność związana z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych	3	-	1	1	1	2	66,67
Sekcja M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna							
dział 71 - działalność w zakresie	46	41	42	41	37	37	80,43

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne							
dział 73 - reklama, badanie rynku i opinii publicznej	10	11	10	11	12	13	130,00
dział 74 - pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	43	34	29	33	31	31	72,09
Sekcja R - działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją							
dział 90 - działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką	9	9	8	9	10	8	88,89

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych.

Sektor kreatywny w mieście jest bardzo zróżnicowany pod względem zakresu i form działalności. Wykazuje przy tym symptomy względnej stabilizacji od 2015 roku, choć liczba podmiotów aktywnych w kreatywnych dziedzinach w porównaniu ze stanem z 2010 roku jest wyraźnie mniejsza. Sektor kreatywny staje się jednak twórczym segmentem gospodarczej struktury miasta, m.in. poprzez proinnowacyjne oddziaływanie na inne dziedziny lokalnej gospodarki. Dzięki sektorowi kreatywnemu impulsy innowacyjne przenikają choćby do sektora przetwórstwa przemysłowego czy sektora usług. Kształtuje się przy tym wielodziedzinowa kreatywność oraz innowacyjne postawy społeczności miasta, co może stać się jednym z istotnych czynników przyszłościowego rozwoju Złotoryi zarówno pod względem gospodarczym, jak i społecznym.

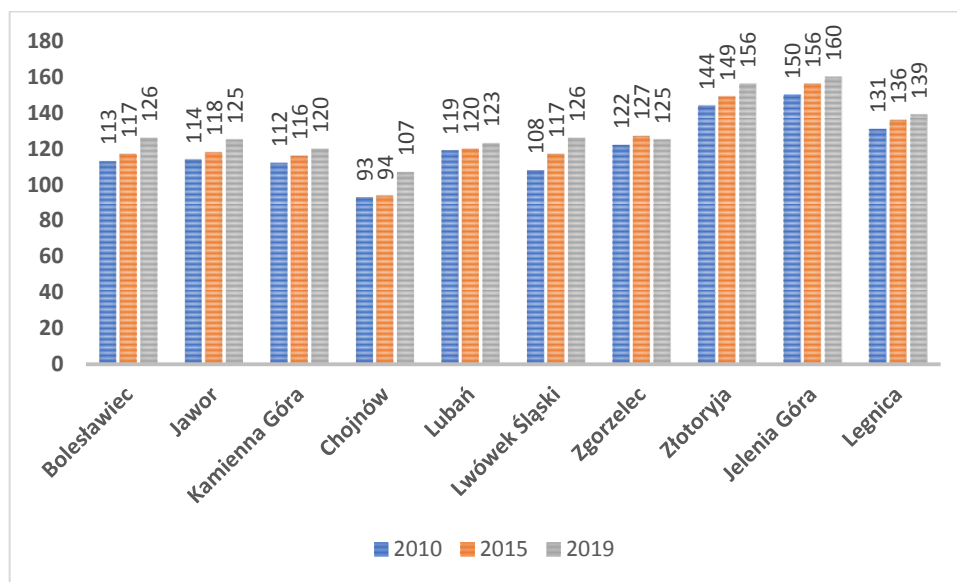
Miernikiem przedsiębiorczości lokalnych społeczności jest zwykle liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych przypadająca na każdy tysiąc ludności badanej jednostki terytorialnej. W Złotoryi poziom tego wskaźnika jest wyraźnie wyższy od przeciętnego w województwie dolnośląskim i wynosi 156 (w regionie - 132), co przedstawia tabela 13.

Tabela 13. WSKAŹNIKI PRZEDSIĘBIORCZOŚCI LUDNOŚCI MIASTA ZŁOTORYJA W LATACH 2010-2019

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
podmioty gospodarcze na 1000 ludności	144	149	148	152	153	156	108,33
podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	210,5	230,8	234,9	246,0	251,5	262,5	124,70
podmioty gospodarcze w	43,4	49,5	49,8	52,1	53,6	55,6	128,11

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
sekcjach J-N na 1000 mieszkańców							
jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	134	86	79	104	96	87	64,93
udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem (w %)	4,05	4,35	2,38	3,66	2,65	3,70	91,36
jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	79	82	82	72	99	74	93,67
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	94	87	84	86	89	90	95,74
udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w ogólnej liczbie podmiotów (w %)	65,2	58,4	56,9	56,6	58,0	57,4	88,04
udział podmiotów o liczbie pracujących do 9 osób w ogólnej liczbie podmiotów (w %)	96,3	96,2	96,3	96,4	96,4	96,7	100,42

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych.

Rys. 4. Podmioty gospodarcze na 1000 ludności w Złotoryi oraz wybranych miastach regionu dolnośląskiego w latach 2010-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Złotoryja na tle badanych miast regionu dolnośląskiego wykazuje relatywnie wysoki i wyraźnie rosnący poziom przedsiębiorczości mierzony liczbą podmiotów gospodarczych w

przeliczeniu na każdy tysiąc ludności. W 2019 roku na tysiąc mieszkańców miasta przypadało 156 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, podczas gdy przykładowo w Chojnowie jedynie 107 podmiotów, w Kamiennej Górze – 120 podmiotów, w Lubaniu – 123 podmioty, w Jaworze i Zgorzelcu - po 125 podmiotów; to także więcej aniżeli w Legnicy (139) i niewiele mniej niż w Jeleniej Górze – regionalnych ośrodkach gospodarczych o znaczących zasięgach przestrzennego oddziaływania.

Statystycznym odzwierciedleniem postępującej przedsiębiorczości mieszkańców Złotoryi jest także – obserwowany od 2016 roku – wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności. W 2019 roku poziom tego wskaźnika wynosił 90 i był wyższy aniżeli przeciętnie w regionie dolnośląskim (87). Istotną cechą struktury gospodarczej miasta jest jednak relatywnie mniejszy udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w łącznej liczbie podmiotów gospodarczych (w 2019 roku - 57,4% wobec 65,6% w województwie).

W polifunkcyjnym układzie gospodarczym Złotoryi – co jest jej korzystną cechą – swym znaczeniem wyróżniają się zróżnicowana dziedzinowo funkcja usługowa oraz funkcja przemysłowa. Niemniej jednak poszczególne dziedziny społecznej i gospodarczej aktywności wykazują zróżnicowaną wrażliwość na rynkowe sygnały. Potwierdzają to tendencje zmian liczebności i struktury podmiotów gospodarczych w mieście. Zróżnicowane zmiany w tym zakresie są odzwierciedleniem zmiennego rynkowego zapotrzebowania na wytwarzane produkty i świadczone usługi zgłaszanego ze strony lokalnej społeczności oraz biznesowego otoczenia.

W tym kontekście podkreślić należy, iż zespół ekspertów PAN w ramach prac nad terytorializacją krajowej polityki regionalnej wskazał obszary zagrożone trwałą marginalizacją (w tym wiele małych miast) oraz miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze wymagające strategicznej interwencji, której zakres powinien być w pełni dostosowany do stanu danego miejsca (jednostki terytorialnej). Wyniki tych ekspertyz jednoznacznie wskazują, że Złotoryja to jedno z miast średnich obniżającego się potencjału społeczno-gospodarczego. Miasta te wymagają funkcjonalnej sukcesji, czyli zastąpienia bądź dopełnienia ich dotychczasowych funkcji przez nowe dziedziny wytwórcze lub usługowe. Przesłankami do kształtowania nowego układu funkcjonalnego tych miast są rosnące potrzeby społeczności miejskich i konieczność ich zaspokojenia, a także swoistego rodzaju progresja technologiczna sfery produkcyjnej i usługowej. To jednak problem nie tylko lokalnego, lecz także regionalnego wymiaru. Spośród bowiem 91 miast województwa dolnośląskiego aż 39

(tj. niemal 43%) dotkniętych jest różnymi aspektami zjawisk i procesów kryzysowych. Oznacza to, że struktura funkcjonalna wielu dolnośląskich miast (w tym także Złotoryi) wymaga aktualizacji, nie może być bowiem strukturą statyczną, a wyraźnie dynamiczną i reagującą na uwarunkowania i sygnały regionalnego, krajowego czy wręcz globalnego otoczenia.

Rolą samorządowych władz miasta jest inspirowanie działań ułatwiających podejmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej, czyli – ogólnie mówiąc – kształtowanie przyjaznego klimatu dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. Podmioty gospodarcze oczekują bowiem możliwie szerokiego wykorzystania tzw. efektów zewnętrznych, związanych m.in. z odpowiednim aplikowaniem instrumentów lokalnej polityki gospodarczej (jak choćby udogodnienia lokalizacyjne, czynsze za komunalne lokale użytkowe, podatki i opłaty lokalne, preferencje dziedziczne itp.). Nadmienić należy, iż samorząd miejski stosując w praktyce instrumenty tej polityki uwzględnia z jednej strony – oczekiwania lokalnego biznesu, a z drugiej – możliwości finansowe samorządowego budżetu oraz potrzeby rozwojowe innych dziedzin, w tym miejskiej infrastruktury technicznej i społecznej. Wyrazem tego jest choćby projekt pn. utworzenie Strefy Aktywności Gospodarczej dla sektora MŚP w Złotoryi - budowa hali modułowej, który będzie realizowany w 2020 roku.

Działalność produkcyjna i budowlana

W strukturze gospodarczej Złotoryi znaczną rolę odgrywa zróżnicowana branżowo działalność produkcyjna (przetwórstwo przemysłowe) i budowlana. W dziedzinach tych w latach 2010-2019 miały miejsce wieloaspektowe przeobrażenia strukturalne oraz tendencje zmian. Zakres działalności podmiotów gospodarczych funkcjonujących w mieście w wymienionych dziedzinach przedstawia tabela 14.

Tabela 14. PODMIOTY GOSPODARCZE W DZIEDZINACH PRZETWÓRSTWA PRZEMYSŁOWEGO I BUDOWNICTWA W ZŁOTORYI W LATACH 2010-2019

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
Sekcja C - przetwórstwo przemysłowe	159	153	154	165	159	164	103,14
dział 10 - produkcja artykułów spożywczych	26	18	18	21	21	22	84,62
dział 13 - produkcja wyrobów tekstylnych	1	1	2	2	2	1	100,00
dział 14 - produkcja odzieży	13	10	11	13	11	12	92,31

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
dział 15 - produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych	3	4	4	4	4	4	133,33
dział 16 - produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	6	8	7	7	7	7	116,67
dział 17 - produkcja papieru i wyrobów z papieru	1	1	1	1	1	1	100,00
dział 18 - poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	5	9	7	9	9	6	120,00
dział 20 - produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	1	1	2	2	2	2	200,00
dział 22 - produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	5	6	5	5	5	4	80,00
dział 23 - produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	22	17	17	18	19	23	104,55
dział 25 - produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	38	41	42	41	36	39	102,63
dział 26 - produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	4	3	3	3	3	2	50,00
dział 27 - produkcja urządzeń elektrycznych	-	1	1	-	-	-	x
dział 28 - produkcja maszyn i urządzeń (gdzie indziej nie sklasyfikowana)	3	3	3	3	2	2	66,67
dział 29 - produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli	1	1	1	2	2	3	300,00
dział 30 - produkcja pozostałego sprzętu transportowego	1	1	1	1	1	1	100,00
dział 31 - produkcja mebli	4	4	4	5	7	7	175,00
dział 32 - pozostała produkcja wyrobów	10	9	10	11	12	11	110,00
dział 33 - naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	15	15	15	17	15	17	113,33
Sekcja F - budownictwo	250	237	222	231	230	249	99,60
dział 41 - roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	87	80	80	85	84	89	102,30
dział 42 - roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej	33	23	21	20	18	17	51,52
dział 43 - roboty budowlane specjalistyczne	130	134	121	126	128	143	110,00

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych.

Działalność w dziedzinie przetwórstwa przemysłowego na terenie miasta prowadziły, według stanu z grudnia 2019 roku, 164 podmioty gospodarcze (w końcu 2010 roku było ich jedynie o 5 mniej). W zdecydowanej większości są to podmioty sektora prywatnego. Ta dziedzina działalności w Złotoryi w badanym okresie wykazuje umiarkowane tendencje rozwojowe. Podmioty gospodarcze prowadzące działalność w dziedzinie przetwórstwa przemysłowego w Złotoryi wykazują istotne zróżnicowanie branżowe. W tej branżowej strukturze przetwórstwa przemysłowego w mieście widoczne jest znaczące miejsce podmiotów zajmujących się produkcją metalowych wyrobów gotowych, wyrobów z mineralnych surowców niemetalicznych, artykułów spożywczych, a także naprawą, konserwacją i instalowaniem maszyn i urządzeń. W Złotoryi znajduje się m.in. największa w Polsce fabryka szklanych ozdób choinkowych (założona w 1953 roku) – PPH VITBIS sp. z o.o.

Gospodarczym atutem Złotoryi jest podstrefa Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Złotoryjska podstrefa obejmuje łącznie 44,3520 ha terenów przeznaczonych pod inwestycje przemysłowe z możliwością jej powiększenia o ok. 8 ha. Aktualny stopień zagospodarowania terenu przekracza 80%, a firmy zlokalizowane w podstrefie są głównymi pracodawcami w mieście. Są to:

- ✓ Schneider Pojemniki Transportowe sp. z o.o. sp. k;
- ✓ Borgers Polska sp. z o.o. (branża automotive);
- ✓ PGP Bazalt S.A.;
- ✓ Adeo Screen sp. z o.o. (produkcja ekranów projekcyjnych);
- ✓ Sika Automotive Złotoryja Sp. z o.o. (branża chemiczna);
- ✓ Sieper sp. z o.o. (branża zabawkowa);
- ✓ Bisek Asphalt sp. z o.o. (wyroby z mineralnych mas niemetalicznych).

Swoją inwestycję w podstrefie rozpoczął w 2018 r. Valmet Automotive EV Sp. z o.o. (branża Automotive), jednak budowa została przerwana. Firma nadal ma jednak aktywne pozwolenie na działalność w strefie ekonomicznej.

W 2020 r. zezwolenie na działalność w złotoryjskiej podstrefie LSSE uzyskała firma Thermofin Polska Sp. z o.o. (branża klimatyzacji przemysłowych), która rozpoczęła budowę hali produkcyjnej.

Budownictwem w Złotorzy zajmuje się natomiast 249 podmiotów gospodarczych, w całości przynależnych do sektora prywatnego. Wśród jednostek budowlanych funkcjonujących na terenie miasta, zdecydowanie największą część zajmuje się specjalistycznymi robotami budowlanymi oraz robotami budowlanymi związanymi ze wznoszeniem budynków. Budownictwo w Złotorzy wykazuje korzystne tendencje rozwojowe, co potwierdza istotny wzrost liczby podmiotów funkcjonujących w tej dziedzinie gospodarki w latach 2016-2019 (o 27).

Administracja publiczna

Jedną z istotniejszych egzogenicznych (ponadlokalnych) funkcji miasta kształtowaną jest przez funkcjonowanie instytucji administracji publicznej, głównie samorządowej. W Złotorzy działalność w tym zakresie prowadzi łącznie 14 instytucji. Wśród nich wskazać należy m.in. Urząd Miejski, Urząd Gminy oraz Starostwo Powiatowe. Ponadto ze względu na status miasta powiatowego w Złotorzy funkcjonuje wiele podmiotów świadczących usługi publiczne na rzecz subregionu złotoryjskiego. Reprezentują one złożony układ instytucji zróżnicowany pod względem zakresu zadań i kompetencji. Są to m.in. instytucje o powiatowym zasięgu działania w zakresie bezpieczeństwa, wymiaru sprawiedliwości i sądownictwa: Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, Komenda Powiatowa Straży Pożarnej i Komenda Powiatowa Policji, rynku pracy: Powiatowy Urząd Pracy, a także w innych dziedzinach.

Turystyka

Złotorzyja to obszar wysokiej atrakcyjności turystycznej. Występuje tu bowiem bogactwo cech naturalnych oraz tych powstałych w wyniku wielokierunkowej aktywności człowieka umożliwiających uprawianie różnych form turystyki i rekreacji. O możliwościach rozwoju tej sfery działalności społeczno-gospodarczej decyduje wiele czynników, a wśród nich przede wszystkim walory środowiska naturalnego oraz walory dziedzictwa kulturowego (historycznego).

Wcześniej już ukazano walory środowiska naturalnego miasta i jego otoczenia. Stąd też w tym miejscu w ogólnym zarysie wskazać należy walory dziedzictwa kulturowego w aspekcie ich aktualnego i przyszłościowego oddziaływania na funkcjonowanie i rozwój sfery turystyki. Nadmienić należy, iż Złotorzyja jest najstarszym (wedle posiadanych dokumentów lokacyjnych – prawa miejskie od 1211 roku) miastem w Polsce, a przez wieki związana była z wydobyciem i przetwórstwem złota. Na jej terenie znajduje się ok. 500 obiektów i terenów

zabytkowych, do których zaliczyć można m. in. Basztę Kowalską (z XIV wieku), Kościół pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny, Kościół pw. Świętej Jadwigi, Kopalnię Złota „Aurelia” (górnictwem sztolnię wykutą ok. 1660 roku w Górze Mikołaja), klasycystyczny Ratusz czy też zespół zabytkowych kamieniczek w Rynku. Warto dodać, że specyfika środowiska i historii miasta sprawiają, że w Złotorzy od wielu lat odbywają się unikatowe zawody w płukaniu złota, których organizatorem jest powstałe w 1992 r. Polskie Bractwo Kopaczy Złota oraz unikatowe w skali kraju Śpiewy Wigilijne – kultywowana od 1533 r. (z przerwą w latach 1945-1995) tradycja spotkań mieszkańców w noc wigilijną w złotoryjskim rynku.

Funkcja turystyczno-rekreacyjna miasta nie należy jednak aktualnie do wiodących dziedzin aktywności. Ogólnym tego potwierdzeniem jest relatywnie niewielka, aczkolwiek wzrastająca liczba podmiotów gospodarczych związanych z zakwaterowaniem i gastronomią (tabela 15) oraz relatywnie skromna baza noclegowa turystyki w mieście dopełniona jednak wieloma obiektami zlokalizowanymi w sąsiednich miejscowościach powiatu złotoryjskiego.

Tabela 15. PODMIOTY GOSPODARCZE ZWIĄZANE Z TURYSTYKĄ I GASTRONOMIĄ W ZŁOTORZY W LATACH 2010-2019

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
Sekcja I - działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	45	43	45	47	48	49	108,89
dział 55 - zakwaterowanie	4	7	7	8	8	9	225,00
dział 56 - działalność usługowa związana z wyżywieniem	41	36	38	39	40	40	97,56
Sekcja R - działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją - dział 79 - działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane	1	1	1	1	1	2	200,00

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych.

Baza noclegowa stanowi podstawę turystyki pobytowej. W badanym okresie nie nastąpił rozwój bazy noclegowej w mieście. Struktura rodzajowa obiektów noclegowych turystyki w Złotorzy przedstawia się następująco:

- hotel – „GOLD HOTEL” (3-gwiazdkowy) dysponujący 101 miejscami noclegowymi,
- hotel „Pensjonat przy Miłej” – dysponujący 50 miejscami noclegowymi,

- Szkolne Schronisko Młodzieżowe „ZACISZE” (oferujące 75 miejsc noclegowych).

Obiekty te w końcu lipca 2019 roku dysponowały 226 całorocznie dostępnymi miejscami noclegowymi (w 2010 roku było 146 takowych miejsc). Zróżnicowany jest przy tym stan jakościowy obiektów noclegowych turystyki w Złotorzy i, w związku z tym, standard świadczonych usług. Warto odnotować jednak, iż z miejsc noclegowych zlokalizowanych na terenie miasta korzystają liczni cudzoziemcy m.in. z Danii, Niemiec oraz krajów Europy Wschodniej (Ukrainy, Rosji, Białorusi, Litwy i Łotwy). W roku 2019 z miejsc tych skorzystało ponad 8,2 tys. turystów zagranicznych (o ponad 5 tys. mniej aniżeli rok wcześniej; głównie z powodu zmiany właściciela hotelu Qubus – obecnie Gold Hotel; hotel przez pierwszy kwartał był nieczynny). Znaczną część gości hotelowych stanowią osoby związane z biznesem, w tym ekipy budowlane i remontowe pracujące na inwestycjach w strefie przemysłowej.

Na obszarze miasta koncentruje się niespełna 0,3% całorocznych miejsc noclegowych województwa dolnośląskiego. Względna miara stosowana do oceny natężenia funkcji turystycznej, tzw. wskaźnik Deferta (liczba miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców) osiąga przeciętnie dla całego województwa wartość 24,5, a w Złotorzy wynosi jedynie 14,6. Należy jednak zauważyć funkcjonowanie wielu rodzajowo zróżnicowanych obiektów noclegowych turystyki w atrakcyjnych sąsiednich miejscowościach oferujących niemal 300 miejsc noclegowych.

Rozmiary pobytowego ruchu turystycznego w mieście w relacji do zamieszkującej ludności określają z jednej strony intensywność tego ruchu, z drugiej zaś stopień turystycznego obciążenia infrastruktury lokalnej. Przebywająca bowiem czasowo w celach turystycznych i wypoczynkowych ludność korzysta w różnym stopniu z usług placówek kultury, ochrony zdrowia, handlu i gastronomii; jest także jedną z grup odbiorców wody, energii elektrycznej i ciepłej itd. Natężenie ruchu turystycznego jest przy tym zróżnicowane czasowo (widoczny jest jego wyższy poziom w sezonie letnim). W konsekwencji rozwoju ruchu turystycznego ujawnia się też zapotrzebowanie na artykuły żywnościowe, sprzęt turystyczny, pamiątki, wydawnictwa turystyczne itp., a zatem towary o praktycznym znaczeniu dla turysty.

Rynkowe oddziaływanie w sferze turystyki wiąże się ściśle z systemem odpowiedniej informacji o turystycznej ofercie miasta. Zadanie to sprawnie realizuje Centrum Informacji

Turystycznej w Złotoryi. Miasto przy tym jest członkiem stowarzyszenia Dolnośląska Organizacja Turystyczna.

Zróżnicowane ukształtowanie obszaru miasta i okolic sprzyja także uprawianiu turystyki pieszej i rowerowej. Przez miasto przebiega wiele szlaków turystycznych o różnych stopniach trudności przejścia. Na trasach tych szlaków znajduje się wiele interesujących obiektów kultury materialnej (m.in. Szlak Polskiej Miedzi prowadzący od Złotoryi do Głogowa) oraz osobliwości środowiska naturalnego (m.in. Szlak Wygasłych Wulkanów, Szlak Złotoryjskich Pomników Przyrody). Warto zauważyć także Złoty Szlak Rowerowy (licząca 24,3 km trasa relacji Złotoryja – Rokitnica – Prusice – Leszczyna- Jerzmanice – Złotoryja – jednak w znacznym stopniu o mocno zdegradowanej nawierzchni).

Ogólnie biorąc, w zakresie funkcji turystyczno-rekreacyjnej miasta widoczne są wciąż niewykorzystane możliwości rozwoju. Niezbędne wydają się przedsięwzięcia zarówno w zakresie rozszerzenia oferty turystycznej, rozwoju infrastruktury turystycznej – zwłaszcza związanej ściśle z tradycjami wydobycia złota oraz intensyfikacji turystycznej promocji Złotoryi nie tylko w skali regionu dolnośląskiego. Nie ulega przy tym wątpliwości, iż turystyka może stać się jedną z istotnych funkcji Złotoryi oraz szansą dalszego jej rozwoju. Należy zadbać również o ścisłą współpracę z sąsiednimi gminami, aby oferta była kompleksowa i komplementarna. Warto zauważyć, że gminy skupiono wokół Stowarzyszenia Kaczawskiego (z powiatów złotoryjskiego i jaworskiego, oraz gmina Jeżów Sudecki) aspirując do ustanowienia na ich terenie Geoparku UNESCO.

Handel

Złotoryja jest miastem o rozwiniętej funkcji handlowej. Potwierdzeniem jest w tym przypadku zróżnicowana sieć punktów i terenów handlowych oraz liczba podmiotów gospodarczych prowadzących aktywność w dziedzinie handlu detalicznego i hurtowego (tabela 16).

Tabela 16. PODMIOTY GOSPODARCZE W DZIEDZINIE HANDLU W ZŁOTORYI W LATACH 2010-2019

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
Sekcja G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	732	634	619	609	591	573	78,28
dział 45 - handel hurtowy i	95	93	90	97	101	93	97,89

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych							
dział 46 - handel hurtowy z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	115	99	100	96	91	93	80,87
dział 47 - handel detaliczny z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	522	442	429	416	399	387	74,14

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych.

Według stanu w końcu 2019 roku, w Złotoryi funkcjonowały 573 podmioty zajmujące się handlem detalicznym i hurtowym. W latach 2010-2019 obserwowany jest jednak wyraźny regres w tej dziedzinie gospodarki miasta. Dotyczy to szczególnie sfery handlu detalicznego (z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi), gdzie w badanym okresie o prawie 26% zmniejszyła się liczebność podmiotów. Z jednej strony to efekt ekonomicznej rywalizacji w dziedzinie handlu (dyskonty versus małe sklepy) oraz coraz większej roli handlu internetowego, a z drugiej – oddziaływania regionalnej koniunktury gospodarczej i sytuacji materialnej lokalnej społeczności.

W strukturze punktów sprzedaży detalicznej dominują wciąż małe sklepy (często wielobranżowe). W Złotoryi funkcjonuje 7 supermarketów, które odgrywają coraz bardziej istotną rolę w handlowej obsłudze mieszkańców miasta. Podkreślić należy, iż społeczność złotoryjska odczuwa brak dużej galerii łączącej funkcje handlowe z zapewnieniem możliwości atrakcyjnego spędzenia wolnego czasu. Na budowę wielkopowierzchniowego obiektu handlowego w mieście zdecydował się i rozpoczął ostatnio prace budowlane zagraniczny inwestor. Wskazać przy tym należy, że obiekt taki w praktyce może oddziaływać nie tylko pozytywnie na lokalny rynek pracy i gospodarkę miasta (zwiększając ogólną liczbę osób pracujących w handlu i usługach, jak również ściągając w większym stopniu na zakupy mieszkańców satelickich miejscowości), lecz również niekorzystnie (poprzez konkurencyjne oddziaływanie na funkcjonowanie sieci drobnych punktów handlowych).

Sieć handlową miasta uzupełnia targowisko (przy ulicy Staromiejskiej) z przewagą sprzedaży drobnodetalicznej (zajmujące powierzchnię ponad 2,8 tys. m²), na którym znajduje się ok. 120 punktów sprzedaży, z czego średniorocznie zajmowanych jest około 70-80 stanowisk.

Pozostałe funkcje miasta

Miasto Złotoryja nie ma szczególnych predyspozycji do typowej specjalizacji rolniczej ze względu na niewielki obszar, który zajmuje. Stąd też aktywność w zakresie upraw rolnych i hodowli zwierząt prowadzi jedynie 5 podmiotów gospodarczych. Ponadto leśnictwem i pozyskiwaniem drewna w mieście zajmują się jedynie dwa podmioty.

1.3.2. Lokalny rynek pracy

Rynek pracy jest determinowany przez wiele czynników, zarówno tych o charakterze mikroekonomicznym jak i makroekonomicznym. Zmiany zachodzące w ostatnich latach na rynku pracy są głównie spowodowane globalizacją, procesami migracyjnymi siły roboczej, strukturą demograficzną ludności.

Identyfikacja liczby i struktury zatrudnienia w mieście jest utrudniona, gdyż statystyka publiczna dostarcza niepełnych danych z zakresu pracujących. Dane dotyczą jedynie podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej (poza obroną narodową i bezpieczeństwem publicznym) niezależnie od liczby pracujących, nie uwzględniają zatem m.in. pracujących w zakładach osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

W latach 2010-2019 liczba pracujących w podmiotach gospodarczych (objętych badaniami statystycznymi) funkcjonujących w mieście zwiększyła się o niespełna 3% (o ponad 100 osób), lecz w okresie od 2015 roku wzrost w tym zakresie jest zdecydowanie większy (o ponad 460 osób), co jest wynikiem powstania w Złotoryi kilku nowych zakładów pracy (m.in. na terenie podstrefy LSSE).

Tabela 17. PRACUJĄCY W ZŁOTORYI W LATACH 2010-2019

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
Pracujący ogółem	3 792	3 432	3 603	3 710	3 583	3 895	102,72
Pracujący na 1000 ludności	229	215	227	235	229	251	109,61

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych.

W 2019 roku na każdy tysiąc mieszkańców miasta przypadało 251 pracujących, podczas gdy w 2010 roku było ich jedynie 229. Nadmienić należy, iż przeciętnie w

województwie dolnośląskim poziom tego wskaźnika jest wyraźnie wyższy (276 w roku 2019).

W tym miejscu należy również wskazać istotne dla lokalnego rynku pracy wyjazdy mieszkańców Złotoryi do pracy oraz przyjazdy pracowników spoza miasta. Ponadto duża część mieszkańców Złotoryi pracuje na stałe lub okresowo za granicą.

Relatywnie niskie jest jednak wynagrodzenie pracujących w powiecie złotoryjskim, w tym w Złotoryi, co statystycznie odzwierciedlają informacje prezentowane w tabeli 18.

Tabela 18. WYNAGRODZENIE PRACUJĄCYCH W POWIECIE ZŁOTORYJSKIM W LATACH 2010-2019

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł	3 159	3 826	3 922	4 113	4 363	4 731	149,76
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)	92,0	92,2	91,4	90,8	90,2	91,3	99,24

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych.

Wprawdzie w latach 2010-2019 przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto pracujących w powiecie złotoryjskim wzrosło niemalże o 50% osiągając kwotę 4731 zł w 2019 roku, to jednak jest ono wciąż o prawie 9% niższe od średniej krajowej. Należy jednak zauważyć widoczną od 2018 roku poprawę relacji między powiatowym a krajowym poziomem wynagrodzenia. To korzystny dla złotoryjskiej społeczności kierunek zmian.

Interesujące są w tym zakresie informacje Urzędu Skarbowego. Według nich w 2019 r. w Złotoryi zatrudnionych było 3176 osób, w tym 1246 osób spoza miasta. Ich przeciętny roczny dochód ze stosunku pracy wyniósł 38 382 zł. Natomiast poza Złotoryją w 2019 r. było zatrudnionych 3129 mieszkańców miasta, których przeciętny dochód był relatywnie wyższy i wynosił 42 443 zł. Oznacza to, że podstawowym czynnikiem wyjazdów mieszkańców Złotoryi do innych miejscowości jest możliwość uzyskania wyższego wynagrodzenia.

Zjawiskiem jednak, które ujawnia relatywnie wysokie natężenie na lokalnym rynku pracy jest bezrobocie (tabela 19). Jest ono poważnym problemem zarówno społecznym, jak i ekonomicznym.

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Złotoryi wykazują, iż liczba zarejestrowanych bezrobotnych w latach 2010-2020 wykazuje malejącą tendencję. W grudniu 2020 w Złotoryi

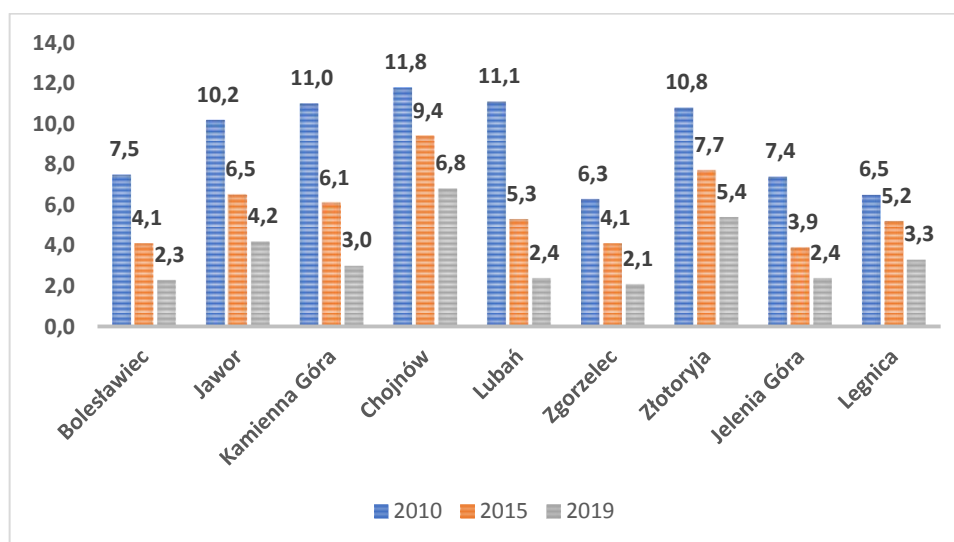

było zarejestrowanych 478 osób pozostających bez pracy (w grudniu 2010 roku było 1219 takich osób). Są to jednak nadal liczby relatywnie wysokie, gdyż stopa bezrobocia liczona jako stosunek liczby bezrobotnych do ludności w wieku produkcyjnym wynosi w Złotorzy 5,3%, podczas gdy przeciętnie w województwie dolnośląskim jej poziom wynosi 4,0% (w kraju w końcu grudnia 2020 roku – 4,6%). Jest to konsekwencją upadku dużych zakładów pracy w połowie lat 90. ubiegłego wieku i zbyt powolnego odbudowywania miejsc pracy na terenie miasta.

Tabela 19. BEZROBOCIE W ZŁOTORZY W LATACH 2010-2020

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Wskaźnik zmian 2010-2020 (2010=100)
BEZROBOTNI ogółem	1 219	797	699	588	548	495	478	39,21
kobiety	588	344	324	296	289	249	241	40,99
mężczyźni	631	453	375	292	259	246	237	37,56
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w %)	10,8	7,7	7,0	6,0	5,8	5,4	5,3	-5,5 pkt.%

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Złotorzy.

Rys. 5. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w %) w Złotorzy oraz wybranych miastach regionu dolnośląskiego w latach 2010-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Poziom bezrobocia w Złotorzy w porównaniu z innymi miastami jest wysoki. Przykładowo w 2019 roku w Zgorzelcu jedynie 2,1% ludności w wieku produkcyjnym

pozostaje bez pracy, w Bolesławcu – 2,3%, w Lubaniu i w Jeleniej Górze – po 2,4%. Relatywnie wyższą stopę bezrobocia reprezentuje natomiast Chojnów (6,8%).

Badanie struktury osób bezrobotnych według kryteriów płci, wieku, wykształcenia, czy też okresu pozostawania bez pracy jest podyktowane koniecznością weryfikacji i doskonalenia wielu lokalnych polityk publicznych (m.in. w dziedzinie edukacji ponadpodstawowej).

W strukturze zarejestrowanych bezrobotnych według płci w Złotoryi uwidacznia się względna ilościowa równowaga, choć jeszcze w latach 2015-2016 wśród bezrobotnych przeważali mężczyźni. Zdecydowanie większe zróżnicowanie notowane jest natomiast odnośnie struktury bezrobotnych według wieku (tabela 20).

Tabela 20. STRUKTURA BEZROBOTNYCH W ZŁOTORYI – stan na koniec grudnia 2020 roku

Wyszczególnienie	Bezrobotni	
	w osobach	w %
BEZROBOTNI OGÓŁEM	478	100,0
Z ogółu bezrobotnych, w wieku:		
✓ 18 - 24 lat	36	7,53
✓ 25 - 34 lat	104	21,76
✓ 35 - 44 lat	149	31,17
✓ 45 - 54 lat	92	19,25
✓ 55 – 59 lat	52	10,88
✓ 60 lat i więcej	42	8,79
Z ogółu bezrobotnych, posiadający wykształcenie:		
✓ wyższe	64	13,39
✓ policealne i średnie zawodowe	88	18,41
✓ średnie ogólnokształcące	41	8,58
✓ zasadnicze zawodowe	150	31,38
✓ gimnazjalne, podstawowe i niższe	135	28,24
Z ogółu bezrobotnych, pozostający bez pracy (w miesiącach):		
✓ do 1	65	13,60
✓ 1 - 3	53	11,09
✓ 3 - 6	76	15,90
✓ 6 - 12	94	19,67
✓ 12 - 24	87	18,20
✓ powyżej 24 miesięcy	103	21,55

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Złotoryi.

W strukturze bezrobotnych według wieku, co warto podkreślić, dominują osoby w wieku 35-44 lat, lecz znaczny jest także udział bezrobotnych w wieku 25-34 lat. Te dwie grupy bezrobotnych stanowią prawie 53% ogółu pozostających bez pracy w mieście. Wśród

osób bezrobotnych największą grupę stanowią osoby relatywnie słabiej wykształcone. Większość bezrobotnych zarejestrowanych w Złotoryi, według stanu z grudnia 2020 roku, posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe (ponad 31% ogólnej ich liczby) oraz gimnazjalne, podstawowe i niższe (ponad 28%). W strukturze bezrobotnych według poziomu wykształcenia uwidacznia się ponadto relatywnie wysoki udział osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (ponad 18% ogółu bezrobotnych) i wyższym (prawie 13,4% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych). Korzystną cechą struktury bezrobotnych w mieście jest relatywnie niski udział absolwentów szkół (do 12 miesięcy od ukończenia nauki). W grudniu 2020 roku zarejestrowanych było jedynie 5 absolwentów, w tym 2 z wykształceniem wyższym.

Należy także wskazać, iż w strukturze bezrobotnych w Złotoryi przeważają osoby ze stażem pracy wynoszącym 1-5 lat (niemal 21% ogółu bezrobotnych). Jak dotychczas możliwości znalezienia pracy w mieście są niewielkie (prawie 40% bezrobotnych pozostaje bez pracy dłużej niż rok, a niemal 20% przez okres 6-12 miesięcy). Jest to problem, który winien być rozwiązany w skali miasta i powiatu złotoryjskiego w możliwie najkrótszym terminie, przy czym należy zauważyć, że w związku z rosnącymi aspiracjami ze strony osób pozostających bez pracy, organizowanie sezonowych robót publicznych i prac interwencyjnych problemu tego nie rozwiąże

Z obserwacji rynku pracy wynika, że znaczna rzesza osób posiadających formalnie status bezrobotnych pracuje na stałe lub okresowo „na czarno” w kraju, jak również za granicą - także w szarej strefie.

W grupie bezrobotnych relatywnie duży jest jednak udział osób pozostających bez prawa do zasiłku (w końcu grudnia 2020 roku jedynie niewiele ponad 18% zarejestrowanych bezrobotnych – 87 osób - takie prawo posiadało). Należy ponadto wskazać, że wśród pozostających bez pracy znajduje się grupa 37 osób niepełnosprawnych, w tym 28 długotrwale bezrobotnych. Wyznacza to oczywiście zakres zwiększonych zadań dla miejskiego ośrodka pomocy społecznej.

Powiatowy Urząd Pracy w Złotoryi cyklicznie przygotowuje i prezentuje raporty wskazujące zawody deficytowe i nadwyżkowe na lokalnym rynku pracy. Systematyczny monitoring w tym zakresie służy m.in. ocenie stopnia dostosowania kierunków kształcenia do potrzeb zgłaszanych przez miejscowych pracodawców.

Wśród zawodów deficytowych, czyli takich, na które występuje na rynku pracy wyższe zapotrzebowanie niż liczba bezrobotnych posiadających te zawody, wymienia się m.in.: programistów oraz inżynierów mechaników i elektryków, a także kierowników do spraw strategii i planowania oraz analityków finansowych.

Natomiast do zawodów nadwyżkowych, tj. takich, na które występuje na rynku pracy mniejsze zapotrzebowanie niż liczba osób bezrobotnych posiadających te zawody, zaliczają się – według badań Powiatowego Urzędu Pracy w Złotorzy - przede wszystkim monterzy sprzętu elektronicznego. Obserwacja jednak rynku lokalnego wskazuje, iż zakłady pracy, zwłaszcza funkcjonujące w podstrefie LSSE zgłaszają brak pracowników o takich kwalifikacjach zawodowych.

Najbardziej zaś oczekiwane przez pracodawców umiejętności – według badań prowadzonych w powiecie złotoryjskim - to: przedsiębiorczość, inicjatywność, kreatywność oraz komunikatywność.

Wyzwania stawiane przez współczesny rynek pracy zmuszają zwłaszcza placówki szkolnictwa zawodowego do zmian organizacyjnych, mających na celu dostosowanie oferty kierunków i specjalności zawodowych do potrzeb rynkowych, a także do modernizacji programów kształcenia. Nadążanie za zmieniającym się rynkiem pracy i dostosowywanie oferty edukacyjnej wiąże się nie tylko z podnoszeniem nakładów finansowych na oświatę, ale także z potrzebą zdecydowanie intensywniejszej współpracy między szkolnictwem zawodowym a lokalnymi przedsiębiorstwami w ramach tzw. patronatów zawodowych (zapewniających uczniom praktyki zawodowe w czasie trwania nauki i miejsca pracy po jej ukończeniu).

Częściowym rozwiązaniem problemu rozbieżności systemu szkolnictwa zawodowego i potrzeb lokalnego rynku pracy jest rozwój kształcenia ustawicznego, w tym organizowanie praktycznych studiów podyplomowych, kursów i szkoleń pozwalających na doskonalenie bądź modyfikację zasobów posiadanej wiedzy i zawodowych umiejętności.

1.4. Sieć i dostępność komunikacyjna

Czynnikiem integracji przestrzennej o znaczącej sile oddziaływania jest sieć komunikacyjna obejmująca połączenia i powiązania zarówno kolejowe, jak i drogowe. Miasto Złotoryja jest przy tym węzłem transportowym o subregionalnym znaczeniu.

Miasto było znacznym wielokierunkowym węzłem kolejowym. Splot jednak wielu przyczyn (głównie ekonomicznych) sprawił, że w scenerii miasta pozostają aktualnie jedynie odcinki nieczynnych linii kolejowych w kierunku na Chojnów, Świerzawę i do Lwówka Śląskiego. Natomiast odcinki łączące Złotoryję z Legnicą oraz Złotoryję z kamieniołomami pod Wilczą Górą oraz w Krzeniowie wykorzystywane są dla transportu kruszyw. Problemem pozostają również zdegradowane zabudowania dworca kolejowego.

W roku 1991 ustał ruch pasażerski na linii kolejowej nr 316 (relacji Złotoryja – Chojnów – Rokitki), a także na linii kolejowej łączącej Jerzmanice Zdrój z Lwówkiem Śląskim. W 1995 roku wyłączono z użytkowania linię kolejową relacji Jerzmanice Zdrój – Świerzawa – Marciszów, a rok później połączenia pasażerskie na linii kolejowej nr 284 (Legnica – Złotoryja - Jerzmanice-Zdrój). Miasto tym samym znalazło się w sytuacji wykluczenia z komunikacji kolejowej i pozbawione możliwości pasażerskiego ruchu kolejowego.

Istnieją jednak realne szanse by pasażerski ruch kolejowy ponownie objął miasto Złotoryja. Związane jest to przede wszystkim z realizowaną od kilku lat przez samorząd województwa dolnośląskiego inicjatywą przejmowania i rewitalizacji nieczynnych linii kolejowych. Dotyczy to m.in. linii kolejowej z Jerzmanic Zdroju do Lwówka Śląskiego (przejętej przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego) oraz linii kolejowej z Jerzmanic Zdroju przez Świerzawę do Marciszowa. Obsługą pasażerskiego ruchu kolejowego na tych liniach może zająć się spółka samorządu województwa - Koleje Dolnośląskie. Wówczas Złotoryja stałaby się ponownie ważnym punktem w kolejowej scenerii regionu dolnośląskiego.

Transport drogowy natomiast wykorzystuje sieć dróg o różnym znaczeniu i parametrach technicznych. Według stanu z końca 2019 roku długość dróg na terenie miasta przekracza 50 km.

Miasto posiada dogodne położenie w układzie regionalnej i krajowej sieci drogowej. Jest zlokalizowane w sąsiedztwie autostrady A-4 (12 km) oraz drogi szybkiego ruchu S-3 (15 km). Podstawową zaś sieć drogową Złotoryi stanowią odcinki dróg wojewódzkich: Nr 328 (granica województwa - Przemków - Chocianów - Chojnów - Złotoryja - Świerzawa - Wojcieszów – Kaczorów), Nr 363 z Jawora do Bolesławca oraz Nr 364 z Legnicy (A4) do Lwówka Śląskiego i Gryfowa Śląskiego.

Sieć drogową miasta uzupełniają drogi lokalne (gminne i jedna droga powiatowa), których stan nawierzchni jest przeciętny, choć w większości posiadają nawierzchnię twardą ulepszoną. Od kilku już lat prowadzone są jednak rozległe prace modernizacyjne i naprawcze sieci ulicznej, dokonywane jest uzupełnianie i modernizacja ulicznych punktów świetlnych oraz porządkowane jest oznakowanie ulic. Nadal jednak niedostateczna jest segregacja ruchu tranzytowego i lokalnego, co wzmaga konieczność budowy obwodnicy miasta.

Złotoryja posiada połączenia autobusowe i busowe z Wrocławiem, Jelenią Górą, Legnicą, Wojcieszowem itp. Niestety liczba połączeń miasta z otoczeniem nie jest wystarczająca wobec zgłaszanych potrzeb.

Ogólnie ujmując, ograniczona podaż usług w zakresie ponadlokalnej komunikacji pasażerskiej w Złotoryi nie stwarza korzystnych warunków do ruchliwości przestrzennej mieszkańców miasta, motywowanej dojazdami do pracy, nauki, specjalistycznych usług itp., choć wyraźnie takie potrzeby występują i realizowane są w głównej mierze prywatnymi środkami transportu oraz autobusami i busami wynajmowanymi przez pracodawców.

W październiku 2018 roku w Złotoryi uruchomiona została bezpłatna komunikacja miejska ciesząca się umiarkowanym zainteresowaniem lokalnej społeczności. Średni wiek taboru wynosił ok. 15 lat. Komunikacja obsługiwała przejazdy na trzech liniach. W związku jednak z sytuacją pandemiczną COVID-19 oraz wycofaniem się z umowy dotychczasowego przewoźnika od marca 2020 roku wstrzymano kursowanie autobusów miejskiej komunikacji na wszystkich liniach.

Komunikacja drogowa stanowi jedno ze źródeł zakłóceń klimatu akustycznego w mieście. Potwierdzają to wyniki badania hałasu drogowego przed 2018 r. W latach 2018-2019 badania w tym zakresie nie były w Złotoryi prowadzone.

Wobec wzrastającej liczby pojazdów samochodowych użytkowanych przez mieszkańców miasta istotne staje się zorganizowanie odpowiednich miejsc parkingowych, co biorąc pod uwagę historyczną zabudowę centrum oraz zaprojektowane na przełomie lat 70/80 osiedlach mieszkaniowych – staje się zadaniem arcytrudnym – o ile niewykonalnym. Stąd konieczność adaptacji miejsc pod parkingi na terenach poza centrum i poza osiedlami mieszkaniowymi oraz stopniowe poszerzanie stref ograniczonego lub płatnego postoju. Na terenie miasta znajduje się obecnie Strefa Płatnego Parkowania ze 170 miejscami parkingowymi, w tym 148 miejscami płatnymi oraz 22 miejscami dla osób

niepełnosprawnych. Nadal jednak odczuwany jest niedobór miejsc parkingowych, głównie na osiedlach mieszkaniowych.

Ważnym z wielu względów elementem miejskiego układu komunikacyjnego są ścieżki rowerowe, których długość w 2019 roku wynosiła 30 km, są to jednak trasy zaniedbane, niedostatecznie oznakowane o charakterze turystycznym, w dużej mierze z nawierzchnią naturalną.

Warto zatem dostrzec w tym zakresie realizację projektu pn. „Ograniczenie niskiej emisji poprzez rozbudowę śródmiejskich dróg rowerowych w Złotorzy” polegającego na rozbudowie śródmiejskich dróg rowerowych na terenie miasta. Sieć tych dróg zintegrowana będzie przestrzennie i funkcjonalnie m.in. z przystankami komunikacji zbiorowej, parkingami P&R i B&R oraz siecią dróg miejskich. W ramach projektu powstanie prawie 9,4 km tras rowerowych. Powstanie także sieć 9 parkingów rowerowych, z których dwa zlokalizowane będą w ramach zintegrowanych centrów przesiadkowych na obrzeżach centrum miasta, gdzie zostanie zapewnionych 86 miejsc dla rowerów i 22 miejsca dla samochodów (typu B&R i P&R). Projekt ten jest kompatybilny z uruchomionym z dniem 30 września 2018 roku systemem roweru miejskiego.

Ponadto, możliwości rozwoju dróg rowerowych w mieście i jego okolicach wiążą się z projektem pn. „Dolnośląska Autostrada Rowerowa” zainicjowanym przez samorząd województwa we współpracy z wieloma samorządami lokalnymi.

Sieć dróg rowerowych w Złotorzy postrzegana jest jako wartościowy element miejskiego układu komunikacyjnego zapewniający ekologiczny alternatywny - wobec ruchu samochodowego - sposób przestrzennych przemieszczeń dostosowany do współczesnych standardów funkcjonalnych i potrzeb nie tylko lokalnej społeczności, przełamujący barierę, jaką jest ukształtowanie terenu w mieście

1.5. Lokalna infrastruktura techniczna

Gospodarka wodno-ściekowa

Usługi komunalne nie stanowią bezpośrednio czynnika rozwoju lokalnego. Gminy jednak dobrze wyposażone w techniczne urządzenia infrastruktury komunalnej oraz dysponujące rezerwą zdolności podaży usług komunalnych, mogą przynosić tzw. korzyści lokalizacyjne dla gospodarki i osadnictwa. Do obszernego zakresu usług komunalnych należą

przede wszystkim zaopatrzenie w wodę oraz usługi kanalizacyjne. Zadania w tym zakresie należą do grupy szczególnie istotnych zadań własnych gmin.

Miasto Złotoryja zaopatrywane jest w wodę poprzez złożony system urządzeń i sieci. Infrastruktura służąca zaopatrzeniu miasta Złotoryja w wodę jest w gestii Rejonowego Przedsiębiorstwa Komunalnego Spółka z o.o. W dyspozycji Przedsiębiorstwa znajdują się:

- ✓ 4 studnie głębinowe wiercone o głębokości 80-120 m w Jerzmanicach Zdroju (1 studnia rezerwowa), skąd woda pompowana jest pod ciśnieniem do magistralnej sieci wodociągowej; ogólny dzienny pobór wody według pozwoleń wodno-prawnych wynosi 9,9 m³/dobę, a faktyczny - 3700 m³/dobę;
- ✓ lewarowe ujęcia wody "Nowa Ziemia" - 6 płytkich studzienek - (obecnie ujęcia rezerwowe);
- ✓ zbiornik grawitacyjny wody pitnej "Wilcza Góra"- 2 x 390 m³.

Wymieniona wyżej infrastruktura znajduje się poza granicami administracyjnymi miasta – na terenie Gminy Wiejskiej Złotoryja.

Woda dostarczana dla mieszkańców Złotoryi pobierana jest z ujęć głębinowych w Jerzmanicach Zdrój. Są to cztery studnie wiercone o głębokości 50-120 m, skąd woda pompowana jest pod ciśnieniem do magistralnej sieci wodociągowej, a następnie tłoczona jest do zbiornika wody czystej „Wilcza Góra” (o poj. 780 m³), gdzie następuje pierwszy rozdział strefy zasilania wody. Woda ze zbiornika „Wilcza Góra” zaopatruje dolną część miasta grawitacyjnie. Pozostała część miasta zasilana jest wodą z hydroforni zlokalizowanej przy ul. Hożej. Zasilaniu odbiorców w wodę służy rozbudowana sieć wodociągowa (tabela 21).

Łączna długość rozdzielczej sieci wodociągowej w mieście w 2019 roku wynosiła ponad 43 km, czyli o 3 km więcej aniżeli w 2010 roku. Odsetek zaś ludności korzystającej z tej sieci w Złotoryi wynosi 99%, a każdy z mieszkańców w 2019 roku zużył przeciętnie ponad 33 m³ wody. Należy przy tym zaznaczyć, że woda dostarczona mieszkańcom miasta jest wysokiej jakości i spełnia wszystkie aktualne obowiązujące normy polskie i unijne. Pod względem chemiczno-fizycznym woda spełnia wszelkie wymagania jak dla „naturalnych wód źródłanych”. Mieszkańcy miasta nie stykają się zatem z problemem odpowiedniej ilości i , jakości wody. Natomiast w rejonie ul. Zagrodzieńskiej, Piastowej występują problemy z uzyskaniem odpowiedniego ciśnienia wody i wydajności. Problemy z zapewnieniem prawidłowego ciśnienia i wydajności występują również na części sieci grawitacyjnej w

dolnej części miasta. Dotyczy to głównie nieruchomości położonych przy ulicach 3 Maja i Broniewskiego w momentach zwiększonego poboru wody.

Tabela 21. SIEĆ WODOCIĄGOWA I KANALIZACYJNA W MIEŚCIE ZŁOTORYJA W LATACH 2010-2019

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
ZAOPATRZENIE W WODĘ							
Długość czynnej wodociągowej sieci rozdzielczej w km	40,4	42,3	42,8	42,8	43,4	43,4	107,43
Przyłącza wodociągowe prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	1 159	1 511	1 522	1 528	1 539	1 539	132,79
Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności	98,7	99,0	99,0	99,0	99,0	99,0	100,30
Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca w m ³	29,2	29,0	28,0	27,4	28,6	33,2	113,70
ODPROWADZANIE ŚCIEKÓW							
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w km	41,3	42,8	43,3	43,3	43,8	44,0	106,54
Przyłącza kanalizacyjne prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	1 149	1 500	1 511	1 517	1 528	1 528	132,99
Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności	92,7	95,6	95,7	95,7	95,7	95,7	103,24

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych.

Stan techniczny sieci wodociągowej – mimo systematycznie wykonywanych prac remontowych i modernizacyjnych pozostaje bardzo duża ilość starych i wyeksploatowanych sieci przesyłowych i rozdzielczych, których stan techniczny stale się pogarsza.

Usługi kanalizacyjne w Złotoryi świadczone są przy wykorzystaniu urządzeń sieciowych oraz transportu specjalnego do wywozu ścieków ze zbiorników przydomowych.

System kanalizacyjny w Złotoryi jest systemem mieszanym. W górnej części miasta i samym rynku jest kanalizacja rozdzielcza tzn. osobno zbudowane są kanały sanitarne i kanały deszczowe. Kanały sanitarne odprowadzają ścieki sanitarne na oczyszczalnię ścieków. Natomiast kanały burzowe zbierają wody opadowe z budynków, placów i ulic i odprowadzają je poprzez separatory do Kaczawy. W rejonie ulic 3-go Maja, Garbarskiej i Legnickiej jest

system kanalizacji ogólnospławnej, gdzie ścieki sanitarne i wody opadowe odprowadza się razem i w całości na oczyszczalnię ścieków, gdzie są oczyszczane. Stan techniczny kanalizacji jest dobry. Istnieją jednak miejsca, np. ul. Żeromskiego, gdzie brakuje elementów sieci deszczowej.

Obecnie miasto Złotoryja jest całkowicie skanalizowane - za wyjątkiem pojedynczych posesji przy ul. Wojska Polskiego, Polnej, które wyposażone są w zbiorniki bezodpływowe. W sumie na terenie miasta znajduje się 12 zbiorników bezodpływowych. Część kanalizacji to kanalizacja ogólnospławna.

Długość sieci kanalizacyjnej (ogólnospławnej i na ścieki gospodarcze) na terenie miasta w 2019 roku wynosiła 49,3 km (tj. o 8 km więcej aniżeli w 2010 roku). Zwiększył się także stopień dostępności usług kanalizacyjnych. Obecnie z instalacji kanalizacyjnych w Złotoryi korzysta prawie 98,8% mieszkańców. Korzystną tendencją (zwłaszcza w wymiarze ekologicznym i warunków życia mieszkańców) w latach 2010-2019 jest ponadto zmniejszanie różnicy pomiędzy odsetkiem ludności korzystającej z wodociągu i z kanalizacji (z 6,0% do 1,2%).

Urządzeniami lokalnej infrastruktury technicznej o szczególnym znaczeniu z ekologicznego punktu widzenia są oczyszczalnie ścieków. Wybudowana w latach 1991-1994 mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków poddana została kompleksowej modernizacji, którą zakończono w 2019 roku. Aktualnie do oczyszczalni (z terenu miasta i gminy wiejskiej Złotoryja) dopływa średnio 3.200 m³ ścieków na dobę, docelowa zaś jej przepustowość wynosi 4.190 m³/dobę. Oczyszczalnia ta nie jest w pełni dociążona, stąd też postrzegane są możliwości dalszego rozwoju miejskiej sieci kanalizacyjnej. Należy zaznaczyć, że średnioroczne parametry ścieków oczyszczonych są pięciokrotnie niższe od wartości dopuszczalnych określonych w pozwoleniu wodnoprawnym i w stosownym rozporządzeniu Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej.

Energetyka

Miasto Złotoryja posiada korzystne warunki zasilania w energię elektryczną. Obszar ten jest bowiem położony w pobliżu głównych korytarzy zasilania w energię elektryczną.

Energia elektryczna do Złotoryi dociera linią napowietrzną wysokiego napięcia 110 kV. Redukcje napięcia zapewniają stacja transformatorowa R110/20 oraz miejskie stacje transformatorowe SN/nN. Przepływ energii między stacjami transformatorowymi odbywa się przy wykorzystaniu linii napowietrzno-kablowych SN 20 KV. Redukcja napięcia następuje w

rozdzielniach, skąd wyprowadzone są tory sieciowe średnich napięć oraz do stacji transformatorowych, redukujących napięcie na niskie (380 V i 220 V). Odbiorcy finalni są zasilani z linii napowietrzno–kablowych nN 0,4 kV. Bieżąca infrastruktura spełnia potrzeby mieszkańców miasta, daje również możliwości rozwoju w sferze gospodarczej i mieszkaniowej.

Sieć rozdzielcza średniego i niskiego napięcia na obszarze miasta, w przeważającej mierze jest siecią kablową podziemną. Przepustowość linii elektroenergetycznych wysokich i średnich napięć nie stanowi bariery w rozbudowie układu sieciowego. Teren miasta stanowi zatem atrakcyjne miejsce lokalizacji przemysłu, usług i osadnictwa.

W latach 2010-2019 zwiększyła się liczba gospodarstw domowych – odbiorów energii elektrycznej (o ponad 450). W 2019 roku gospodarstwa domowe zużyły prawie 10 tys. MWh energii elektrycznej, a przeciętnie na mieszkańca przypadało prawie 640 kWh. Tendencje zmian w tym zakresie przedstawione zostały w tabeli 22.

Tabela 22. SIECI ENERGETYCZNE I ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ W MIEŚCIE ŻŁOTORYJA W LATACH 2010-2019

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
ELEKTROENERGETYKA							
Gospodarstwa domowe - odbiorcy energii elektrycznej	6061	6234	6322	6476	6513	6512	107,44
Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w MWh	10637	9783	9809	10202	10130	9953	93,57
Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w kWh	642,89	611,05	616,81	643,91	644,54	639,47	99,47
GAZOENERGETYKA							
Długość czynnej gazowej sieci rozdzielczej w km	44,8	49,6	51,6	51,9	55,2	61,7	137,72
Korzystający z gazu sieciowego w % ogółu ludności	91,2	91,5	91,7	91,6	92,3	93,0	101,97
Gospodarstwa domowe - odbiorcy gazu	5306	5325	5332	5359	5356	5412	102,00

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
Gospodarstwa domowe - odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	1630	421	458	598	579	2099	128,77
zużycie gazu w gospodarstwach domowych w tys. MWh	.	27,3	28,8	35,5	31,8	32,7	x
zużycie gazu w gospodarstwach domowych na ogrzewanie mieszkań w tys. MWh	.	9,8	10,7	13,5	12,6	22,0	x
Zużycie gazu sieciowego w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w kWh	.	1705,1	1809,2	2239,4	2022,5	2103,1	x
ENERGETYKA CIEPLNA							
długość sieci ciepłej przesyłowej i rozdzielczej w km	.	.	.	4,7	5,0	6,4	x
długość przyłączy do budynków w km	.	.	.	2,0	2,2	2,2	x

Zródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych.

Miasto zaopatrywane jest w gaz ziemny wysokometanowy z magistralnego gazociągu DN 150 CN 64 relacji Łukaszów-Złotoryja o długości około 8,5 km. Ze stacji redukcyjno-pomiarowej I stopnia o przepustowości $Q = 3200 \text{ nm/h}$ zlokalizowanej w Łukaszowie odbywa się zasilanie gazem ziemnym zaazotowanym, po zredukowaniu ciśnienia na pięciu stacjach redukcyjno-pomiarowych II stopnia zlokalizowanych na obszarze całego miasta. Gaz niskich parametrów dostarczany jest odbiorcom komunalnym i przemysłowym.

Odbiorcy podłączeni do sieci niskiego ciśnienia stanowią 99,8% ogółu odbiorców. Docelowo źródłem zasilania w gaz Złotoryi będzie projektowany gazociąg wysokoprężny DN 150, będący odgałęzieniem od gazociągów przesyłowych DN 300 relacji Legnica-Zgorzelec. Gaz zostanie zredukowany do średniego ciśnienia na stacji redukcyjno-pomiarowej 1 stopnia zlokalizowanej na obszarze miasta.

W ostatnich latach następuje wyraźny rozwój układu gazowych sieci rozdzielczych. W końcu 2019 roku długość sieci na terenie miasta sięga 62 km (tj. o prawie 17 km więcej aniżeli w 2010 roku), a z gazu sieciowego korzystało 93% ogółu ludności Złotoryi. Prowadzona systematycznie od kilku lat rozbudowa i wymiana sieci przewodów gazowych

umożliwia zaopatrzenie w gaz sieciowy kolejnych gospodarstw domowych w mieście. Wiele gospodarstw domowych dokonało przy tym modernizacji kotłowni na gazowe. Stąd też wyraźny wzrost zużycia gazu przeznaczanego na ogrzewanie mieszkań. W 2019 roku 2/3 ogólnie zużywanego gazu w gospodarstwach domowych wykorzystywano w tym celu. Tym samym wyraźnie ograniczono skalę niskiej emisji zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego w mieście.

Należy jednak zaznaczyć, iż gospodarstwa domowe zamieszkujące przy ulicach Leszczyńskiej, Szklarskiej i Brzozowej oraz na osiedlu zabudowy jednorodzinnej Nad Zalewem nie są obecnie zaopatrywane w gaz sieciowy, choć jest to możliwe (przynajmniej w pewnym zakresie) w dającej się przewidzieć przyszłości. Koszt budowy sieci rozdzielczych jest jednak bardzo wysoki. Stąd też powszechna gazyfikacja sieciowa terenów o niskiej intensywności zabudowy i niewielkiej liczbie odbiorców, nie znajduje uzasadnienia ekonomicznego. Pośrednio dowodzi tego efektywna i ekologiczna praktyka wykorzystywania alternatywnych odnawialnych źródeł energii (m.in. energii słońca i energii geotermalnej).

Gospodarka ciepła na terenie miasta ma w dużym stopniu zdecentralizowany charakter. Oparta jest bowiem o kotłownie lokalne oraz paleniska indywidualne. Sieć ciepła w Złotoryi została w ostatnich latach wyraźnie rozbudowana i obecnie jej długość sięga 6,4 km. Szczególnie istotnym przedsięwzięciem o ekologicznym wymiarze powinno być zatem systematyczne zastępowanie ogrzewania konwencjonalnego (węglowego) ogrzewaniem „czystym”. Wiąże się to także z perspektywami rozwoju ruchu turystycznego.

W starym budownictwie mieszkaniowym z okresu przedwojennego, ale także częściowo nowszym występuje ogrzewanie piecowe, centralne ogrzewanie z lokalnych kotłowni lub ogrzewanie etażowe. Budynki użyteczności publicznej zlokalizowane w starej zabudowie ogrzewane są z lokalnych kotłowni opalanych paliwem stałym lub gazem. Natomiast nowe osiedla wraz z całą infrastrukturą zaopatrywane są z centralnych źródeł ciepła. Na terenie miasta znajduje się jedna kotłownia osiedlowa przy ul. Jerzmanickiej, która została zmodernizowana po likwidacji drugiej, która znajdowała się przy ul. Wiosennej. Zostało do niej dołączonych wiele budynków mieszkalnych oraz użyteczności publicznej.

Możliwe i społecznie oczekiwane jest zatem stworzenie miejskiego zintegrowanego układu ciepłowniczego w oparciu o źródło ciepła o większej mocy (przy jednoczesnym rozwoju sieci ciepłych). Niezbędna będzie również modernizacja i wymiana istniejących

urządzeń grzewczych na urządzenia o wysokiej sprawności energetycznej i niskim stopniu emisji zanieczyszczeń.

1.6. Mieszkalnictwo

Stan zabudowy mieszkaniowej, jej wyposażenie w instalacje techniczno-sanitarne oraz rozwój budownictwa mieszkaniowego i infrastruktury komunalnej wyznaczają bezpośrednio poziom warunków zamieszkiwania ludności, pośrednio stwarzają jednak istotne możliwości dla lokalnego rozwoju gospodarczego.

W latach 2010-2019 rozmiary i struktura zasobów mieszkaniowych w Złotoryi uległa niewielkim zmianom ilościowym i jakościowym, co obrazuje tabela 23.

Tabela 23. ZASOBY MIESZKANIOWE W ZŁOTORYI W LATACH 2010-2019

Wyszcze- gólnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
mieszkania	6 153	6 222	6 230	6 254	6 262	6 272	101,93
izby	21 293	21 659	21 712	21 769	21 813	21 860	102,66
powierzchnia użytkowa mieszkań (w m ²)	378 918	388 607	389 996	391 822	393 187	394 668	104,16

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych.

Zasoby mieszkaniowe w mieście w końcu 2019 roku liczyły prawie 21,9 tys. izb o łącznej powierzchni niemal 395 tys. m². W strukturze własnościowej dominują prywatne zasoby mieszkaniowe. Komunalne zasoby mieszkaniowe stanowią zaś jedynie ok. 17% łącznej liczby mieszkań w mieście. Należy przy tym zauważyć, że od wielu lat systematycznie sprzedawane są mieszkania komunalne na rzecz dotychczasowych najemców. W latach 2016-2019 obowiązywała 90% bonifikata przy zakupie mieszkania komunalnego.

Liczba mieszkań komunalnych w 2010 r. wynosiła 1622 (26,4%), w 2015 r. – 1420 (22,8%), a na koniec 2020 r. – 1054. Ponadto część miejskiej substancji mieszkaniowej przynależy do Spółdzielni Mieszkaniowej „Agat” w Złotoryi. Warto wskazać, iż na terenie miasta znajduje się także 50 mieszkań socjalnych o łącznej powierzchni użytkowej wynoszącej 1762 m².

Przyrost substancji mieszkaniowej w latach 2010-2019 był niewielki (o niespełna 120 mieszkań). To wynik relatywnie niskiej aktywności w zakresie budownictwa mieszkaniowego

w Złotoryi. W latach 2015-2019 w mieście oddano bowiem do użytku jedynie 83 mieszkania, w większości (niemal 50) w ramach budownictwa indywidualnego.

W latach 2015-2019 nie realizowano komunalnego budownictwa mieszkaniowego. Należy przy tym wskazać, że w końcu 2019 roku na mieszkanie z zasobu gminy oczekiwało 330 osób (w tym 55 z wyroków sądowych), a średni czas oczekiwania sięga 5 lat. Aktywne jest jednak Towarzystwo Budownictwa Społecznego „TBS” sp. z o.o. w Kamiennej Górze, które w Złotoryi przy ul. Klasztornej wznosi budynek liczący 27 mieszkań (planowany do przekazania do użytku w I kwartale 2021 r.). Miasto wniosło aportem do spółki TBS nieruchomości przy ul. Mickiewicza oraz ul. Basztowej, gdzie ma powstać odpowiednio 50 i 12 mieszkań do 2024 r.

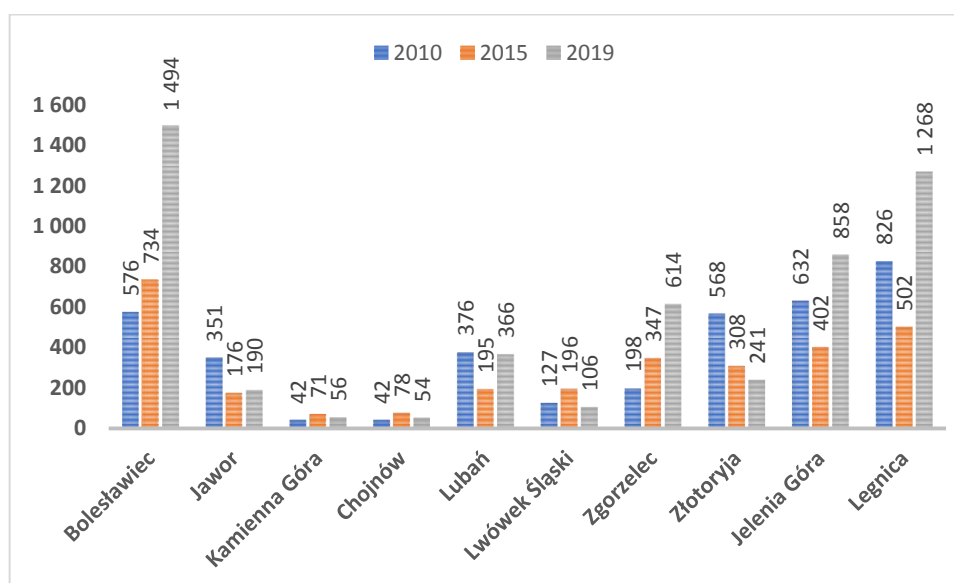
Tabela 24. BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE W ZŁOTORIYI W LATACH 2010-2019

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
OGÓŁEM							
mieszkania	50	24	11	25	10	13	26,00
izby	202	102	61	63	55	60	29,70
powierzchnia użytkowa mieszkań (w m ²)	5205	2744	1553	1957	1610	1695	32,56
INDYWIDUALNE							
mieszkania	.	15	9	7	10	8	x
izby	.	77	57	38	55	49	x
powierzchnia użytkowa mieszkań (w m ²)	.	2302	1494	980	1610	1429	x
NA SPRZEDAŻ LUB WYNAJEM							
mieszkania	.	9	2	18	-	5	x
izby	.	25	4	25	-	11	x
powierzchnia użytkowa mieszkań (w m ²)	.	442	59	977	-	266	x
KOMUNALNE							
mieszkania	27	-	-	-	-	-	x
izby	63	-	-	-	-	-	x
powierzchnia użytkowa mieszkań (w m ²)	1334	-	-	-	-	-	x
MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKU OGÓŁEM							
na 1000 ludności	3,0	1,5	0,7	1,6	0,6	0,8	26,67
na 100 zawartych małżeństw	56,8	30,8	13,1	44,6	15,6	24,1	42,43

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych.

Istotnym przedsięwzięciem jest także budowa osiedla „Złota 9”, czyli zespołu 9 nowoczesnych budynków mieszkalnych w zabudowie wielorodzinnej przy ulicy

Jerzmanickiej. W efekcie tej inwestycji oddanych zostanie do użytku począwszy od 2021 roku kilkaset mieszkań o wysokim standardzie. Wzrost aktywności budowlanej jest od wielu lat oczekiwany w mieście. Może bowiem stać się czynnikiem stabilizacji demograficznej miasta. W tym kontekście zauważyć należy, iż w Złotorzy na 100 zawartych małżeństw w 2019 roku oddano do użytku jedynie 24 mieszkania. To zdecydowanie mniej aniżeli przeciętnie w regionie dolnośląskim (prawie 160).

Rys. 6. Mieszkania oddane do użytku na 100 zawartych małżeństw w Złotorzy oraz wybranych miastach regionu dolnośląskiego w latach 2010-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Rozmiary budownictwa mieszkaniowego w Złotorzy w odniesieniu do liczby zawieranych małżeństw są relatywnie wyższe aniżeli w Chojnowie, Kamiennej Górze, Lwówku Śląskim czy w Jaworze. Wyraźnie niższe są natomiast w porównaniu w Bolesławcu, Legnicy i Jelenia Górze.

Warunki mieszkaniowe w istotny sposób stymulują wzrost poziomu życia, lecz w Złotorzy w analizowanym okresie nie nastąpiła wyraźnie odczuwalna poprawa w tym zakresie. Dotyczy to m.in. wyposażenia mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne. W 2019 roku z ogółu substancji mieszkaniowej miasta – 4% mieszkań nie posiadało łazienki, ponad 17% - centralnego ogrzewania, a ponad 7% - instalacji gazu sieciowego.

Wartości podstawowych wskaźników oceny sytuacji mieszkaniowej i powierzchniowego standardu zamieszkiwania lokują się jednak poniżej przeciętnych dla województwa dolnośląskiego. W 2019 roku na osobę przypadało 25,5 m² powierzchni

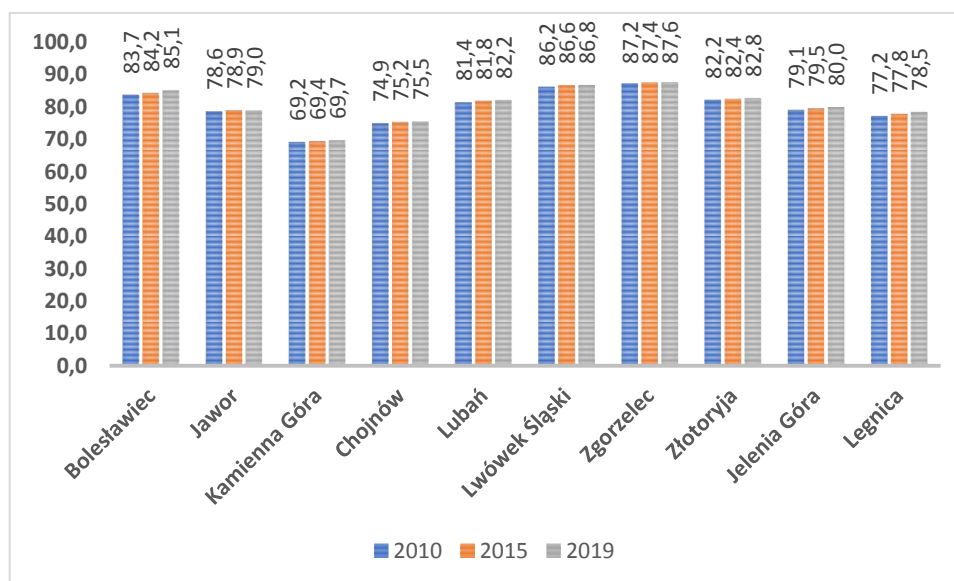

użytkowej mieszkania, a na każdą z izb mieszkalnych - 0,72 osoby (w województwie odpowiednio: 30,3 m² i 0,63).

Tabela 25. WARUNKI MIESZKANIOWE W ZŁOTORYI W LATACH 2010-2019

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (w m ²)	61,6	62,5	62,6	62,7	62,8	62,9	102,11
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę (w m ²)	22,9	24,4	24,6	24,8	25,1	25,5	111,35
mieszkania na 1000 mieszkańców	372,3	390,1	392,5	396,2	400,0	404,7	108,70
przeciętna liczba izb w mieszkaniu	3,46	3,48	3,49	3,48	3,48	3,49	100,87
przeciętna liczba osób na mieszkanie	2,69	2,56	2,55	2,52	2,50	2,47	91,82
przeciętna liczba osób na izbę	0,78	0,74	0,73	0,73	0,72	0,71	91,03

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych.

Rys. 7. Mieszkania wyposażone w instalacje centralnego ogrzewania (w % ogółu mieszkań) w Złotoryi oraz wybranych miastach regionu dolnośląskiego w latach 2010-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

O poziomie warunków zamieszkiwania ludności współdecyduje m.in. stopień wyposażenia mieszkań w instalacje centralnego ogrzewania. Pod tym względem substancja mieszkaniowa w Złotoryi (w 2019 roku 82,8% ogółu mieszkań wyposażonych było w centralne ogrzewanie) jest lepiej wyposażona aniżeli przykładowo w Kamiennej Górze,

Chojnowie, Jaworze oraz Legnicy i Jeleniej Górze, choć nieco słabiej niż w Zgorzelcu, Lwówku Śląskim i w Bolesławcu.

W Złotoryi dominuje stara zabudowa mieszkaniowa. Niektóre, zwłaszcza śródmiejskie, rejony miasta mają zabytkowy charakter i są przedmiotem turystycznej penetracji. Wiek zabudowy ma jednak niewątpliwy wpływ na stan techniczny budynków mieszkalnych. Pomimo rozległych prac remontowych i modernizacyjnych stan techniczny budynków i lokali mieszkalnych, nadal daleki jest od oczekiwań mieszkańców. W związku na wymagania stawiane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, prace remontowe są bardzo drogie lub wręcz niepodjęmowane z uwagi na brak odpowiedniego zabezpieczenia finansowego. Wymaga to podjęcia wieloaspektowych działań rewitalizacyjnych ukierunkowanych nie tylko na powstrzymanie postępującej degradacji substancji mieszkaniowej, ale przede wszystkim na poprawę standardu zamieszkiwania i jakości życia lokalnej społeczności. Należy przy tym zaznaczyć, że ponad 90% budynków to wspólnoty, w których gmina ewentualnie posiada udziały, co w pewien sposób ogranicza możliwość dofinansowywania kosztownych remontów części wspólnych. W proces rewitalizacji zabudowy mieszkaniowej w Złotoryi powinny zaangażować się wszystkie grupy interesariuszy, nie tylko samorządowe władze miasta. To z kolei w dużym stopniu uzależnione jest od zamożności prywatnych właścicieli nieruchomości.

1.7. Gospodarka odpadami

Usuwanie odpadów stałych współcześnie stanowi wieloaspektowy problem w funkcjonowaniu każdej gminy. W miejskiej gminie Złotoryja systemem gospodarowania odpadami objęte są zarówno nieruchomości zamieszkałe, jak i niezamieszkałe.

Istotnym elementem miejskiego systemu gospodarki odpadami komunalnymi jest Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, którego podstawowym zadaniem jest zbieranie segregowanych odpadów oraz zagospodarowanie tzw. odpadów problemowych. Służy zatem m.in. zmniejszaniu ilości odpadów wywozonych i unieszkodliwianych na składowiskach. Obecnie PSZOK znajdujący się przy pl. Sprzymierzeńców zajmuje około 0,3 ha nieregularnej powierzchni, co znacznie utrudnia możliwość jego rozbudowy. Jednocześnie gmina pozyskała od Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (KOWR) teren na czasowe składowanie odpadów zielonych przy ul. Piastowej o powierzchni 0,8 ha. Miejscem zagospodarowania odebranych z terenu miasta pozostałych, głównie zmieszanych, odpadów

komunalnych jest Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK) w Lubawce. RIPOK dopełniany jest przez międzygminne składowisko zlokalizowane we wsi Jastrzębnik, oddalonej od Złotoryi o ok. 15 km.

Na ogólną ilość zbieranych i wywożonych odpadów komunalnych składają się przede wszystkim odpady pochodzące z działalności bytowo-gospodarczej człowieka w środowisku miejskim, co prezentuje tabela 26.

Tabela 26. GOSPODARKA ODPADAMI W ZŁOTORYI W LATACH 2017-2019

Wyszczególnienie	2017	2018	2019
Odpady zebrane ogółem w tonach (Mg)	5 645,27	6 313,46	5 822,75
✓ zebrane selektywnie	745,01	1 308,76	1 074,76
✓ zebrane zmieszane	4 900,26	5 004,70	4 747,99

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych.

Ilość odpadów komunalnych w prezentowanym okresie wykazuje wyraźne zróżnicowanie. W 2019 roku z nieruchomości zlokalizowanych w Złotoryi odebrano łącznie 5822,75 Mg odpadów komunalnych, z tego:

- ✓ odpady komunalne zmieszane - 4747,99 Mg, w tym zebrane od gospodarstw domowych - 3966,07 Mg, a z innych źródeł, tj. podmiotów usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji – 781,92 Mg,
- ✓ odpady selektywnie zebrane – 1074,76 Mg (niespełna 18,5% ogólnej masy odpadów komunalnych), w tym zebrane od gospodarstw domowych - 537,38 Mg.

Warto wskazać, że na każdego mieszkańca miasta przypada ponad 370 kg wytworzonych odpadów komunalnych. Należy jednak spodziewać się, iż ich ilość w najbliższych latach istotnie się zmniejszy, a ta pozytywna tendencja będzie utrzymana. Zakres segregacji odpadów „u źródła” wraz z odzyskiwaniem surowców wtórnych ulega bowiem stałemu rozszerzaniu. W 2018 roku wprowadzony został na terenie miasta workowy system segregacji odpadów w zabudowie jednorodzinnej (segregacja u źródła), co sprawiło wyraźny wzrost ilości odpadów zebranych selektywnie.

Racjonalna gospodarka odpadami komunalnymi w Złotoryi połączona z konsekwentną likwidacją tzw. „dzikich” wysypisk jest, co warto podkreślić, jednym z warunków ładu przestrzennego. Podkreślić przy tym należy, iż w 2019 roku na terenie miasta nie występowały już dzikie wysypiska, choć jeszcze w 2017 roku zidentyfikowano 6 takich wysypisk, z których wywieziono ok. 20 ton odpadów.

Gospodarka odpadami komunalnymi w mieście łączy się z systematyczną proekologiczną edukacją lokalnej społeczności. W jej ramach prowadzona jest m.in. edukacja dzieci (uczniów szkół podstawowych) w zakresie prawidłowego segregowania odpadów.

1.8. Społeczna sfera miasta

Opieka nad dzieckiem, wychowanie i oświata

Rozwój społeczny i gospodarczy każdej jednostki terytorialnej związany jest ściśle z postępowaniem w dziedzinie szeroko rozumianego wychowania i edukacji. Te dwie dziedziny - integralnie z sobą powiązane - towarzyszą wszystkim grupom lokalnej społeczności, bez względu na wiek. Niemniej jednak odnoszą się w szczególności do dzieci i młodzieży.

Działalność opiekuńczo-wychowawczą dla dzieci do lat trzech w Złotoryi w 2019 roku prowadziły dwa żłobki (tabela 27).

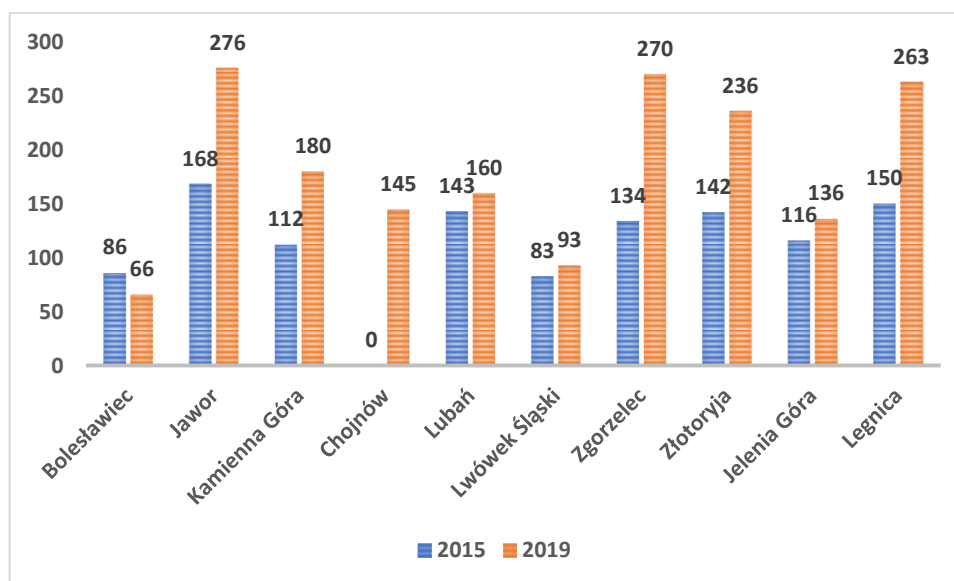
Tabela 27. PLACÓWKI ŻŁOBKOWE W MIEŚCIE ŻŁOTORYJA W LATACH 2010-2019

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
Żłobki	1	1	1	1	1	2	200,00
Miejsca w żłobkach	55	50	50	50	58	83	150,91
Dzieci przebywające w ciągu roku	95	83	77	77	64	89	93,68
Dzieci w żłobkach (stan w dniu 31 XII)	55	45	48	50	58	81	147,27
Dzieci objęte opieką w żłobkach (w % dzieci w wieku do 3 lat)	10,6	14,2	13,7	13,7	15,8	23,6	222,64

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych.

Żłobek Miejski (przy ulicy Letniej – 58 miejsc) oraz niepubliczny żłobek „Pępek Świata” (przy ulicy Wojska Polskiego – 25 miejsc) dysponują łącznie 83 miejscami, z których w 2019 roku korzystało łącznie 89 dzieci. Liczba korzystających z usług placówek tego typu w ostatnich latach wykazuje w Złotoryi tendencję wzrostową, mimo zmniejszenia się liczby dzieci w wieku 0-2 lat. Statystycznym odzwierciedleniem tej tendencji jest wyraźny wzrost odsetka dzieci objętych opieką w żłobkach. W 2019 roku opieką tą objętych było 23,6% ogółu dzieci w wieku do 3 lat, czyli niewiele mniej aniżeli przeciętnie w miastach województwa dolnośląskiego (24,9%). Wzrost zainteresowania usługami tych placówek jest wypadkową oddziaływania wielu czynników natury ekonomicznej i społecznej (m.in.

podejmowaniem przez kobiety zawodowej pracy). Należy przyjąć, że wraz z utrzymującą się wysoką koniunkturą gospodarczą wzrosnie chęć szybszego powrotu do pracy kobiet wychowujących dzieci.

Rys. 8. Dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do 3 lat w Złotoryi oraz wybranych miastach regionu dolnośląskiego w latach 2015-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Poziom dostępności miejsc w żłobkach w Złotoryi jest relatywnie wysoki w porównaniu z wieloma miastami (m.in. Bolesławcem, Lwówkiem Śląskim i Jelenia Górą), niższy jednak aniżeli w Jaworze, Zgorzelcu czy Legnicy.

Ważnym ogniwem w procesie edukacji są placówki wychowania przedszkolnego. Placówki te wspomagają rozwój dzieci, zapewniają im opiekę, służą ich socjalizacji i przysposabiają do podjęcia systematycznej nauki w szkole. Rozwój placówek wychowania przedszkolnego w Złotoryi w latach 2010-2019 przedstawia tabela 28.

Tabela 28. PLACÓWKI WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO W MIEŚCIE ZŁOTORYJA W LATACH 2010-2019

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
Przedszkola							
Przedszkola	3	5	6	6	6	7	233,33
w tym prowadzone przez jednostki samorządu gminnego	3	3	2	2	2	2	66,67
Miejsca ogółem	249	420	480	485	528	551	221,29
W tym w przedszkolach	249	240	245	250	250	250	100,40

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
prowadzonych przez samorząd gminny							
Oddziały ogółem	10	17	21	21	21	21	210,00
W tym w przedszkolach prowadzonych przez samorząd gminny	10	10	10	10	10	10	100,00
Dzieci ogółem	258	374	428	426	407	423	160,85
W tym w przedszkolach prowadzonych przez samorząd gminny	258	241	243	235	247	238	96,90
Nauczyciele pełno- i niepełnozatrudnieni (w przeliczeniu na etaty)	.	28,67	34,42	31,88	33,81	33,97	x
Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych							
Oddziały	2	2	2	2	2	2	100,00
Grupy/klasy	7	6	6	6	5	4	57,14
Dzieci	172	128	130	129	102	77	45,93
Nauczyciele pełno- i niepełnozatrudnieni (w przeliczeniu na etaty)	.	10,62	11,60	12,49	10,16	8,21	x
Placówki wychowania przedszkolnego – OGÓŁEM ^a							
Ogółem	5	7	8	9	9	10	200,00
Oddziały	17	23	27	29	27	27	158,82
Miejsca	249	420	480	497	538	561	225,30
Dzieci	430	503	560	561	515	505	117,44
Nauczyciele pełno- i niepełnozatrudnieni (w przeliczeniu na etaty)	.	39,29	46,02	45,76	45,19	43,44	x
WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE - wskaźniki							
Miejsca w przedszkolach na 100 dzieci w grupie wieku 3-6 lat	-	66,1	86,2	97,0	114,5	128,4	x
Dzieci w wieku 3-6 lat na jedno miejsce w placówkach wychowania przedszkolnego	2,58	1,51	1,16	1,01	0,86	0,76	29,61

a łącznie z przedszkolem specjalnym prowadzonym przez samorząd powiatowy.

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych.

W latach 2010-2019 sieć placówek wychowania przedszkolnego w Złotoryi uległa rozszerzeniu, a dostępność świadczonych przez nie usług wyraźnemu wzrostowi. W 2019 roku sieć tę tworzyło 7 przedszkoli (z tego 2 publiczne - miejskie oraz 5 niepubliczne) oraz 2 oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych (SP1 i SP3). Nadmienić należy, iż w

mieście funkcjonuje też przedszkole specjalne (prowadzone przez samorząd powiatu złotoryjskiego) dysponujące 10 miejscami dla dzieci.

Tendencją, podobną do regionalnej, jest zmniejszanie się od 2016 roku liczby dzieci korzystających z usług placówek wychowania przedszkolnego w Złotoryi. Jest to przede wszystkim rezultatem spadku ogólnej liczby dzieci w wieku 3-6 lat. W roku 2019 opieką w 7 przedszkolach i w 2 oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych objętych było 500 dzieci. W badanym okresie wyraźnej poprawie uległa dostępność usług placówek wychowania przedszkolnego. O ile bowiem w roku 2010 na każde miejsce w placówkach wychowania przedszkolnego przypadało statystycznie 2,58 dzieci w wieku 3-6 lat, to w 2019 roku poziom tego wskaźnika był niższy o ponad 70% i wynosił jedynie 0,76. Oznacza to, że wszystkie dzieci w tym wieku mają zapewnione miejsca w placówkach.

W analizowanym okresie w szkolnictwie podstawowym na terenie miasta Złotoryja nastąpiły wielokierunkowe zmiany. Zmiany te z jednej strony powodowane są reformą krajowego systemu oświaty, a z drugiej – czynnikami natury demograficznej.

W latach 1999-2019 system edukacji w kraju obejmował m.in. naukę w 6-letniej szkole podstawowej, a następnie jej kontynuację w 3-letnim gimnazjum. Z końcem roku szkolnego 2018/2019 naukę w gimnazjach zakończyli uczniowie z ostatniego rocznika klas III. Nadmienić należy, iż do złotoryjskich gimnazjów w 2010 roku uczęszczało niemal 500 uczniów, a w 2015 – ponad 300 uczniów. Począwszy od roku szkolnego 2019/2020 powrócono zatem do „starego” modelu realizacji obowiązku szkolnego. Aktualna struktura organizacyjna krajowego systemu edukacji obejmuje: 8-letnią szkołę podstawową, 4-letnie liceum ogólnokształcące, 5-letnie technikum, 3-letnią branżową szkołę I stopnia, 3-letnią szkołę specjalną przysposabiającą do pracy, 2-letnią branżową szkołę II stopnia, a także szkołę policealną.

Sieć szkolnictwa podstawowego w Złotoryi tworzą 2 placówki pozostające w gestii władz samorządowych miasta. Są to: Szkoła Podstawowa nr 1 im. Marii Konopnickiej oraz Szkoła Podstawowa nr 3 im. Henryka Brodatego. W placówkach w roku szkolnym 2019/2020 w przeliczeniu na niemal 107 etatów zatrudnionych było prawie 116 nauczycieli (pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych). Oznacza to, że na każdego nauczyciela w Szkole Podstawowej nr 1 średnio przypada około 10 uczniów, zaś w Szkole Podstawowej nr 3 – ponad 10 uczniów. Ponadto do każdego z oddziałów (klas) w szkołach podstawowych w mieście uczęszcza średnio 22 uczniów. Należy przy tym wskazać, iż przeciętne w regionie

dolnośląskim wskaźniki obrazujące ilościowe relacje uczniów do nauczycieli w szkołach podstawowych są nadal bardziej korzystne aniżeli w Złotoryi (odpowiednio: 18 i 22 uczniów).

Placówki wychowania przedszkolnego oraz szkolnictwa podstawowego są elementami infrastruktury o wyraźnie lokalnym zasięgu obsługi. Elementem oświaty nadającym Złotoryi ponadlokalną rangę jest natomiast szkolnictwo ponadpodstawowe prowadzone przez samorząd powiatu złotoryjskiego. Sieć tego szkolnictwa w mieście tworzą licea ogólnokształcące oraz zespół szkolnictwa zawodowego.

Na terenie miasta Złotoryja w roku szkolnym 2020/2021 funkcjonują dwa licea ogólnokształcące dla młodzieży oraz jedno dla dorosłych.

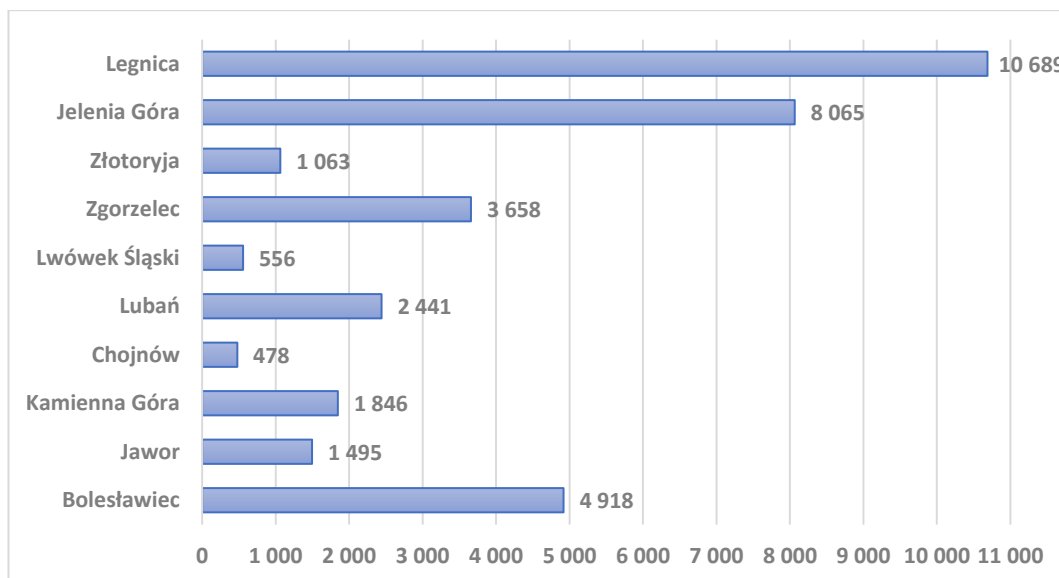
Liceum Ogólnokształcące im. Jana Pawła II w Złotoryi kształci młodzież (około 200 uczniów) m.in. w zakresie humanistycznym, biologiczno-chemicznym i politechnicznym. Liceum posiada bardzo dobre warunki lokalowe, w tym zaplecze sportowe z dużą halą sportową – w pełni niewykorzystane z uwagi jednak na stosunkowo niską liczbę uczniów.

Szczególne jednak znaczenie m.in. ze względu na rozległe powiązania z potrzebami lokalnego rynku pracy posiada w Złotoryi szkolnictwo zawodowe. W mieście istnieją znaczne możliwości wyboru kierunku i specjalności kształcenia zawodowego. W Zespole Szkół Zawodowych im. mjr. Henryka Sucharskiego kształci się ok. 600 uczniów. Zespół dysponuje 33 pomieszczeniami do nauczania (w tym dwiema salami gimnastycznymi) oraz boiskami Orlik. W ramach Zespołu funkcjonują licea ogólnokształcące (dla młodzieży i dla dorosłych - zaoczne) prowadzące kształcenie o profilu wojskowym i policyjnym, wielokierunkowe Technikum o profilach informatycznych, mechanicznych i ekonomicznych (logistycznych), a także Branżowa Szkoła I stopnia prowadząca nauczanie wielu zawodów m.in. monter sieci, instalacji i urządzeń sanitarnych, murarz, sprzedawca, cukiernik, piekarz, stolarz, fryzjer, kucharz, blacharz samochodowy, elektromechanik pojazdów samochodowych, mechanik, elektryk i magazynier.

Zespół Szkół Zawodowych w Złotoryi prowadzi także kształcenie policealne (w trybie zaocznym) w zakresie kierunków: asystent osoby niepełnosprawnej, opiekun medyczny oraz opiekun osoby starszej.

Łącznie do szkół (ogólnokształcących i zawodowych) ponadpodstawowych, ponadgimnazjalnych i policealnych zlokalizowanych w Złotoryi uczęszcza około 1000 uczniów.

Rys. 9. Uczniowie liceów ogólnokształcących oraz zawodowych szkół ponadpodstawowych, ponadgimnazjalnych i policealnych w Złotoryi oraz wybranych miastach regionu dolnośląskiego w roku szkolnym 2019/2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Pod względem liczby uczniów w liceach ogólnokształcących oraz zawodowych szkołach ponadpodstawowych, ponadgimnazjalnych i policealnych Złotoryja jest lokalnym ośrodkiem szkolnictwa kształcącym młodzież głównie z miasta i powiatu. Znajduje się przy tym w strefie silnego oddziaływania edukacyjnego rynku Legnicy, Jeleniej Góry czy Bolesławca.

Niezwykle ważne, ze społecznego punktu widzenia miejsce w układzie oświatowym miasta odgrywa Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Janusza Korczaka. Ośrodek w Złotoryi prowadzi nauczanie podstawowe (dla uczniów niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu lekkim) oraz ponadpodstawowe (w zakresie szkoły branżowej I stopnia w zawodzie pracownik pomocniczy obsługi hotelowej oraz szkoły przysposabiającej do pracy). Nauczanie w Ośrodku objętych jest ponad 120 uczniów. W ramach Ośrodka funkcjonuje również przedszkole specjalne przeznaczone dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym oraz dla dzieci autystycznych. Ośrodek prowadzi także zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju przeznaczone są dla dzieci niepełnosprawnych oraz ich rodzin od chwili stwierdzenia u dziecka niepełnosprawności do rozpoczęcia nauki w szkole. Ogólnie biorąc, baza szkolnictwa specjalnego dostosowana jest do potrzeb i wymagań dzieci i młodzieży.

Placówką wykraczającą przestrzennym zasięgiem swego działania poza granice miasta jest Powiatowy Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli i Poradnictwa Psychologiczno-

Pedagogicznego, w skład którego wchodzi: Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Biblioteka Pedagogiczna oraz Szkolne Schronisko Młodzieżowe „Zacisze”. Ośrodek ten prowadzony jest przez samorząd powiatu złotoryjskiego. Placówka udziela dzieciom i młodzieży, rodzicom i nauczycielom specjalistycznej pomocy. Wspomaga rozwój i efektywność uczenia się dzieci i młodzieży, prowadzi szeroką działalność doradczą (w tym m.in. w zakresie pomocy uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu), terapeutyczną (prowadzi m.in. zajęcia logopedyczne), psychologiczną i rehabilitacyjną.

Kultura, sport i rekreacja

Lokalną politykę kulturalną, której zadaniem jest stymulowanie rozwoju twórczości kulturalnej, upowszechnianie jej wartości, organizowanie kontaktów publiczności z różnymi dziedzinami sztuki i działalności kulturalnej w Złotoryi realizuje wiele instytucji. Niektóre z nich posiadają ponadlokalną i regionalną rangę. Szczególną rolę odgrywa Złotoryjski Ośrodek Kultury i Rekreacji oraz Miejska Biblioteka Publiczna.

ZOKiR prowadzi wielodziedzinową działalność środowiskową, polegającą na organizowaniu różnego rodzaju zajęć kulturalno-wychowawczych i rozrywkowych oraz działalność poradniczą. Zakres aktywności obrazują informacje prezentowane w tabeli 29.

Tabela 29. ZŁOTORYJSKI OŚRODEK KULTURY I REKREACJI W LATACH 2010-2019

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
imprezy	24	28	24	31	61	43	179,17
uczestnicy imprez	6 140	3 246	8 770	2 760	6 700	3 670	59,77
liczba uczestników imprez na 1000 ludności	371,7	202,7	551,5	174,2	426,3	235,8	63,44
grupy artystyczne	3	4	4	7	2	3	100,00
członkowie grup artystycznych	58	124	85	86	27	43	74,14
koła / kluby / sekcje	1	6	6	12	12	5	500,00
członkowie kół / klubów / sekcji	40	175	185	138	200	68	170,00

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych.

Złotoryjski Ośrodek Kultury i Rekreacji jest organizatorem bądź współorganizatorem wielu imprez (nie tylko o lokalnym zasięgu) ukierunkowanych zarówno do dzieci i młodzieży, jak i dorosłych i seniorów. Wiele imprez ma cykliczny charakter, co statystycznie odzwierciedla zmienna w badanym okresie liczba uczestniczących w nich osób. ZOKiR prowadzi swą działalność w kilku grupach artystycznych i sportowych oraz sekcjach

zainteresowań (m.in. klubie filmowym). Należy podkreślić, że w ramach ZOKiR aktywnie funkcjonuje Uniwersytet Trzeciego Wieku oferując złotoryjskim seniorom atrakcyjne formy zajęciowe w wielu dziedzinach (nauczanie języków obcych, fotografia, obsługa komputera i inne).

Istotną rolę w upowszechnianiu kultury przypisać należy także Miejskiej Bibliotece Publicznej w Złotoryi wchodząca w skład ogólnokrajowej sieci bibliotecznej, pełniąca zadania powiatowej biblioteki publicznej dla powiatu złotoryjskiego.

Biblioteka realizując zadania statutowe, pełni rolę ośrodka informacji biblioteczno-bibliograficznej, udziela pomocy instrukcyjno-metodycznej w zakresie tworzenia warsztatu pracy bibliotecznej. Ponadto stanowi centrum dostępu do wiedzy i kultury integrujące społeczność lokalną. Proponuje czytelnikom miasta jak i powiatu bogatą i różnorodną działalność promującą książkę i czytelnictwo. Ponadto prowadzi szereg działań podnoszących kompetencje informatyczne (cyfrowe) lokalnej społeczności przeciwdziałając wykluczeniu cyfrowemu. Przy Bibliotece działa „Kawiarenka Internetowa” z bezpłatnym dostępem do Internetu, która umożliwi użytkownikom korzystanie z nowych technologii. Podejmowane działania mają na celu integrację różnych grup społecznych.

Głównym celem przeprowadzanych w złotoryjskiej księżnicy działań kulturalno-edukacyjnych jest wykreowanie biblioteki jako ośrodka aktywnie budującego tożsamość kulturalną regionu, stwarzającego możliwości rozwoju mieszkańcom oraz sprzyjającego inicjatywom ponadlokalnej społeczności.

Jest organizatorem bądź współorganizatorem wielu imprez (nie tylko o lokalnym zasięgu) ukierunkowanych zarówno do dzieci i młodzieży, jak i dorosłych i seniorów. Wiele imprez ma cykliczny charakter, co statystycznie odzwierciedla zmienna w badanym okresie liczba uczestniczących w nich osób. Jej działalność w latach 2010-2019 przedstawia tabela 30.

Tabela 30. MIEJSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA W ZŁOTORYI W LATACH 2010-2019

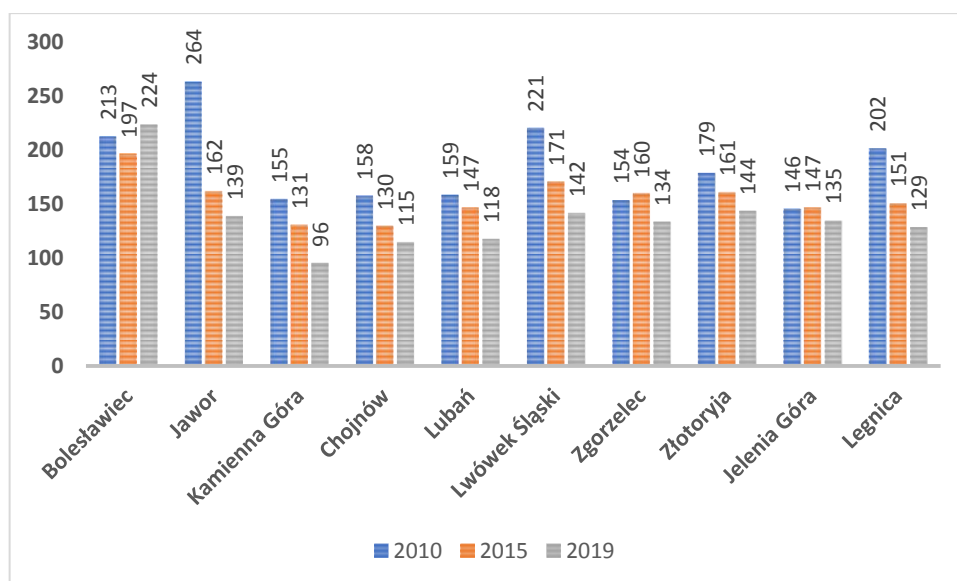
Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100)w %
Księgozbiór w wol.	68 006	69 901	68 981	65 978	67 297	68 127	100,18
czytelnicy w ciągu roku	2 955	2 575	2 412	2 365	2 244	2 244	75,94
wypożyczenia księgozbioru na	57 221	57 532	53 296	53 421	46 308	47 360	82,77

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100)w %
zewnątrz							
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	4 114,3	4 382,2	4 345,8	4 180,3	4 298,8	4 396,4	106,86
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	179	161	152	149	143	144	80,45
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	19,4	22,3	22,1	22,6	20,6	21,1	108,76
wypożyczenia księgozbioru na 1 mieszkańca w woluminach	3,46	3,61	3,36	3,38	2,96	3,06	88,28

Zródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych.

Od 2017 roku stopniowo zwiększa się księgozbiór Miejskiej Biblioteki Publicznej w Złotorzy, lecz w badanym okresie zmniejsza się liczba korzystających z niego czytelników (w latach 2010-2019 o ponad 14%) oraz liczba wypożyczeń (o ponad 17%). Ogólnie zatem biorąc, postępuje regres aktywności czytelniczej społeczności lokalnych. Na każdego mieszkańca miasta w 2019 roku przypadały trzy woluminy wypożyczone w bibliotecę publiczną, podczas gdy przeciętnie w województwie dolnośląskim nieco mniej (2,5 wol.). Relatywnie wyższa jest jednak dostępność księgozbiorów dla ludności miasta (ok. 4400 wol. na 1000 mieszkańców wobec niespełna 3000 wol. w regionie). Czytelnicy mają przy tym możliwość korzystania z woluminów placówek bibliotecznych na miejscu. Do ich dyspozycji przygotowano czytelnię. Ta forma kontaktu z księgozbiorem bibliotek publicznych w ostatnich latach odgrywa coraz większą rolę w zaspokajaniu potrzeb czytelniczych.

Poziom czytelnictwa księgozbiorów Miejskiej Biblioteki Publicznej w Złotorzy przez mieszkańców miasta jest relatywnie dość wysoki. Pod względem liczby czytelników bibliotek publicznych przypadających na 1000 ludności w 2019 roku Złotorzja prezentuje się korzystniej aniżeli Kamienna Góra, Chojnów, Lubań, Jawor oraz Legnica i Jelenia Góra. Z badanych miast w tym zakresie ustępuje jedynie Bolesławcowi.

Rys. 10. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w Złotoryi oraz wybranych miastach regionu dolnośląskiego w latach 2010-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Umowną miarą „jakości” księgozbiorów bibliotecznych jest wskaźnik częstotliwości korzystania z ich woluminów w ciągu roku. Sytuacja w Złotoryi przedstawia się pod tym względem zdecydowanie mniej korzystnie niż średnio w regionie dolnośląskim. O ile bowiem każdy wolumin placówek bibliotecznych województwa w 2019 roku wypożyczony był 1,17 raza, to w mieście - 0,70 raza, czyli o niemal 40% rzadziej. Świadczyć to może o relatywnie niższej atrakcyjności księgozbiorów w miejskiej bibliotece.

W 2019 roku biblioteka zapewniła możliwość wypożyczenia płyt CD i DVD, z czego skorzystało 14. mieszkanek i mieszkańców. Ponadto Biblioteka umożliwiła w ramach konsorcjum dolnośląskich bibliotek publicznych bezpłatny dostęp czytelnikom do platformy Legimi z dostępem do 60 tys. ebooków i audiobooków.

Istotnym elementem sieci bibliotecznej w Złotoryi jest ponadto Biblioteka Pedagogiczna, która udostępnia posiadane zbiory nie tylko nauczycielom.

Ogólnie biorąc, czytelnictwo nadal pozostaje jednym z najważniejszych elementów zainteresowań kulturalnych lokalnej społeczności.

Korzystne tendencje obserwowane są natomiast w zakresie usług kinematograficznych w Złotoryi. Następuje bowiem wyraźny wzrost zainteresowania kinowymi projekcjami filmowymi, mimo rosnącej powszechności odbioru programów telewizji satelitarnej i internetowej. Funkcjonujące w ramach Złotoryjskiego Ośrodka Kultury i Rekreacji kino „Aurum” dysponuje 210 miejscami (tabela 31).

Tabela 31. KINO „AURUM” W ZŁOTORYI W LATACH 2010-2019

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
miejsca na widowni	210	210	210	210	210	210	100,00
miejsca na widowni na 1000 ludności	12,70	13,17	13,23	13,31	13,41	13,55	106,67
seanse ogółem	261	365	780	817	760	849	325,29
widzowie ogółem	2 528	3 145	9 644	10 343	10 421	12 890	509,89
widzowie na 1000 ludności	152,94	197,17	607,57	655,33	665,67	831,83	543,88

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych.

W 2019 r. roku przy wsparciu finansowym Państwowego Instytutu Sztuki Filmowej została wykonana przebudowa dotychczasowej sali klubowej w nowoczesną salę kinową. Dzięki temu Złotoryja, jako nieliczne tej wielkości miasto w Polsce posiada dwie sale kinowe.

W ciągu 2019 roku prezentowane przez kino „Aurum” seanse filmowe obejrzało prawie 12,9 tys. widzów, podczas gdy w 2010 roku jedynie niewiele ponad 2,5 tys. widzów (czyli ponad 5-krotnie mniej). Ogólna dostępność usług w tym zakresie w mieście jest relatywnie wysoka (na 1000 ludności przypada ponad 13 miejsc na widowni kin stałych, podczas gdy przeciętnie w skali regionu tylko 11).

Dużą rolę w krzewieniu kultury miasta i subregionu złotoryjskiego odgrywa Muzeum Złota - Dział Muzealny Złotoryjskiego Ośrodka Kultury i Rekreacji. Podstawowym zadaniem muzeum jest gromadzenie i udostępnianie dóbr związanych z górnictwem złota w subregionie kaczawskim, a także skał i minerałów charakterystycznych dla morfologii Gór i Pogórza Kaczawskiego.

Istotną rolę w życiu kulturalnym miasta odgrywają także lokalne media. W Złotoryi ukazuje się „Gazeta Złotoryjska” oraz funkcjonuje portal internetowy - złotoryjanie.pl. Środki te stanowią istotne kanały informacji i komunikacji dla lokalnej społeczności.

Do obiektów, których znaczenie społeczne stale wzrasta zaliczane są także elementy infrastruktury sportowo-rekreacyjnej. Służą one zarówno sportowi wyczynowemu, jak i szeroko rozumianej rekreacji. Na terenie miasta znajdują się m.in.: Hala Sportowa Tęcza, Stadion Miejski z atestowaną 400 metrową bieżnią (przy ulicy Sportowej), boisko „Moje boisko Orlik 2012” (przy ulicy Krzywoustego), boisko lekkoatletyczne wraz ze skateparkiem (przy ul. Wiosennej) oraz zespół boisk sportowych (przy ulicy Lubelskiej). Obiekty te znajdują się w zróżnicowanym stanie technicznym. W ostatnich latach część z nich została

sprzętowo wyposażona oraz poddana pracom remontowym i modernizacyjnym. Wskazać ponadto należy, iż przez lokalną społeczność oczekiwana jest otwarta i kryta pływalnia.

Do grupy istotnych elementów tej infrastruktury zalicza się także całoroczny, ogólnodostępny ośrodek rekreacyjny nad Zalewem Złotoryjskim, w skład którego wchodzi m.in. pomosty przy akwenu, plaże trawiaste i piaszczyste, boisko do piłki siatkowej, miejsce grillowe oraz wielofunkcyjny budynek. Administratorem w/w obiektów sportowych i rekreacyjnych jest Hala Tęcza.

Na terenie miasta Złotoryja zlokalizowanych jest 31 placów zabaw wyposażonych w różnorodne urządzenia i zestawy zabawowe oraz infrastrukturę towarzyszącą (m.in. ławki). Większość placów zabaw jest oświetlonych oraz objętych systemem miejskiego monitoringu. Ich stan oceniany jest jako zadowalający.

W Złotoryi uprawiane są różnorodne dyscypliny sportu oraz działa wiele klubów i stowarzyszeń sportowych m.in.:

- ✓ Złotoryjski Klub Sportowy „Górnik” Złotoryja,
- ✓ Złotoryjskie Towarzystwo Akrobatyczne „Aurum”,
- ✓ Uczniowski Klub Sportowy „Aureus”,
- ✓ Złotoryjskie Towarzystwo Tenisowe,
- ✓ Klub Żeglarski “REDA”,
- ✓ Klub Strzelecki AGAT,
- ✓ Kaczawski Klubu Siatkarski „REN-BUT”,
- ✓ Sportowa Akademia „Taekwon-do”,
- ✓ Polskie Stowarzyszenie Nordic Walking,
- ✓ Fundacja Rozwoju Człowieka TROOD,
- ✓ Stowarzyszenie Sportowo-Rekreacyjne Asklepios.

W klubach sportowych funkcjonujących w Złotoryi różne dyscypliny sportu uprawia łącznie ponad 400 osób, w tym zdecydowanie największą grupę stanowią dzieci i młodzież do lat 18 (ponad 85% ogółu ćwiczących w klubach sportowych w mieście).

Na uwagę zasługuje program „Aktywni 50+” realizowany przez Halę Sportową Tęcza, a skierowaną do osób po pięćdziesiątym roku życia. W ramach programu wszyscy chętni mogą uczestniczyć nieodpłatnie w zorganizowanych zajęciach sportowych i rekreacyjnych prowadzonych przez wykwalifikowanych instruktorów.

Ogólnie biorąc, w Złotoryi widoczne jest stopniowe odchodzenie od domocentrycznego stylu życia ludności. Pozostaje jednak do rozwiązania problem dalszej, lecz w zdecydowanie większym zakresie, organizacji i promocji wydarzeń kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, które miałyby znaczną moc przyciągania lokalnej społeczności, a w szczególności młodzieży.

Ochrona zdrowia

Ze społecznego punktu widzenia szczególnym znaczeniem wśród placówek infrastruktury wyróżniają się placówki ochrony zdrowia. Potrzeby zdrowotne lokalnych społeczności mogą być bowiem zaspokojone niemal wyłącznie przez sprawnie funkcjonującą służbę zdrowia.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna w Złotoryi realizowana jest przez 8 przychodni, przy czym dwie z nich prowadzone są przez organy samorządu terytorialnego. Ponadto istotnymi elementami sieci placówek jest 6 gabinetów prywatnych. Sieć i działalność zakładów podstawowej opieki zdrowotnej w Złotoryi w latach 2010-2019 przedstawia tabela 32.

Tabela 32. AMBULATORYJNA OPIEKA ZDROWOTNA W MIEŚCIE ZŁOTORYJA W LATACH 2010-2019

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
Przychodnie ogółem	8	8	8	8	8	8	100,00
w tym podległe JST	3	3	2	2	2	2	66,67
Praktyki lekarskie	7	8	8	6	5	6	85,71
Przychodnie na 10 tys. ludności	5	5	5	5	5	5	100,00
Porady ogółem	87 499	71 716	76 509	81 561	90 483	78 758	90,01
w tym w przychodniach podległych JST	68 756	61 235	63 571	62 130	61 485	60 357	87,78
Porady ogółem na mieszkańca	5,29	4,50	4,82	5,17	5,78	5,08	96,01

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych.

SP ZOZ Przychodnia Rejonowa w Złotoryi jest podmiotem leczniczym zarządzanym przez samorząd Miasta. Do tej Przychodni w 2019 roku zadeklarowanych było 13831 pacjentów. Realizuje ona w praktyce różnorodne świadczenia zdrowotne (porady lekarskie, szczepienia ochronne, badania laboratoryjne, zabiegi) oraz bardzo istotne ze społecznego

punktu widzenia programy profilaktyczne (m.in. program profilaktyki raka szyjki macicy, program zapobiegania próchnicy u dzieci, program profilaktyki chorób układu krążenia). Programy profilaktyczne prowadzone w złotoryjskiej Przychodni Rejonowej finansowane są ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia.

W 2019 roku w ramach podstawowej opieki zdrowotnej sprawowanej przez wszystkie placówki ambulatoryjnej służby zdrowia w Złotoryi udzielono łącznie prawie 78,8 tys. porad lekarskich. Każdemu zatem mieszkańcowi miasta w placówkach opieki zdrowotnej (przyjmując umownie, iż z ich usług korzysta wyłącznie miejscowa ludność) udziela się średniorocznie ponad pięciu porad lekarskich. Sieć placówek w mieście odpowiada ilościowej stronie potrzeb zgłaszanych przez lokalną społeczność, choć sygnalizuje się potrzebę rozszerzenia zakresu poradni specjalistycznych. Z uwagi na tendencje demograficzne, koniecznym wydaje się budowa specjalistycznej opieki geriatrycznej na terenie miasta.

Elementem infrastruktury ochrony zdrowia o ponadlokalnym zasięgu obsługi jest Szpital Powiatowy im. A. Wolańczyka sp. z o. o. w Złotoryi. Jedynym udziałowcem tej spółki jest od 2019 roku Powiat Złotoryjski.

Szpital Powiatowy dysponuje ok. 130 łózkami na oddziałach: chorób wewnętrznych, neurologicznym, rehabilitacyjnym, pediatrycznym, neonatologicznym, ginekologiczno-położniczym, chirurgii ogólnej, otolaryngologicznym oraz opiekuńczo-lecznym. W 2019 roku w złotoryjskim szpitalu leczonych było łącznie ponad 6,6 tys. chorych.

Wskazać również należy, iż w Złotoryi funkcjonuje Wojewódzki Szpital Psychiatryczny prowadzący działalność leczniczą i rehabilitacyjną na oddziałach psychiatrycznych (ogólnych i rehabilitacyjnym) oraz oddziałach leczenia zaburzeń abstynencyjnych dla uzależnionych od alkoholu i od środków psychoaktywnych. Integralnym elementem szpitala, będącego w gestii samorządu województwa dolnośląskiego, jest Poradnia Zdrowia Psychicznego.

W kompleksowej opiece zdrowotnej istotną rolę odgrywa funkcjonująca w Złotoryi filia legnickiego Pogotowia Ratunkowego jako jednostka doraźnej pomocy w nagłych zachorowaniach i wypadkach. Dział ten dysponuje dwoma zespołami ratownictwa medycznego (podstawowym i specjalistycznym).

Dostępność, zakres i jakość usług otwartej i zamkniętej opieki zdrowotnej pozostaje w ścisłym związku z liczebnością i kwalifikacjami personelu służby zdrowia. Dane statystyczne w tym zakresie dostępne są jedynie w przekroju powiatowym.

W powiecie złotoryjskim (w tym także w Złotoryi) w badanym okresie liczba personelu medycznego (lekarzy, dentystów oraz pielęgniarek) wykazuje niepokojącą, malejącą tendencję. Dostępność personelu lekarskiego, dentystów i pomocniczego personelu medycznego jest w powiecie złotoryjskim – ogólnie biorąc – wyraźnie niższa od przeciętnej w skali województwa dolnośląskiego. O ile bowiem na każdego lekarza pracującego w powiecie złotoryjskim przypada ponad 810 mieszkańców, na dentystę ponad 7300, a na pielęgniarkę ponad 250 osób, to ogólnowojevodzkie wskaźniki wyniosły odpowiednio: 470, 3900 i 210. Świadczy to o relatywnie niekorzystnych warunkach bytu lokalnych społeczności w tym zakresie. Personel medyczny zatrudniony jest, co należy podkreślić, głównie w placówkach ochrony zdrowia zlokalizowanych w Złotoryi, a co za tym jego dostępność dla mieszkańców miasta jest większa aniżeli w pozostałych gminach powiatu złotoryjskiego.

Należy również zaznaczyć, iż w latach 2010-2019 na terenie miasta zwiększyła się liczba placówek aptecznych (w roku 2010 było ich 8), a co za tym także ich dostępność nie tylko dla mieszkańców Złotoryi, co ukazuje tabela 33.

Tabela 33. DOSTĘPNOŚĆ APTEK W MIEŚCIE ZŁOTORYJA W LATACH 2010-2019

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
apteki	8	9	11	12	12	12	150,00
ludność na aptekę ogólnodostępną	2 066	1 772	1 443	1 315	1 305	1 291	62,49

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych.

W Złotoryi funkcjonuje 12 aptek obsługujących przeciętnie po prawie 1,3 tys. mieszkańców, podczas gdy na placówkę tego rodzaju w regionie przypada niemal 2,8 tys. ludności, czyli ponad 2-krotnie więcej. Wskazuje to na relatywnie wyższą dostępność usług świadczonych przez apteki dla społeczności lokalnej. Strukturę funkcjonujących w mieście placówek aptecznych według form własności tworzą obecnie wyłącznie apteki prywatne.

Ogólnie biorąc, sfera ochrony zdrowia w Złotoryi boryka się z wieloma problemami o charakterze infrastrukturalnym, kadrowym, a nade wszystko finansowym. Problemy te jednak są charakterystyczne dla zdecydowanej większości miast średnich zarówno w regionie dolnośląskim, jak i w kraju.

Opieka społeczna

Instytucje pomocy społecznej mają za zadanie udzielanie wsparcia ze środków publicznych osobom i gospodarstwom domowym, które znalazły się w trudnej sytuacji

zyciowej. Jednostką budżetową realizującą w Złotoryi zadania w tym zakresie jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

W 2019 roku pomocą społeczną objętych było ponad 727 mieszkańców miasta (w 2010 roku było ich 1117, a w końcu 2015 roku 1144). W badanym okresie zmniejszyła się nie tylko liczba beneficjentów pomocy społecznej, ale także ich udział w ogólnej liczbie mieszkańców miasta. W 2019 roku pomocą społeczną w różnych formach objętych było niespełna 4,7% społeczności Złotoryi. Wydaje się, iż spadek liczby korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ostatnich latach może być uznany jako wynik oddziaływania korzystnych zmian gospodarczych i społecznych w mieście.

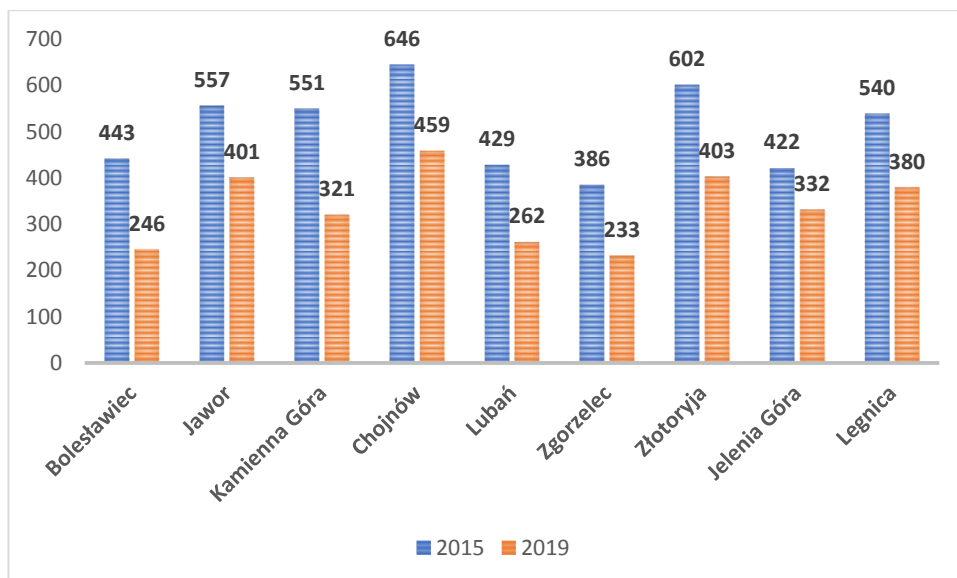
Tabela 34. BENEFICJENCI POMOCY SPOŁECZNEJ W MIEŚCIE ZŁOTORYJA W LATACH 2010-2019

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej ogółem	595	603	581	560	494	465	78,15
Osoby korzystające z pomocy społecznej ogółem	1117	1144	1073	928	752	727	65,09
Zasięg korzystania z pomocy społecznej (w % ludności ogółem)	6,76	7,17	6,76	5,88	4,80	4,69	69,42

Źródło: dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Złotoryi.

Zdecydowana większość wśród beneficjentów pomocy społecznej w 2019 roku to osoby poniżej kryterium dochodowego (510 takich osób w 2019 roku, co stanowiło ponad 70% ogółu beneficjentów), a tylko 130 osób nie spełnia tego kryterium. Najczęstszym powodem korzystania z różnych form tej pomocy jest ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz długotrwała lub ciężka choroba.

Należy wskazać, że mieszkańcy Złotoryi relatywnie częściej korzystają ze środowiskowej pomocy społecznej. Na 10 tys. ludności miasta w 2019 roku przypadało 403 beneficjentów tej pomocy (podobnie jak w Jaworze – 401), podczas gdy w Bolesławcu jedynie 246 beneficjentów, a w Chojnowie wyraźnie więcej, bo 459 beneficjentów.

Rys. 11. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Złotoryi oraz wybranych miastach regionu dolnośląskiego w latach 2015-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Pomoc społeczna realizowana jest w Złotoryi zarówno w formach pobytowych poprzez sieć ośrodków wsparcia, jak i w formie różnorodnych zakresowo świadczeń (pieniężnych i niepieniężnych).

W Złotoryi aktywną działalność prowadzą dwie placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, a mianowicie:

- ✓ Świetlica Terapeutyczna działająca w organizacyjnych ramach Złotoryjskiego Ośrodka Kultury i Rekreacji w Złotoryi; w 2019 roku opieką objętych było 26 osób w wieku od 7 do 16 lat; Świetlica podejmuje działania profilaktyczno-terapeutyczne mające na celu poprawę funkcjonowania społeczno-emocjonalnego dzieci i młodzieży z zagrożonych środowisk,
- ✓ Centrum Edukacji dla Dzieci i Młodzieży - prowadzone przez Fundację „ANIMUS”; w 2019 roku opieką objętych było 15 osób w wieku od 6 do 18 lat; w ramach prowadzonej świetlicy edukacyjnie wspierane są dzieci i młodzież.

Należy także zaznaczyć, że w Złotoryi nie funkcjonują placówki interwencyjne zajmujące się opieką nad dziećmi i młodzieżą, placówki rodzinne, placówki socjalizacyjne i placówki specjalistyczno-terapeutyczne. Potrzeby dzieci i młodzieży wymagających pomocy i profesjonalnego wsparcia we wskazanym zakresie realizowane są w placówkach znajdujących się poza terenem powiatu złotoryjskiego.

Do zadań pomocy środowiskowej należy także zapobieganie izolacji osób starszych. Zadania w tym zakresie realizują Klub Seniora oraz od stycznia 2020 roku także Klub Senior+. Placówki te zapewniają codzienny pobyt dla ok. 70 osób starszych oraz niepełnosprawnych z terenu miasta, a podczas pobytu świadczenia rekreacyjno-kulturalne oraz edukacyjne, a także gorący posiłek. Potrzeba zorganizowania i funkcjonowania placówek tego typu w mieście od lat wyraźnie była odczuwana (m.in. wobec postępującego procesu starzenia się lokalnej społeczności).

Na terenie miasta funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy, który jest dziennym ośrodkiem wsparcia dla 30 osób pełnoletnich z zaburzeniami psychicznymi. Osobom uczestniczącym w aktywności tej placówki oferowane jest wsparcie w formie zajęć terapeutycznych, rehabilitacji i pomocy psychologicznej. Do końca 2019 roku ośrodek ten był elementem organizacyjnej struktury MOPS, a od początku 2020 roku stał się samodzielną placówką.

Ponadto na terenie miasta od grudnia 2019 r. funkcjonuje mieszkanie chronione wspierane dla osób z zaburzeniami psychicznymi i/lub upośledzeniem umysłowym, z przeznaczeniem dla dwóch osób z tymi niepełnosprawnościami.

Na terenie miasta nie funkcjonują domy pomocy społecznej, noclegownie, schroniska dla osób bezdomnych, rodzinne domy pomocy, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży. Władze miasta podjęły działania ukierunkowane na adaptację budynku przy ul. Chrobrego na ogrzewalnię dla bezdomnych, jednak analiza kosztów funkcjonowania takiej ogrzewalni, liczba osób które faktycznie mogłyby z niej skorzystać (10-20) oraz istoty problemu, skłaniają do wniosku, że należy poszukiwać bardziej efektywnych i precyzyjnych metod przeciwdziałania temu zjawisku lub jego łagodzeniu z wykorzystaniem inicjatywy lokalnych stowarzyszeń.

Osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemożące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu kierowane i umieszczane są w domach pomocy społecznej w sąsiednich gminach.

Powiat Złotoryjski jest organem założycielskim dla Zakładu Pielęgnacyjno-Opiekuńczego w Złotoryi. Zakład zapewnia profesjonalną opiekę pielęgnacyjną i opiekuńczą pacjentom w różnym wieku, z dużym upośledzeniem zdolności do samodzielnego poruszania się oraz tym, którzy w realizacji swych podstawowych potrzeb są niemal całkowicie uzależnieni od osób trzecich. W 2019 roku opieką objętych było około 40 pacjentów.

W ramach zadań własnych miasta w zakresie pomocy społecznej mieszkańcom Złotoryi wypłacane były zasiłki stałe, zasiłki okresowe, zasiłki celowe i celowe specjalne, a także realizowane świadczenie niepieniężne (m.in. zapewnienie posiłków i usług opiekuńczych).

Istotną formą wsparcia dla mieszkańców miasta są również świadczenia rodzinne (tj. zasiłek rodzinny, zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy, tzw. becikowe i rodzicielskie), świadczenia wychowawcze (w ramach Programu Rodzina 500+) oraz dodatki mieszkaniowe i energetyczne. Wskazać przy tym należy, że udział dzieci i młodzieży w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny przekracza 17% ogólnej liczby osób w tej grupie wiekowej, a ze świadczeń wychowawczych w ramach krajowego programu Rodzina 500+ korzysta ponad 1300 rodzin.

Pomoc rodzinie nie koncentrowała się wyłącznie na udzielaniu wsparcia materialnego. Istotnym bowiem zakresem działań w ramach pomocy społecznej jest także praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym, jak również na rzecz zapobiegania pogorszeniu się ich sytuacji. Ten rodzaj wsparcia w 2019 roku skierowano do ponad 250 rodzin (ponad 400 osób). Celem pracy socjalnej jest umożliwienie, wspieranie lub wywołanie zmiany sposobu funkcjonowania osoby i rodziny oraz jej otoczenia, a także wzmocnienie potencjału osób i rodzin do przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych.

Bezpieczeństwo publiczne

We współczesnej hierarchii potrzeb nie tylko lokalnej społeczności, ale i podmiotów gospodarczych i różnorodnych instytucji, potrzeby w zakresie bezpieczeństwa publicznego zajmują coraz wyższe pozycje. W Złotoryi zadania w tym zakresie realizuje Komenda Powiatowa Policji, Straż Miejska, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej oraz jednostka poszukiwawczo-ratownicza – baza lotnicza Baryt jako specjalistyczna formacja straży pożarnej z siedzibą w Stanisławowie.

W latach 2015-2019 zmniejszyło się zagrożenie przestępczością na terenie miasta. Zmalała m.in. liczba przestępstw polegających na kradzieży mienia, w tym samochodów, nieznacznie zaś wzrosła liczba rozbojów i bójek, a także uszkodzenia bądź zniszczenia mienia. Notowany jest ponadto wzrost przestępczości narkotykowej (m.in. wśród nieletnich).

Złotoryja jest miastem w wysokim stopniu bezpiecznym dla ruchu drogowego. W ostatnich latach notuje się niewielką (z malejącą tendencją) skalę wypadków i kolizji drogowe oraz osób w różnym zakresie nimi dotkniętych.

Złotoryja objęta jest zasięgiem Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa, która jest platforma wymiany informacji między lokalną społecznością a Policją. To forma społecznego reagowania na obserwowane różnorodne zagrożenia publicznego bezpieczeństwa i przypadki działań niezgodnych z prawem w mieście. Zgłoszenia mieszkańców miasta dotyczą przede wszystkim nieprawidłowego parkowania, przekraczania dozwolonej prędkości poruszania się samochodów, spożywania alkoholu w miejscu niedozwolonym, a także niewłaściwej infrastruktury drogowej.

Straż Miejska – w ramach posiadanych uprawnień – podejmuje natomiast interwencje w różnorodnych przypadkach zgłaszanych przez mieszkańców. Przedmiotem interwencji są najczęściej zachowania zakłócające spokój i porządek publiczny, zagrożenia w ruchu drogowym, zdarzenia naruszające zasady obowiązujące przy utrzymaniu zwierząt oraz dotyczące naruszenia zasad ochrony środowiska i gospodarki odpadami. Aktywność Straży Miejskiej w Złotoryi wspiera system monitoringu wizyjnego (36 kamer - obejmujących swoim zasięgiem 22 rejony miasta), który przewidziany jest do integracji z systemem prowadzonym przez Komendę Powiatową Policji. Straż Miejska podejmuje aktywne działanie prewencyjne uczestnicząc w wielu akcjach informacyjnych i edukacyjnych.

Służby państwowej straży pożarnej zajmują się w szczególności rozpoznawaniem zagrożeń pożarowych oraz organizowaniem i prowadzeniem akcji ratowniczych związanych z pożarami czy klęskami żywiołowymi. Należy zaznaczyć, iż corocznie na terenie miasta notuje się ponad 200 zdarzeń wymagających udziału jednostek ochrony przeciwpożarowej.

Ogólnie ujmując, Złotoryja jest miastem zapewniającym odpowiedni poziom publicznego bezpieczeństwa zarówno dla mieszkańców, jak i funkcjonujących podmiotów gospodarczych i instytucji.

1.9. Sektor obywatelski i współpraca samorządowa miasta

Proces kształtowania społeczeństwa obywatelskiego w różnych wymiarach terytorialnych (także w wymiarze miejskim) ma wieloaspektowy charakter. Współczesne lokalne społeczności charakteryzują się zróżnicowaną aktywnością obywateli, a także ich zdolnością do samoorganizacji oraz określania i osiągania wyznaczonych celów.

Dla realizacji różnorodnych celów społecznych, społeczność złotoryjska zrzesza się w organizacje obywatelskie (pozarządowe) współtworząc tym samym sferę sektora obywatelskiego. Organizacje te realizują w praktyce wiele istotnych funkcji, w tym m.in. kształtują obywatelskie postawy i wzory postępowania, społeczny pluralizm, a także aktywnie uczestniczą w procesie zaspokajania potrzeb zgłaszanych przez mieszkańców miasta.

W Złotoryi – według stanu w końcu 2019 roku - funkcjonowało 100 organizacji pozarządowych (sektora obywatelskiego), z tego 6 fundacji, 66 stowarzyszeń oraz 28 klubów sportowych. Organizacje te są aktywne w wielu dziedzinach, a zakres tej aktywności jest wyrazem potrzeby rozwiązywania wspólnych problemów lokalnej społeczności oraz postępującej społecznej partycypacji mieszkańców miasta w procesie realizacji różnorodnych zadań publicznych.

Aktywne społeczeństwo obywatelskie to jednak nie tylko obywatel i organizacje pozarządowe. W strukturze społeczeństwa obywatelskiego należy bowiem wskazać istotne partnerskie miejsce samorządowych władz miasta. Corocznie opracowywany i realizowany jest program współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

Samorządowe władze miasta Złotoryja wielokierunkowo współpracują z mieszkańcami i organizacjami sektora obywatelskiego w celu jak najlepszego zaspokajania potrzeb złotoryjskiej wspólnoty. Priorytetowe obszary współpracy obejmują m.in. zadania publiczne z zakresu:

- ✓ kultury i sztuki oraz tradycji narodowych, regionalnych i lokalnych,
- ✓ integracji lokalnej społeczności,
- ✓ inicjatyw promujących miasto,
- ✓ sportu, rekreacji i wypoczynku dzieci i młodzieży,
- ✓ upowszechniania i rozwoju kultury fizycznej i turystyki (organizowanie/wspieranie imprez sportowych, rekreacyjnych i turystycznych).

Partnerska współpraca między obywatelskim społeczeństwem Złotoryi a samorządowymi władzami miasta realizowana jest również poprzez budżet obywatelski, który umożliwia mieszkańcom dokonywanie wyborów projektów o różnym profilu (relatywnie małych – o wartości do 20 tys. zł), lecz istotnych ze społecznego widzenia. Złotoryjski Budżet Obywatelski realizowany jest od 2018 roku, a kwota środków budżetowych przeznaczanych na obywatelskie projekty w latach 2019-2020 wynosiła 120 tys.

zł, tj. ok. 0,2% strony wydatkowej budżetu miasta (w 2020 roku z uwagi na pandemię, nie przeprowadzono głosowania na projekty w ramach budżetu obywatelskiego). Budżet obywatelski jest zatem jedną z form społecznych konsultacji prowadzonych przez samorządowe władze Złotoryi. Z jednej strony jest czynnikiem wzrostu zainteresowania i aktywizacji mieszkańców w życiu publicznym, a z drugiej - przyczynia się do wzrostu efektywności wydatkowania środków samorządowego budżetu.

Sektor obywatelski miasta w coraz większym zakresie uczestniczy w funkcjonowaniu i rozwoju Złotoryi pełniąc ważną funkcję swoistego rodzaju pośrednika pomiędzy lokalną społecznością a rynkiem i lokalnymi władzami samorządowymi w świadczeniu wielu społecznie oczekiwanych usług. Podkreślić także należy, że współpraca Miasta z tymże sektorem odbywa się na zasadach pomocniczości oraz partnerstwa.

Równie istotne jest partnerskie współdziałanie Miasta Złotoryja z innymi jednostkami samorządu terytorialnego w ramach krajowych, regionalnych i lokalnych organizacji funkcjonujących w formie związków, stowarzyszeń (w tym lokalnych grup działania) i porozumień, a w warunkach europejskiej integracji również współpraca w miastach partnerskimi z Republiki Czeskiej i Niemiec.

Wśród organizacji, do których przynależy i z którymi współpracuje Miasta Złotoryja należy zaliczyć w szczególności:

- ✓ Związek Miast Polskich – ogólnokrajową organizację, której misją jest skutecznie wspieranie polskich miast w działaniach na rzecz rozwoju społecznego i gospodarczego oraz upowszechnianie dobrych praktyk nowoczesnego i innowacyjnego zarządzania samorządowymi wspólnotami mieszkańców;
- ✓ Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu NYSA – utworzone w 1991 roku ugrupowanie gmin ukierunkowane na działania w zakresie poprawy standardu życia mieszkańców, rozwoju gospodarczego i poprawa stanu środowiska przyrodniczego w regionie przygranicznym;
- ✓ Związek Zintegrowane Inwestycje Terytorialne - Aglomeracja Jeleniogórska – celem strategicznym powstałego w 2015 roku związku ZIT jest integracja obszaru Aglomeracji Jeleniogórskiej w spójny organizm wzmacniający swoją konkurencyjność poprzez rozwój dostępności komunikacyjnej i innowacyjnej przedsiębiorczości oraz potencjału turystycznego, przyrodniczego i kulturowego, dla poprawy jakości życia mieszkańców;

- ✓ Stowarzyszenie Dolnośląska Organizacja Turystyczna – jej głównym celem jest wspieranie rozwoju turystyki oraz promocja Dolnego Śląska;
- ✓ Stowarzyszenie Kaczawskie - jest organizacją społeczną działającą na obszarze Gór i Podgórze Kaczawskiego (Krainy Wygasłych Wulkanów) na rzecz promocji i zrównoważonego rozwoju regionu; jej celem jest budowanie trwałej, partnerskiej współpracy pomiędzy ludźmi, instytucjami i przedsiębiorcami;
- ✓ Stowarzyszenie LGD Partnerstwo Kaczawskie – celem organizacji jest równoważony rozwój obszarów wiejskich z uwzględnieniem należytej ochrony oraz promocji środowiska naturalnego, krajobrazu i zasobów historyczno-kulturowych oraz równości szans;
- ✓ Stowarzyszenie Rzeczypospolita Samorządna – jego celem jest wspieranie rozwoju społecznego, gospodarczego, kulturowego i turystycznego, integracja wspólnot lokalnych, promocja oraz realizacja wspólnych interesów jednostek samorządu terytorialnego – członków Stowarzyszenia;
- ✓ Porozumienie Sudety 2030 – celem przedsięwzięcia zainicjowanego w 2019 roku jest realna współpraca na rzecz poprawy warunków życia mieszkańców i szybszego rozwoju gospodarczego subregionów wałbrzyskiego i jeleniogórskiego.

Ponadto Miasto Złotoryja współpracuje z kilkoma zagranicznymi jednostkami samorządowymi. Wskazać tu należy: miasto Buchacz (na Ukrainie w okręgu tarnopolskim), miasto Mimoň (w Republice Czeskiej - w powiecie Česká Lipa), miasto Westerburg (w Niemczech w Nadrenii – Palatynacie), miasto Pulsnitz (w Niemczech w Saksonii) i gminę Kalnik w Chorwacji.

Współpraca międzysamorządowa zarówno krajowa jak i zagraniczna staje się elementem praktycznej realizacji lokalnej polityki miejskiej poprzez podejmowanie wspólnych projektów, wymianę doświadczeń i dobrych praktyk w wielu dziedzinach społecznych i gospodarczych.

1.10. Finansowe aspekty rozwoju miasta

Układ gospodarki miasta determinuje w istotnej mierze zagadnienia kształtowania się gospodarki finansowej, możliwości zaspokojenia potrzeb ludności, rozmiary aktywności inwestycyjnej itd. Szczególną rolę w tym zakresie odgrywa poziom i struktura dochodów budżetu lokalnego. Rozmiary i układ dochodów budżetowych wywierają bowiem istotny

wpływ na kształt polityki prowadzonej przez lokalne władze samorządowe oraz stan gospodarki lokalnej. W sferze tej występują także silne sprzężenia zwrotne. Strukturę dochodów budżetu miasta Złotoryja w latach 2010-2019 przedstawia tabela 35.

Tabela 35. DOCHODY BUDŻETU MIASTA ZŁOTORYJA W LATACH 2010-2019

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
OGÓŁEM DOCHODY (w tys. zł)	43 886	48 404	54 463	61 842	63 061	68 757	156,67
W tym:							
DOCHODY WŁASNE	24 514	31 966	32 475	36 605	37 235	38 873	158,57
Udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	8 762	12 129	12 353	13 377	15 717	16 710	190,71
wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych	8 528	11 874	12 163	13 175	15 405	16 310	191,25
wpływy z podatku dochodowego od osób prawnych	234	255	190	202	312	399	170,51
Podatek od nieruchomości	4 698	6 870	7 002	7 336	7 509	7 564	161,00
Podatek od środków transportowych	276	316	306	279	242	244	88,41
Podatek od czynności cywilno-prawnych	484	427	486	704	575	663	136,98
Dochody z majątku	6 445	4 885	5 161	7 740	5 903	5 122	79,47
SUBWENCJA OGÓLNA	8 710	8 933	8 667	8 996	9 754	10 608	121,79
DOTACJE (w tym z budżetu państwa)	10 662	7 505	13 321	16 241	16 072	19 276	180,79
DOCHODY na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych	3 477	-	-	95	598	960	27,61

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych oraz Urząd Miejski w Złotoryi.

W latach 2010-2019 ogólne dochody budżetowe miasta Złotoryja zwiększyły się o niemal 57%. Wykonane w 2019 roku dochody budżetu miasta wynosiły ponad 68,7 mln zł, a na 2020 roku planowane są na poziomie ponad 87,6 mln zł.

Istotną, a przy tym wyraźnie wzrastającą, rolę w strukturze dochodowej strony budżetu miasta odgrywają udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa. W 2019 roku wpływy te stanowiły ponad 24% ogólnej skali dochodów budżetu Złotoryi (w roku 2010 ich udział był niewiele mniejszy – niespełna 20%). W ujęciu pieniężnym zdecydowanie większe wpływy (w tej grupie dochodów) uzyskuje się z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych zamieszkujących na terenie miasta (w 2019 roku ponad 16,3 mln zł). Znikome są natomiast wpływy z przypadającego miastu udziału w podatku dochodowym od osób prawnych (w 2019 roku – niespełna 400 tys. zł, a według planu na 2020 rok 440 tys. zł).

Do najważniejszych i najbardziej wydajnych własnych źródeł dochodów budżetu miasta należą wpływy podatków i opłat lokalnych, a w szczególności z podatku od nieruchomości (ponad 11% ogólnych dochodowej strony budżetu w 2019 roku). Relatywnie mniejsze znaczenie posiadają natomiast wpływy z podatku od czynności cywilnoprawnych (niespełna 1%) oraz z podatku od środków transportowych (prawie 0,4%). Stosunkowo niewielkie są zaś wpływy z opłat lokalnych. Relatywnie większe są natomiast dochody z miejskiego majątku stanowiące prawie 7,5% dochodowej strony budżetu Złotoryi w 2019 roku.

W warunkach niemożności sfinansowania wszystkich zadań ze źródeł własnych, szczególnego znaczenia nabiera układ subwencjonowania i dotowania z budżetu państwa. Udział subwencji ogólnej z budżetu państwa w ogólnych rozmiarach dochodów budżetu miasta Złotoryja w 2019 roku wynosił ponad 15,4% łącznej kwoty dochodów budżetu, a planowany na 2020 roku wynosi prawie 12%. Udział ten, w porównaniu z rokiem 2010, zmniejszył się wyraźnie (z prawie 20%). W strukturze subwencji dominuje subwencja oświatowa, która nawet w 50% nie pokrywa kosztu utrzymania szkół na terenie miasta. Ponadto budżet miasta w 2019 roku dotowany przez kilka podmiotów, w tym przez budżet państwa. Dotacje stanowiły ponad 28% globalnych rozmiarów strony dochodowej budżetu lokalnego, przy czym znaczną ich część stanowiły dotacje celowe z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej, a także na zadania własne.

Rozmiary zasobów finansowych miasta wzrastają także dzięki funduszom unijnym. Środki finansowe z budżetu Unii Europejskiej przeznaczone są na różnorodne przedsięwzięcia realizowane przez różne grupy beneficjentów, wśród których jedną z ważniejszych są jednostki samorządu terytorialnego szczebla lokalnego. Dzięki samorządowej aktywności środki z unijnego budżetu stały się istotnym czynnikiem

wieloaspektowego rozwoju lokalnego i regionalnego. Istotną zatem pozycją strony dochodowej budżetu Złotoryi są środki z budżetu Unii Europejskiej kierowane z różnych funduszy na finansowanie i współfinansowanie projektów unijnych.

Z zagadnieniami dochodowości budżetu miasta wiążą się bezpośrednio kierunki wydatkowania, preferencje zaspokajania potrzeb bieżących i przyszłych oraz zakres możliwości inwestowania w różnorodne elementy gospodarki lokalnej. Strukturę wydatków budżetu miasta Złotoryja w latach 2010-2019 przedstawia tabela 36.

Tabela 36. STRUKTURA WYDATKÓW BUDŻETU MIASTA ZŁOTORYJA (według rodzajów) W LATACH 2010-2019

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
Wydatki ogółem (w tys. zł)	49 211	44 697	51 916	59 780	60 794	66 362	134,85
✓ Wydatki majątkowe	9 073	2 312	1 939	8 070	5 740	5 186	57,16
w tym wydatki inwestycyjne	9 073	2 312	1 939	7 565	5 090	4 511	49,72
✓ Wydatki bieżące	40 138	42 385	49 977	51 710	55 054	61 175	152,41
Struktura (w % ogółu wydatków)							
✓ Wydatki majątkowe	18,44	5,17	3,73	13,50	9,44	7,82	42,41
w tym wydatki inwestycyjne	18,44	5,17	3,73	12,66	8,37	6,80	36,88
✓ Wydatki bieżące	81,56	94,83	96,27	86,50	90,56	92,18	113,02

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych oraz Urząd Miejski w Złotoryi.

W rodzajowej strukturze wydatków budżetu miasta dominują wydatki bieżące. Ich udział w większości analizowanych lat przekraczał 90% ogólnej wielkości strony wydatkowej budżetu Złotoryi (przykładowo w 2016 roku – ponad 96%). Warto także zaznaczyć, że w badanym okresie zróżnicowany jest poziom wydatków budżetowych przeznaczanych na finansowanie inwestycji. W 2010 roku na inwestycje przeznaczono 18,4% ogółu wydatków budżetu Złotoryi, a na 2020 rok zaplanowano, iż niemal 26% ogółu wydatków budżetu miasta stanowić będą wydatki inwestycyjne. W najbliższych latach planuje się wiele przedsięwzięć inwestycyjnych. Stąd też proinwestycyjne podejście samorządowych władz lokalnych przyniesie z pewnością wiele korzystnych zmian w stanie gospodarki lokalnej i przyczyni się do bardziej dynamicznego wzrostu poziomu warunków bytowych mieszkańców miasta.

Struktura wydatków budżetowych w Złotoryi jest z jednej strony odzwierciedleniem struktury majątku komunalnego i jego stanu, a z drugiej obrazuje preferencje zaspokojenia potrzeb w zakresie poszczególnych elementów struktury gospodarki samorządowej. Strukturę wydatków budżetu Złotoryi według wybranych dziedzin (działów klasyfikacji budżetowej) przedstawiono w tabeli 37.

Tabela 37. STRUKTURA WYDATKÓW BUDŻETU MIASTA ZŁOTORYJA (według wybranych działów klasyfikacji budżetowej) W LATACH 2010-2019

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
Wydatki ogółem (w tys. zł)	49211	44697	51916	59780	60794	66362	134,85
w tym:							
Dział 600 - Transport i łączność	1464	1507	1063	1325	1658	1872	127,87
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	6978	5152	5907	5375	5435	5607	80,35
Dział 750 - Administracja publiczna	6528	5501	5524	5794	6108	6683	102,37
Dział 757 - Obsługa długu publicznego	872	808	779	729	738	731	83,83
Dział 801 - Oświata i wychowanie	10715	12195	12528	12807	14450	16131	150,55
Dział 851 - Ochrona zdrowia	387	281	326	357	352	399	103,10
Dział 852 - Pomoc społeczna	7925	8375	14358	5017	4900	5446	68,72
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	450	475	538	594	527	519	115,33
Dział 855 - Rodzina	-	-	-	12370	12737	15781	x
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	6741	6113	6306	6942	8520	7575	112,37
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	2404	2309	2074	2041	2311	2483	103,29
Dział 926 - Kultura fizyczna	1326	1031	1490	6101	1977	2000	150,83
Struktura (w % ogółu wydatków)							
Dział 600 - Transport i łączność	2,98	3,37	2,05	2,22	2,73	2,82	94,63
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	14,18	11,53	11,38	8,99	8,94	8,45	59,59
Dział 750 - Administracja	13,27	12,31	10,64	9,69	10,05	10,07	75,89

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
publiczna							
Dział 757 - Obsługa długu publicznego	1,77	1,81	1,50	1,22	1,21	1,10	62,15
Dział 801 - Oświata i wychowanie	21,77	27,28	24,13	21,42	23,77	24,31	111,67
Dział 851 - Ochrona zdrowia	0,79	0,63	0,63	0,60	0,58	0,60	75,95
Dział 852 - Pomoc społeczna	16,10	18,74	27,66	8,39	8,06	8,21	50,99
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	0,92	1,06	1,04	0,99	0,87	0,78	84,78
Dział 855 - Rodzina	-	-	-	20,69	20,95	23,78	x
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	13,70	13,68	12,15	11,61	14,01	11,41	83,28
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	4,88	5,17	4,00	3,41	3,80	3,74	76,64
Dział 926 - Kultura fizyczna	2,70	2,31	2,87	10,21	3,25	3,01	111,48

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych oraz Urząd Miejski w Złotoryi.

W Złotoryi w badanym okresie wyraźnie wzrastają wydatki budżetowe ukierunkowane na oświatę i wychowanie, kulturę fizyczną, transport, edukacyjną opiekę wychowawczą oraz na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska. W mieście w 2019 roku - wśród wydatków budżetu miasta dominują wydatki na oświatę i wychowanie (ponad 24,3% ogółu wydatków), na politykę prorodzinną (realizowaną w większości jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej; prawie 23,8% ogółu wydatków budżetu) oraz na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska (11,4% ogółu wydatków). Istotne, co do wysokości, wydatki budżetowe w 2019 roku przeznaczane były ponadto na finansowanie zadań w zakresie administracji publicznej (samorządowej; ponad 10% ogółu wydatków budżetu), gospodarki mieszkaniowej (prawie 8,5% globalnej wielkości wydatków) oraz pomocy społecznej (8,2%).

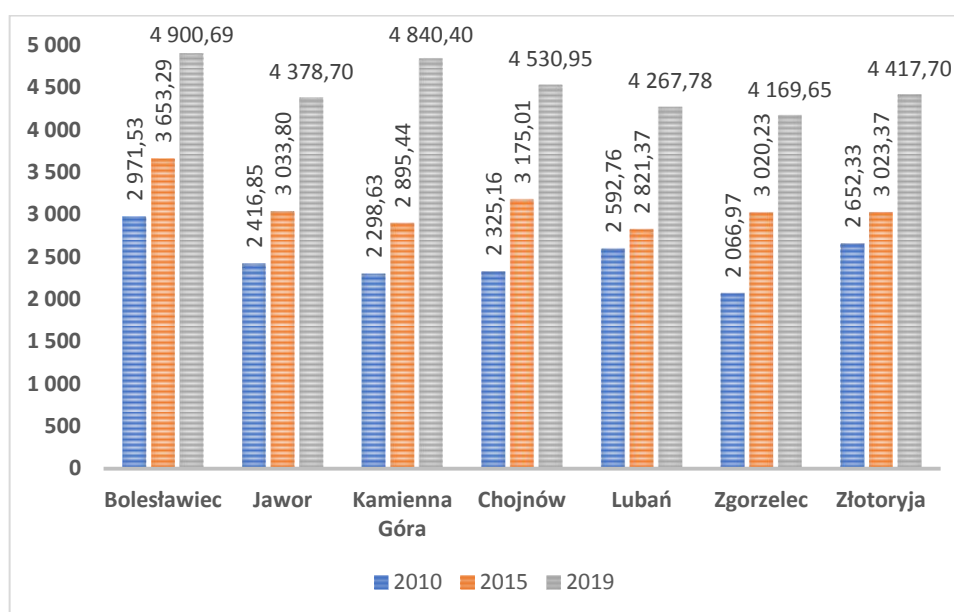
Ogólnym wyrazem relatywnej sytuacji samorządowych budżetów jest odniesienie ich dochodowej i wydatkowej strony do liczebności społeczności zamieszkujących poszczególne jednostki terytorialne. Stąd też dla ogólnej oceny „zamożności” miasta Złotoryja w latach

2010-2019 ustalono poziom dochodów i wydatków budżetowych przypadających na jednego mieszkańca (tabela 38).

Tabela 38. DOCHODY I WYDATKI BUDŻETU MIASTA ŻŁOTORYJA PER CAPITA W LATACH 2010-2019

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Wskaźnik zmian 2010-2019 (2010=100) w %
Dochody ogółem w zł/M	2 652	3 023	3 425	3 903	4 012	4 418	214,71
Dochody własne w zł/M	1 482	1 997	2 042	2 310	2 369	2 498	168,56
Wydatki ogółem w zł/M	2 974	2 792	3 265	3 773	3 868	4 264	209,41
Wydatki majątkowe w zł/M	548	144	122	509	365	333	294,71
Wynik budżetowy (nadwyżka / deficyt) w zł/M	-322	231	160	130	144	154	x

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych oraz Urząd Miejski w Złotoryi.

Rys. 12. Dochody budżetu ogółem na mieszkańca (w zł) w Złotoryi oraz wybranych gminach miejskich regionu dolnośląskiego w latach 2010-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Ogólnie biorąc, dochody budżetu miasta w badanym okresie wzrosły w stopniu wyższym aniżeli liczba ludności. W 2010 roku na każdego mieszkańca miasta przypadało 2652 zł, przeciętnie zaś w 2019 roku 4418 zł (czyli ponad dwukrotnie więcej). Należy jednak wskazać, że przeciętna dochodowość budżetów gmin (bez miast na prawach powiatu)

województwa dolnośląskiego per capita w 2019 roku była o ponad 900 zł wyższa aniżeli w Złotoryi.

„Zamożność” poszczególnych gmin odpowiada, ogólnie biorąc, liczebności, strukturze i kondycji ekonomicznej podmiotów gospodarczych funkcjonujących na ich terenie oraz sytuacji materialnej społeczności lokalnych. Pod względem wysokości dochodów budżetu w przeliczeniu na mieszkańca Złotoryja prezentuje się relatywnie korzystnie wyprzedzając m.in. Zgorzelec, Lubań i Jawor, a ustępując Bolesławcowi, Kamiennej Górze i Chojnowowi.

Istotnym elementem strony finansowej Gminy Miejskiej Złotoryja są także środki zaangażowane w formie akcji i udziałów w podmiotach prawa handlowego. Wartość akcji Złotoryi w Legnickiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej w końcu 2019 roku wynosiła 2,4 mln zł. Ponadto Gmina Miejska Złotoryja posiada udziały w następujących spółkach:

- ✓ Rejonowe Przedsiębiorstwo Komunalne sp. z o.o. - spółka prowadząca działalność komunalną o charakterze użyteczności publicznej, której właścicielem w 100% jest Gmina Miejska Złotoryja (udziały w kwocie 25 071 200 zł);
- ✓ Towarzystwo Budownictwa Społecznego TBS sp. z o.o. (udziały w kwocie 2 054 500 zł);
- ✓ Fundusz Poręczeń Kredytowych sp. z o.o. (udziały w kwocie 100 000 zł);
- ✓ Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej „SANIKOM” sp. z o.o. w Lubawce (udziały w kwocie 615 000 zł);
- ✓ RPK PARTNER sp. z o.o. w Złotoryi - spółka prowadząca działalność komunalną o charakterze użyteczności publicznej, której właścicielem w 100% jest Gmina Miejska Złotoryja (udziały w kwocie 15 000 zł).

Realizacja zadań publicznych przez samorząd miasta Złotoryja za pośrednictwem spółek prawa handlowego jest efektywnym rozwiązaniem.

1.11. Pozycja strategiczna miasta – analiza kapitału terytorialnego

1.11.1. Zakres i metoda analizy

Współcześnie na rozwój miasta z różną jednak siłą oddziałuje wiele różnorodnych czynników zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych.

Czynniki wewnętrzne (endogeniczne) są najważniejszą siłą sprawczą rozwoju lokalnego. Wynikają z potencjału społeczno-gospodarczego miasta, jego położenia i poziomu infrastrukturalnego wyposażenia, dostępności czynników produkcji, przedsiębiorczości i

samorządowych polityk publicznych. Czynniki zewnętrzne rozwoju lokalnego wynikają natomiast z uwarunkowań tkwiących w otoczeniu danej jednostki terytorialnej i najczęściej związane są z procesami globalizacji, integracji europejskiej oraz warunkami makroekonomicznymi (w tym z zakresem różnorodnych polityk publicznych, np. polityki fiskalnej czy polityki zatrudnienia, konkurencyjnością innych jednostek w przestrzeni). Istotnymi egzogenicznymi czynnikami rozwoju jednostek terytorialnych są m.in. środki finansowe budżetu Unii Europejskiej.

Należy jednak wyraźnie wskazać, że znaczenie poszczególnych czynników rozwoju lokalnego i regionalnego jest zmienne w czasie. Obecnie na znaczeniu tracą czynniki zasobowe (np. nieruchomości gruntowe i budynkowe, surowce naturalne, dostępność zasobów słabo wykwalifikowanej siły roboczej), a zyskują czynniki jakościowe, jak: kwalifikacje pracowników, jakość i dostępność infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej, sprawność administracji publicznej (w tym samorządowej), warunki życia społeczności oraz wizerunek jednostki terytorialnej.

Możliwości rozwoju jednostki terytorialnej związane są ściśle z wartością kapitału terytorialnego. Kapitał terytorialny to wszystkie dostępne zasoby i czynniki (endogeniczne walory), zarówno materialne jak i niematerialne, decydujące o funkcjonowaniu jednostki terytorialnej. Walory endogeniczne to inaczej potencjał własny wykreowany w procesie rozwoju danego terytorium.

Kapitał terytorialny współtworzą:

- walory położenia i potencjał środowiska naturalnego,**
- potencjał dziedzictwa kulturowego,**
- potencjał demograficzny,**
- potencjał gospodarczy** (w tym zróżnicowana baza ekonomiczna, przedsiębiorczość, kondycja rynkowa),
- potencjał infrastruktury osadniczej** (w tym dostępność lokalnej infrastruktury technicznej i społecznej, stan zasobów mieszkaniowych),
- dostępność i jakość usług publicznych** (w tym edukacyjnych, kulturalnych, zdrowotnych, rekreacyjnych),
- potencjał kapitału ludzkiego i społecznego** (w tym aktywność obywatelska),

- ❑ **potencjał finansowy,**
- ❑ **potencjał instytucjonalny** (w tym sprawność administracji samorządowej, współpraca instytucjonalna).

Metodą powszechnie wykorzystywaną w diagnozowaniu stanu jednostek terytorialnych jest analiza strategiczna m.in. w rozwiniętej formule SWOT. Identyfikacji i ocenie poddano z jednej strony silne strony (atuty) miasta i jego słabości (problemy), a z drugiej wewnętrzne i zewnętrzne szanse i zagrożenia przyszłego rozwoju Złotoryi.

Atutami miasta są istniejące jego różnorodne właściwości, które są aktywnymi bądź nieaktywnymi (możliwymi jednak do uaktywnienia) źródłami rozwoju lokalnego.

Słabościami (problemami) miasta są zaś jego właściwości, które są hamulcami lub barierami rozwoju lokalnego.

Szanse wewnętrzne to tkwiące w mieście możliwości ukształtowania nowych i odpowiedniego wykorzystania istniejących atutów, rozwiązania występujących problemów, a także ograniczenia bądź eliminacji zagrożeń oczekiwanego społecznie funkcjonowania i rozwoju miasta.

Szanse zewnętrzne natomiast to takie czynniki oddziałujące stymulująco na funkcjonowanie i rozwój miasta, które kreowane są poza jego administracyjnymi granicami (bodźce emanowane przez otoczenie lokalne, regionalne, krajowe czy europejskie).

Zagrożenia wewnętrzne to takie właściwości (cechy) miasta, które w przypadku możliwego oddziaływania w przyszłości staną się barierami lub hamulcami jego rozwoju.

Zagrożenia zewnętrzne to natomiast zbiór negatywnych czynników kreowanych poza miastem (np. w regionie czy kraju), które mogą w przyszłości destymulująco oddziaływać na funkcjonowanie i rozwój miasta.

Ponadto w pracach nad strategią miasta wykorzystano metodę analizy kluczowych czynników sukcesu miasta jako jedną z metod analizy potencjału strategicznego. To szczególnie istotne zwłaszcza w kontekście właściwego zidentyfikowania możliwości, a następnie podjęcia działań ukierunkowanych na wzmocnienie pozycji konkurencyjnej miasta oraz kształtowanie jego rynkowego wizerunku.

O szeroko rozumianym sukcesie miasta decyduje - w różnym jednak stopniu - wiele czynników. Są nimi te elementy (uwarunkowania) wewnętrzne i zewnętrzne, dzięki którym miasto osiągnie sukces w rynkowej rywalizacji. Przy identyfikacji kluczowych czynników

sukcesu miasta można posłużyć się wynikami analizy SWOT. Wynikiem analizy kluczowych czynników sukcesu jest w praktyce zidentyfikowanie tych dziedzin i zasobów, na których winna skupiać się uwaga zarówno samorządowych władz miasta jak i wszystkich grup jego użytkowników, zwłaszcza lokalnej społeczności. To z jednej strony dziedziny wymagające podjęcia interwencji w celu eliminacji problemów czy barier rozwoju lokalnego, a z drugiej – dziedziny i zasoby, od których zależy sukces miasta.

1.11.2. Atuty miasta i szanse jego rozwoju

Ustalenie zbioru silnych stron oraz szans miasta Złotoryja w aspekcie potencjalnego ich wykorzystania w przyszłym jego rozwoju dokonane zostało z jednej strony w oparciu o ustalenia „liderów miasta” podczas strategicznych warsztatów, a z drugiej – w oparciu o wyniki wielodziedzinowej, dynamicznej diagnozy prospektywnej.

Zbiór atutów miasta oraz szans jego rozwoju przedstawiono w tabeli 39.

Tabela 39. ATUTY I SZANSE ROZWOJU ZŁOTORYI

ELEMENTY KAPITAŁU TERYTORYALNEGO	ATUTY	SZANSE (wewnętrzne – SW; zewnętrzne – SZ)
Położenie, przestrzeń i środowisko naturalne	<ul style="list-style-type: none"> ✓ lokalizacja miasta, ✓ dogodne położenie w układzie regionalnej i krajowej sieci drogowej, ✓ różnorodność geologiczna – minerały, ✓ walory krajobrazowe, ✓ tereny Natura 2000 – otoczenie, ✓ Kraina Wygasłych Wulkanów, ✓ poblizko Parku Krajobrazowego „Chełmy”, ✓ tereny rekreacyjne w mieście i na obrzeżach, ✓ zróżnicowany przestrzennie i funkcjonalnie układ terenów leśnych i zieleni miejskiej, ✓ atrakcyjne warunki dla uprawiania turystyki pieszej i rowerowej, ✓ zmniejszanie się stężeń pyłów w powietrzu 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ wzrost ekologicznej świadomości mieszkańców - SW, ✓ systematyczna proekologiczna edukacja lokalnej społeczności – SW, ✓ wzrost znaczenia turystyki krajobrazowej i aktywnej rekreacji w strukturze potrzeb społeczeństwa – SZ, ✓ konsekwentnie realizowana lokalna polityka antysmogowa - SW, ✓ rozwój regionalnej sieci połączeń komunikacyjnych (drogowych i kolejowych) - SZ,

ELEMENTY KAPITAŁU TERYTORIALNEGO	ATUTY	SZANSE (wewnętrzne – SW; zewnętrzne – SZ)
	atmosferycznym oraz zanieczyszczenia wód powierzchniowych, ✓ likwidacja tzw. „dzikich” wysypisk odpadów, ✓ racjonalne gospodarowanie przestrzenią - planowanie przestrzenne (100% miasta objęta MPZP), ✓ położenie w dogodnej strefie klimatycznej – nienarażonej na gwałtowne zmiany pogodowe, ✓ obszar miasta w małym stopniu zagrożony wodami powodziowymi.	
Potencjał dziedzictwa kulturowego	✓ wartość historyczna i tradycja, ✓ obiekty i tereny dziedzictwa kulturowego, ✓ podziemia miasta, ✓ aktywność Muzeum Złota i Sztolni Złota ✓ stowarzyszenia i organizacje kultywujące tradycje historyczne	✓ odpowiednie wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego - SW, ✓ marketingowe podejście do historii i dziedzictwa kulturowego miasta – SW, ✓ wykorzystanie podziemi złotoryjskich - SW,
Potencjał demograficzny	✓ znaczna (choć malejąca) liczba mieszkańców (miasto średniej wielkości), ✓ możliwość migracji ludności z gmin sąsiednich o charakterze wiejskim do ośrodka miejskiego	✓ rozwój budownictwa mieszkaniowego - SW, ✓ ukierunkowanie lokalnego rynku pracy na nowoczesne i innowacyjne podmioty gospodarcze - SW, ✓ budowa marki „Złotego Miasta”,
Potencjał gospodarczy	✓ wysoka aktywność ekonomiczna lokalnej społeczności, ✓ kształtowanie przyjaznego klimatu dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, ✓ wieloletnie tradycje przemysłowe, ✓ koncentracja podmiotów gospodarczych na terenie podstrefy Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej,	✓ sprzyjająca koniunktura gospodarcza – SZ, ✓ zróżnicowana baza ekonomiczna miasta (różnorodność dziedzin gospodarczych) - SW, ✓ sukcesja funkcjonalna – SW, ✓ rozwój sektora kreatywnego – SW, ✓ wzrost poziomu innowacyjności lokalnej gospodarki – SW, ✓ rozszerzenie oferty

ELEMENTY KAPITAŁU TERYTORYALNEGO	ATUTY	SZANSE (wewnętrzne – SW; zewnętrzne – SZ)
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ strefa ekonomiczna – wolne tereny, ✓ rozwinięta sfera usług, ✓ zróżnicowana sieć punktów i terenów handlowych, ✓ zróżnicowana branżowo działalność budowlana, ✓ baza noclegowa turystyczna i biznesowa, ✓ zmniejszanie się liczby bezrobotnych, ✓ zwiększanie się liczby miejsc pracy, ✓ położenie na historycznym trakcie handlowym, 	<ul style="list-style-type: none"> turystycznej miasta – SW, ✓ strategiczna interwencja ukierunkowana na miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze – SZ, ✓ utworzenie Strefy Aktywności Gospodarczej dla sektora MŚP – SW, ✓ powstanie galerii handlowej - SW, ✓ rozwój turystyki - SW, ✓ dostosowanie oferty kierunków i specjalności kształcenia zawodowego do potrzeb rynkowych - SZ, SW, ✓ rozwój współpracy między szkolnictwem zawodowym a lokalnymi przedsiębiorstwami – SW, ✓ rozwój kształcenia ustawicznego – SW,
Potencjał infrastruktury osadniczej	<ul style="list-style-type: none"> ✓ rozwinięta sieć wodociągowa i kanalizacyjna, ✓ nowoczesna oczyszczalnia ścieków, ✓ rozwinięta sieć placówek opieki żłobkowej i wychowania przedszkolnego, ✓ zróżnicowana rodzajowo infrastruktura sportowo-rekreacyjna, ✓ ogólnodostępny ośrodek rekreacyjny nad Zalewem Żłotoryjskim, ✓ placówki ochrony zdrowia (szpitale, przychodnie), ✓ rozwinięta sieć placówek aptecznych, ✓ funkcjonowanie placówek opieki społecznej w zakresie wsparcia dziennego, ✓ miejskie programy skierowane do osób w wieku senioralnym, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ rewitalizacja miasta (społeczna, przestrzenna, gospodarcza) - SW, ✓ rozwój budownictwa mieszkaniowego – SW, ✓ wzrost zakresu i skali remontów i modernizacji zasobów mieszkaniowych – SW, ✓ rozszerzenie zakresu specjalistycznych poradni opieki zdrowotnej - SW, ✓ poprawa jakości sieci infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej – SW, ✓ stworzenie miejskiego zintegrowanego układu ciepłowniczego w oparciu o źródło ciepła o większej mocy – SW, ✓ systematyczne zastępowanie ogrzewania konwencjonalnego (węglowego) ogrzewaniem „czystym” – SW,

ELEMENTY KAPITAŁU TERYTORIALNEGO	ATUTY	SZANSE (wewnętrzne – SW; zewnętrzne – SZ)
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ poprawa stanu lokalnej infrastruktury drogowej, ✓ rozbudowana sieć dróg rowerowych, ✓ Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, ✓ siedziba Komendy Policji Powiatowej, Powiatowej Straży Pożarnej i Straży Miejskiej, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ optymalizacja miejskiej infrastruktury drogowej – SW, ✓ budowa obwodnicy miasta – SZ, ✓ Dolnośląska Autostrada Rowerowa - SZ, ✓ drogi szybkiego ruchu (A4 i projektowane S5, A18) – SZ,
Dostępność i jakość usług publicznych	<ul style="list-style-type: none"> ✓ rosnąca dostępność usług żłobkowych i przedszkolnych, ✓ wzrastająca jakość kształcenia w szkołach podstawowych, ✓ wielodziedzinowa aktywność Złotoryjskiego Ośrodka Kultury i Rekreacji, ✓ funkcjonowanie Uniwersytet Trzeciego Wieku (dla seniorów), ✓ relatywnie wysoka dostępność księgozbiorów dla ludności miasta, ✓ wyraźny wzrost zainteresowania kinowymi projekcjami filmowymi – dwie sale projekcyjne, ✓ bogata infrastruktura i oferta klubów sportowych, ✓ oferta szkolnictwa ponadpodstawowego (w tym zawodowego), ✓ funkcjonowanie placówek szkolnictwa specjalnego (dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami), ✓ realizacja programów profilaktyki zdrowotnej, ✓ funkcjonowanie Klubu Senior+, ✓ wysoka powszechność korzystania z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, ✓ woda bardzo dobrej jakości, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ moda na aktywny i zdrowy tryb życia - SW, ✓ rewitalizacja linii kolejowej Legnica – Lwówek Śląski - SZ, ✓ rozwój usług dla młodzieży - SW, ✓ rozwój usług dla seniorów - SW, ✓ konsolidacja placówek medycznych - SW, ✓ wzrost poziomu finansowania usług medycznych przez NFZ – SZ,

ELEMENTY KAPITAŁU TERYTORYALNEGO	ATUTY	SZANSE (wewnętrzne – SW; zewnętrzne – SZ)
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ korzystne warunki zasilania w energię elektryczną, ✓ wzrastająca powszechność korzystania z gazu sieciowego, także dla celów grzewczych, ✓ duża część populacji korzystającej z ciepła systemowego (WPEC), ✓ postępująca segregacja odpadów komunalnych „u źródła”, ✓ rozwinięty system utrzymania porządku i bezpieczeństwa publicznego, ✓ zmniejszanie się zagrożenia przestępczością, ✓ rozbudowany system monitoringu miejskiego. 	
Kapitał ludzki i społeczny	<ul style="list-style-type: none"> ✓ aktywność lokalnej społeczności, ✓ wielodziedzinowe funkcjonowanie organizacji pozarządowych (sektora obywatelskiego), ✓ program współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, ✓ budżet obywatelski, ✓ „ambasadorzy” Złotoryi w Polsce i zagranicą, ✓ kadra kierownicza pracująca na terenie Zagłębia Miedziowego, a mieszkająca w Złotoryi. ✓ dobrze wykształcona młodzież, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ wykorzystanie (umiejętne) potencjału młodzieży w kulturze - SW, ✓ wzrost świadomości społecznej i obywatelskiej - SW, ✓ postępująca społeczna partycypacja mieszkańców miasta w proces realizacji różnorodnych zadań publicznych – SW, ✓ wzrost znaczenia partycypacyjnego zarządzania miastem – SW,
Potencjał finansowy	<ul style="list-style-type: none"> ✓ uzupełnianie dochodów budżetu miasta o źródła zewnętrzne (m.in. z krajowych i regionalnego programów operacyjnych), ✓ rozwinięty system samorządowych preferencji 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ umiejętność pozyskiwania i wykorzystania środków unijnych – SW, ✓ fundusze unijne - SZ, ✓ rosnąca zamożność społeczeństwa - SZ, ✓ partnerstwo publiczno-

ELEMENTY KAPITAŁU TERYTORYALNEGO	ATUTY	SZANSE (wewnętrzne – SW; zewnętrzne – SZ)
	fiskalnych, ✓ wzrastające dochody z tytułu podatku od nieruchomości oraz odpisu PIT i CIT.	prywatne – SW,
Potencjal instytucjonalny	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Złotoryja miastem powiatowym, ✓ funkcjonowanie instytucji o ponadlokalnym (powiatowym) zasięgu obsługi, ✓ przynależność do Euroregionu „Nysa”, ✓ przynależność do Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Jeleniogórskiej, ✓ przynależność do Stowarzyszenia Rzeczpospolita Samorządna, ✓ przynależność do porozumienia Sudety 2030 ✓ współpraca z miastami partnerskimi, ✓ świadomość strategicznego zarządzania rozwojem miasta, ✓ partnerska współpraca samorządowych władz miasta z mieszkańcami, podmiotami gospodarczymi i instytucjami (organizacjami) społecznymi, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ krajowy układ polityczny promujący mniejsze miasta - SZ, ✓ wzrost pozycji powiatu w systemie samorządu terytorialnego – SZ, ✓ intensyfikacja promocji Złotoryi nie tylko w skali regionu dolnośląskiego - SW,

Silne strony miasta oraz jego motoryczne potencjały (szanse rozwoju) zidentyfikowano we wszystkich elementach kapitału terytorialnego.

Najwięcej wewnętrznych szans rozwojowych postrzegano we wzmocnieniu aktywności produkcyjnej i usługowej, przede wszystkim w branżach high-tech, dedykowanej zarówno młodzieży jak i seniorom, a także w wieloaspektowej rewitalizacji miasta. Wiele miejsca poświęcono także kwestiom dalszego racjonalnego wykorzystywania zasobów środowiskowych i dziedzictwa kulturowego oraz ich roli w rozwoju turystyki.

Wśród istotnych zewnętrznych szans rozwojowych miasta Złotoryja znalazły się natomiast możliwości wsparcia finansowego ze środków unijnych funduszy w nowym okresie programowania 2021-2027, a także efekty realizacji projektów komunikacyjnych (drogowych i kolejowych) w regionie dolnośląskim.

1.11.3. Problemy i zagrożenia rozwoju

Z punktu widzenia kreowania przyszłości miasta niezwykle istotna jest także identyfikacja i analiza problemów rozwoju Złotoryi, a zatem zjawisk i procesów, które stanowią aktualnie postrzegane bariery bądź hamulce rozwoju miasta, a ponadto wewnętrznych jak i zewnętrznych zagrożeń przyszłościowego funkcjonowania i rozwoju miasta Złotoryja. Przy określaniu zbioru problemów oraz zagrożeń miasta uwzględniono ustalenia „liderów miasta” dokonane podczas strategicznych warsztatów, a także wyniki diagnozy prospektywnej.

Zbiór słabości (problemów) miasta oraz wewnętrznych i zewnętrznych zagrożeń jego rozwoju przedstawiono w tabeli 40.

Tabela 40. PROBLEMY I ZAGROŻENIA ROZWOJU ZŁOTORYI

ELEMENTY KAPITAŁU TERYTORYALNEGO	PROBLEMY	ZAGROŻENIA (wewnętrzne – ZW; zewnętrzne – ZZ)
Położenie, przestrzeń i środowisko naturalne	<ul style="list-style-type: none"> ✓ niekorzystne ukształtowanie terenu, ✓ niezagospodarowane tereny nieużytków, ✓ niedostateczna retencja wód, ✓ zaniedbane ciek wodne, ✓ wysoki poziom zanieczyszczeń komunikacyjnych (przy głównych drogach miasta), ✓ zanieczyszczenie powietrza pochodzące z niskiej emisji, ✓ okresowe przekroczenia norm jakości powietrza (zapylenie), 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ zagrożenie kryzysem ekologicznym - ZZ, ✓ zagrożenie powodziowe – ZW, ✓ brak długofalowego programu wsparcia finansowego dla wymiany źródeł ciepła,
Potencjał dziedzictwa kulturowego	<ul style="list-style-type: none"> ✓ postępująca degradacja obiektów zabytkowych w mieście, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ brak zewnętrznego wsparcia finansowego dla systematycznych prac restauratorskich obiektów i terenów dziedzictwa kulturowego – ZW-ZZ,

ELEMENTY KAPITAŁU TERYTORIALNEGO	PROBLEMY	ZAGROŻENIA (wewnętrzne – ZW; zewnętrzne – ZZ)
Potencjał demograficzny	<ul style="list-style-type: none"> ✓ wyludnianie się miasta, ✓ starzenie się lokalnej społeczności, ✓ wzrost umieralności ludzi w związku z niewydolnością służby zdrowia z powodu Covid-19 ✓ wzrastające ujemne saldo przyrostu naturalnego, ✓ ujemne saldo ruchu wędrownego ludności, ✓ narastające migracje młodzieży, zwłaszcza dobrze wykształconej 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ postępująca starość demograficzna - ZW, ✓ tendencja spadku udział osób w wieku przedprodukcyjnym (dzieci i młodzieży) – ZW, ✓ narastające migracje młodzieży - ZW, ✓ malejąca dzietność - ZW,
Potencjał gospodarczy	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Złotoryja miastem obniżającego się potencjału społeczno-gospodarczego, ✓ niewielkie i trudne do zagospodarowania tereny inwestycyjne, ✓ zdegradowane tereny porolnicze i pokolejowe, ✓ upadek drobnego biznesu lokalnego (sfera handlu i rzemiosła), ✓ brak lokalnej polityki gospodarczej, ✓ niewielkie znaczenie sektora kreatywnego, ✓ brak galerii handlowej, ✓ skromna baza noclegowa turystyki w mieście, ✓ wysoki poziom bezrobocia w mieście – niedostosowanie podaży do popytu na lokalnym rynku pracy, ✓ wysoki udział długotrwale pozostających bez pracy i posiadających niskie kwalifikacje zawodowe, ✓ relatywnie duży udział bezrobotnych pozostających bez prawa do zasiłku, ✓ niewystarczająca oferta pracy dla młodzieży, ✓ brak pracy dla osób z wyższym wykształceniem, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ oferta dużych miast - ZZ, ✓ konkurencja istniejących ośrodków przemysłowych - ZZ, ✓ możliwość powstania nowych ośrodków przemysłowych w pobliżu Złotoryi - ZZ, ✓ przesuwanie ośrodków wydobywania rud miedzi na północ regionu - ZZ, ✓ nierównomierny rozwój regionu dolnośląskiego - ZZ, ✓ pogłębienie się migracji zarobkowej (zwłaszcza wśród młodzieży) – ZW, ✓ niedobory zasobów siły roboczej – ZW, ✓ niewykorzystanie możliwości rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej miasta – ZW,

ELEMENTY KAPITAŁU TERYTORIALNEGO	PROBLEMY	ZAGROŻENIA (wewnętrzne – ZW; zewnętrzne – ZZ)
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ niskie wynagrodzenie zatrudnionych w mieście. 	
Potencjał infrastruktury osadniczej	<ul style="list-style-type: none"> ✓ rozwój sieci ścieżek rowerowych w regionie (brak integracji z miejskimi), ✓ zaniedbane place zabaw (infrastruktura, wyposażenie), ✓ deficyt mieszkań, ✓ brak basenu kąpielowego (otwartego i krytego), ✓ brak obwodnicy miasta, ✓ zły stan infrastruktury drogowej (nawierzchnie dróg, chodniki, oświetlenie), ✓ niewystarczająca liczba miejsc parkingowych, ✓ zdegradowana sieć kanalizacji sanitarnej, ✓ niewystarczająca sieć kanalizacji deszczowej, ✓ zdekapitalizowana część substancji mieszkaniowej, ✓ zdecentralizowany system gospodarki ciepłej na terenie miasta, ✓ duży udział kotłów na paliwo stałe, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ projekt budowy oczyszczalni ścieków przez gminę wiejską Złotoryja - ZZ,
Dostępność i jakość usług publicznych	<ul style="list-style-type: none"> ✓ wykluczenie komunikacyjne (PKP, PKS), ✓ niewystarczająca wobec zgłaszanych potrzeb liczba połączeń komunikacyjnych miasta z otoczeniem, ✓ brak odpowiednich kadr medycznych, ✓ niska dostępność personelu lekarskiego, dentystów i pomocniczego personelu medycznego, ✓ potrzeby pomocy społecznej o pokoleniowym charakterze, ✓ koncentracja osób wykluczonych społecznie (mieszkania socjalne w rejonie ulicy Łąkowej), 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ zmniejszająca się liczba uczniów w mieście przy wzrastających kosztach utrzymania szkół - ZW, ✓ malejące nakłady inwestycyjne szpitala powiatowego - ZZ,

ELEMENTY KAPITAŁU TERYTORIALNEGO	PROBLEMY	ZAGROŻENIA (wewnętrzne – ZW; zewnętrzne – ZZ)
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ brak placówek całodobowej pomocy społecznej, ✓ problem bezdomności (brak noclegowni lub ogrzewalni), ✓ brak opieki przedszkolnej dla dzieci z dysfunkcjami, ✓ wysokie ceny wody, ścieków i odpadów, ✓ brak oferty kulturalno-rozrywkowej dla młodzieży, ✓ regres aktywności czytelniczej społeczności lokalnej, ✓ brak komunikacji miejskiej, ✓ długi okres oczekiwania na mieszkanie komunalne, ✓ „obciążenie” miasta przez gminę wiejską Złotoryja, ✓ niedostateczna jakość Internetu, 	
Kapitał ludzki i społeczny	<ul style="list-style-type: none"> ✓ pokoleniowe bezrobocie, ✓ niska świadomość ekologiczna (m.in. w zakresie odpadów komunalnych), ✓ kreowanie negatywnego wizerunku miasta przez jego mieszkańców w mediach 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ wysokie natężenie zjawisk patologicznych - ZW, ✓ napięcia społeczne – ZW,
Potencjał finansowy	<ul style="list-style-type: none"> ✓ zadłużenie szpitala (powiatowego), ✓ stosunkowo wysokie zadłużenie gminy w stosunku do dochodów własnych, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ spadek dochodów budżetu miasta – ZW, ✓ zadłużenie miasta – ZW, ✓ zła sytuacja finansowa powiatu złotoryjskiego - ZZ, ✓ zagrożenia i obawy związane z nowym okresem unijnego programowania - ZZ, ✓ ograniczone możliwości finansowania zadań JST - ZZ,
Potencjał instytucjonalny	<ul style="list-style-type: none"> ✓ brak koordynacji działań promocyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ centralizacja państwa - ZZ, ✓ reforma administracyjna (zmniejszenie roli bądź likwidacja powiatów) – ZZ.

Każdy z problemów funkcjonowania i rozwoju Złotoryi był przedmiotem szczegółowych rozważań i dyskusji podczas warsztatów strategicznych. W jej wyniku

określano najważniejsze symptomy przejawiania się poszczególnych problemów oraz wskazywano na podstawowe przyczyny ich występowania w przekonaniu, iż konieczna jest ich eliminacja lub ograniczenie. Podobne podejście miało miejsce także w odniesieniu do wewnętrznych i zewnętrznych zagrożeń funkcjonowania i rozwoju miasta.

W zbiorze zidentyfikowanych zagrożeń wyraźną liczebną przewagę mają zagrożenia zewnętrzne. Związane są w szczególności z efektami przyszłościowej polityki władz publicznych (w tym samorządowych) sąsiedniej gminy, powiatu złotoryjskiego, regionu dolnośląskiego, kraju czy też instytucji Unii Europejskiej. Wśród istotnych zagrożeń ujęto także negatywne wieloaspektowe oddziaływanie pandemii koronawirusa. Zagrożenia o wewnętrznym charakterze dotyczą przede wszystkim możliwości wzrostu natężenia negatywnych zjawisk i procesów demograficznych w przyszłości.

1.11.4. Kluczowe czynniki sukcesu miasta

Miasto Złotoryja, jego funkcjonowanie i rozwój to bardzo złożony i skomplikowany system społeczny, gospodarczy i przestrzenny. Z wyniku kompleksowej analizy strategicznej wskazano na wiele atutów miasta, a także na szanse jego rozwoju. Lista tych identyfikatorów miasta jest bardzo szeroka i zróżnicowana.

Niemniej jednak należy zwrócić również uwagę na wieloaspektowe relacje Złotoryi z bliższym i dalszym otoczeniem oraz na związane z tym siły odśrodkowe i dośrodkowe. Zarówno w teorii jak i w praktyce efekty wzajemnego oddziaływania miasta a jego otoczenia można podzielić na dwie grupy:

- ✓ efekty rozprzestrzeniania się impulsów rozwoju gospodarczego i społecznego, wywołane korzystnym oddziaływaniem miasta na otoczenie (np. powiat), metropolii na mniejsze ośrodki miejskie itp.;
- ✓ efekty wymywania bądź wypłukiwania, które powodują coraz silniejszą polaryzację i wzmacnianie miast (zwłaszcza dużych) kosztem otoczenia.

Oba rodzaje wskazanych efektów występują równocześnie, lecz nie prowadzi to do ich neutralizacji. W większości przypadków m.in. Złotoryi ma jednak miejsce przewagę efektów wymywania nad efektami rozprzestrzeniania się rozwoju.

Metropolia wrocławska, a także choć w mniejszym zakresie regionalne ośrodki jak Jelenia Góra, Legnica czy inne większe miasta LGOM „wymywają” najbardziej wartościowe

elementy społeczno-gospodarczej struktury ze swego otoczenia. Efekty wypłukiwania dotyczą zasobów najistotniejszych dla rozwoju we współczesnej gospodarce opartej na wiedzy. Silne ośrodki miejskie w regionie dolnośląskim przyciągają bowiem najczęściej młodzież, osoby najlepiej wykształcone, kreatywne, ludzi kultury i nauki, decydentów gospodarczych i politycznych, „wytwórców innowacji”, branże nowoczesne, wytwarzające miejsca pracy wysokiej jakości.

Procesy „wymiwania” dominując nad procesami dyfuzji impulsów rozwojowych w przypadku Złotoryi mogą przyczyniać się do trwałej recesji lokalnej przestrzeni ekonomicznej i społecznej. Stąd szczególnie istotne jest przeciwdziałanie temu niekorzystnemu procesowi i skierowanie Złotoryi na ścieżkę oczekiwanego rozwoju gospodarczego i społecznego. Nieodzowne jest zatem podjęcie kompleksowych działań ukierunkowanych na wzmocnienie i unowocześnienie tej przestrzeni, wzrost jej atrakcyjności i konkurencyjnej pozycji w regionie dolnośląskim.

W kontekście formułowania strategii rozwoju Złotoryi do roku 2030 niezwykle ważne jest wskazanie czynników, które mogą stanowić o przewagach konkurencyjnych miasta. Stosując metodę analizy i oceny eksperckiej z udziałem przedstawicieli samorządowej administracji dokonano swoistego wartościowania atutów i szans rozwoju miasta. Analiza pozwoliła na zidentyfikowanie kluczowych czynników sukcesu dla Złotoryi. Uznano przy tym, że potencjał strategiczny miasta koncentruje się na tych zasobach, które przyczyniają się do wieloaspektowego rozwoju oraz wzrostu atrakcyjności i konkurencyjności miasta.

Do kluczowych czynników sukcesu miasta zaliczono:

- ✓ dywersyfikacja i „unowocześnienie” struktury gospodarczej (wysoka i zróżnicowana dziedzinowa aktywność gospodarcza zwłaszcza w branżach high-tech),
- ✓ innowacyjność firm i mieszkańców,
- ✓ kapitał ludzki o wysokich umiejętnościach i zaangażowany kapitał społeczny (w tym umiejętność partnerskiej współpracy, dialogu społecznego oraz kształtowania społeczeństwa obywatelskiego),
- ✓ atrakcyjne położenie i dostępność komunikacyjna,
- ✓ odpowiednio rozwinięta infrastruktura miejska (techniczna i społeczna),
- ✓ wysoka jakość życia lokalnej społeczności (atrakcyjne miejsca do życia, nauki, pracy i rozwoju),
- ✓ ukształtowany wizerunek miasta oparty na konkurencyjnych zasobach i walorach,

- ✓ strategiczne myślenie lokalnych władz i społeczności (odpowiednie postrzeganie istoty i konieczności wdrażania strategii rozwoju).

Charakterystykę kluczowych czynników sukcesu dla rozwoju Złotoryi przedstawiono w tabeli 41.

Tabela 41. KLUCZOWE CZYNNIKI SUKCESU MIASTA ZŁOTORYJA

Kluczowy czynnik sukcesu	Potencjał czynnika sukcesu	Zakres oddziaływania na rozwój miasta
[1] Wysoka i zróżnicowana dziedzinowo nowoczesna aktywność gospodarcza	Złotoryja jest miastem tracącym potencjał gospodarczy. Konieczne jest uzupełnienie bazy ekonomicznej miasta o nowoczesne dziedziny gospodarki o wysokich walorach technologicznych. Zróżnicowanie zaś gospodarczych podstaw rozwoju miasta wiąże się z zapewnieniem wyższego poziomu stabilizacji gospodarczej. W zmienionym układzie gospodarczym miasta ważna będzie jego funkcjonalna specjalizacja oraz wykorzystanie unikalnych endogenicznych zasobów.	<ul style="list-style-type: none"> • aktywność inwestycyjna w nowoczesnych dziedzinach gospodarki lokalnej, • rozwinięta sfera nowoczesnych, specjalistycznych usług, • rozwój atrakcyjnych miejsc pracy, • aktywne gospodarcze wykorzystanie cennych i atrakcyjnych turystycznie walorów naturalnych lub kulturowych,
[2] Wysoka innowacyjność firm i organizacji oraz mieszkańców	Proinnowacyjne podmioty gospodarcze i organizacje poprzez kreowanie i praktyczne wykorzystywanie nowych produktów, procesów czy struktur emanują impulsy rozwojowe na bliższe i dalsze otoczenie. Procesy dyfuzji innowacji obejmują także lokalną społeczność kształtującą pod ich wpływem innowacyjne postawy i zachowania. W wymiarze lokalnym istotna jest integracja innowacyjnej wiedzy, innowacyjnego biznesu oraz innowacyjnego kapitału ludzkiego oraz kształtowanie optymalnych relacji między tymi elementami.	<ul style="list-style-type: none"> • proinnowacyjne postawy i zachowania mieszkańców – umiejętność absorpcji innowacyjnych impulsów, • kształtowanie proinnowacyjnego potencjału miasta, • funkcjonowanie zintegrowanego lokalnego systemu innowacji (wiedza – biznes – mieszkańcy), • rozwinięta infrastruktura wspomagająca przepływy wiedzy i informacji w ramach lokalnego systemu innowacji,
[3] Kapitał ludzki o wysokich umiejętnościach i zaangażowany	Od aktywności i cech kapitału ludzkiego w istotnej mierze zależy rozwojowy sukces miasta. Edukacja zawodowa,	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost jakości edukacji zawodowej, • kształtowanie zawodowej wartości kapitału ludzkiego,

Kluczowy czynnik sukcesu	Potencjał czynnika sukcesu	Zakres oddziaływania na rozwój miasta
kapitał społeczny	rozwijanie wiedzy, nabywanie nowych i podnoszenie kwalifikacji oraz doskonalenie umiejętności to czynniki sukcesu innowacyjnego rozwoju miasta. W warunkach wszechobecnej konkurencji miasto musi posiadać odpowiedniej jakości zasoby kapitału ludzkiego. Ponadto współczesny rozwój miasta warunkowany jest wieloaspektowo aktywnością kapitału społecznego m.in. w procesie kształtowania społeczeństwa obywatelskiego i rozwoju obywatelskich postaw.	<ul style="list-style-type: none"> • odpowiednie wykorzystanie walorów (wiedzy, kwalifikacji, umiejętności) kapitału ludzkiego w rozwoju lokalnej gospodarki, • sektor obywatelski jest wartościowym partnerem samorządowych władz miasta, • pobudzanie i umiejętne wykorzystywanie zaangażowania społecznego w procesy rozwojowe miasta,
[4] Dostępność komunikacyjna oraz atrakcyjność kulturowa i lokalizacyjna	Dostępność komunikacyjna (drogowa i kolejowa) zapewnia możliwości wielokierunkowych przemieszczeń przestrzennych towarów i osób motywowanych potrzebami biznesowymi, dostępem do rynków zaopatrzenia i zbytu, miejsc nauki, pracy, rekreacji itp. Atrakcyjne zaś położenie miasta w scenerii Pogórza Kaczawskiego, w przestrzeni zróżnicowanej krajobrazowo, przyrodniczo i geologicznie, a także średniowieczny rodowód miasta i jego bogate kulturowe dziedzictwo może stać się jednym z czynników konkurencyjności miasta.	<ul style="list-style-type: none"> • uaktywnienie sfery gospodarczej i społecznej miasta, • wzrost znaczenia miasta w regionalnej sieci osadniczej, • istotna poprawa poziomu skomunikowania miasta z otoczeniem, • większe możliwości wykorzystania potencjału środowiskowego i kulturowego miasta i okolic,
[5] Rozwinięta infrastruktura miejska	Szeroko rozumiana infrastruktura osadnicza tworzy podstawy nie tylko do przyspieszenia rozwoju gospodarczego i uaktywnienia procesów inwestycyjnych, ale także do znacznej poprawy jakości życia lokalnej społeczności. Stąd też jej jakość i dostępność stają się współcześnie istotnymi czynnikami konkurencyjności miast.	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa infrastrukturalnych warunków bytu mieszkańców, • odpowiednie infrastrukturalne wyposażenie przestrzeni miasta staje się magnesem dla nowych inwestycji gospodarczych i społecznych, • zwiększenie możliwości uatrakcyjnienia oferty inwestycyjnej miasta, • dziedzinowe i jakościowe wzbogacenie układu urządzeń, sieci i obiektów infrastruktury

Kluczowy czynnik sukcesu	Potencjał czynnika sukcesu	Zakres oddziaływania na rozwój miasta
[6] Wysoka jakość życia lokalnej społeczności	Jakość życia mieszkańców miasta determinowana jest wieloma czynnikami. Jednocześnie jest także megaczynnikiem atrakcyjności miasta jako miejsca do życia, rozwoju, pracy oraz prowadzenia biznesu, a także jego konkurencyjności.	miejskiej, <ul style="list-style-type: none"> • łatwy dostęp do potrzebnych usług publicznych (technicznych, społecznych, administracyjnych itd.), • estetyczna, czysta i przyjazna mieszkańcom przestrzeń miejska, • czynnik demograficznej stabilizacji, a także przyciągania nowych mieszkańców, • wieloaspektowa aktywizacja młodzieży i seniorów,
[7] Ukształtowany wizerunek miasta oparty na konkurencyjnych zasobach i walorach	W warunkach wielodziedzinowej konkurencji jednoznaczny wizerunek miasta oparty na konkurencyjnych zasobach i walorach jest niezbędnym czynnikiem lokalnego rozwoju.	<ul style="list-style-type: none"> • klarowne postrzeganie miasta w konkurencyjnej scenerii gospodarczej i społecznej, • wzrost poziomu tożsamości (identyfikacji) mieszkańców z miastem, • aktywna i efektywna promocja miasta,
[8] Strategiczne myślenie i podejście do rozwoju miasta	Współczesne myślenie o przyszłości miasta, o sprawach jego społecznego, gospodarczego i przestrzennego rozwoju wpisuje się w formułę zarządzania strategicznego, którego istotnym elementem jest proces formułowania i wdrażania długofalowych strategii. Ten proces zwiększa swą efektywność poprzez aktywny udział lokalnej społeczności i innych lokalnych strategicznych partnerów przyjmując postać partycypacyjnego zarządzania rozwojem miasta.	<ul style="list-style-type: none"> • aktywne postrzeganie przyszłości miasta, • partnerska współpraca i zaufanie w procesie rozwoju lokalnego, • rozwój miasta według koncepcji określanych w formule społecznej partycypacji, • strategiczna współpraca na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym.

Podstawą sukcesu miasta powinien być proinnowacyjny rozwój gospodarczy nakierowany na inwestycje w dziedzinie wysokich technologii, w której zatrudnieni będą młodzi dobrze wykształceni mieszkańcy Złotorii oraz sąsiednich miejscowości. W tym zakresie oczekiwane jest pobudzenie rozwoju stref aktywności gospodarczej (zarówno południowej jak i północnej strefy przemysłowej), szeroko ujęta inkubacja sfery high-tech,

utworzenie centrum wiedzy i rozwój e-przedsiębiorczości. Sprzyjać temu będzie poprawa dostępności komunikacyjnej (drogowej i kolejowej) miasta, lecz wyraźnym ograniczeniem mogą być relatywnie małe powierzchniowo tereny przyszłej ekspansji gospodarczej (przemysłowej). Złotoryja posiada bowiem w swych granicach administracyjnych jedynie ok. 50 ha takich terenów (wymagających pełnego uzbrojenia technicznego).

Równie istotnym czynnikiem jest wysoka jakość życia złotoryjskiej społeczności, a nade wszystko w aspekcie zdrowia (zarówno w sferze diagnostyki i profilaktyki, jak i podstawowych i specjalistycznych usług medycznych), bezpieczeństwa (m.in. poprzez rozwój inteligentnego monitoringu wizyjnego) i szeroko rozumianej wygody i przyjazności w miejscu nauki, pracy, zamieszkania, korzystania z usług, rekreacji i wypoczynku.

Wskazanie kluczowych czynników sukcesu ma istotne znaczenie dla efektywności zarządzania strategicznego w perspektywie roku 2030. Stanowią one winny bowiem rdzeń zarówno celów i zadań strategicznych, jak i wizji przyszłościowego stanu Złotoryi.

2. STRATEGICZNE PODEJŚCIE DO ROZWOJU MIASTA ZŁOTORYJA DO ROKU 2030

2.1. Wizja rozwoju miasta

Wizja miasta Złotoryja, zdaniem uczestników warsztatów strategicznych, powinna być wyrazem aspiracji społecznych i twórczym wyobrażeniem przyszłości określającym: rangę i atrakcyjność miasta, efekty wykorzystania jego atutów i szans rozwojowych oraz eliminację lub znaczące ograniczenie zakresu problemów i siły zagrożeń.

Aktywne uczestnictwo licznych przedstawicieli różnych grup wspólnoty miasta w warsztatach strategicznych oraz przeprowadzona przez nich głęboka analiza stanu istniejącego, silnych i słabych stron układu lokalnego oraz jego szans i zagrożeń rozwojowych pozwoliły na sprecyzowanie elementów wizji przyszłości Złotoryi.

Dzięki konsekwentnemu ograniczaniu słabości i niedociągnięć rozwojowych oraz eliminowaniu potencjalnych zagrożeń, przy jednoczesnym wykorzystaniu wszystkich atutów i szans rozwoju miasta, istnieją realne szanse na urzeczywistnienie w perspektywie 2030 roku następującej wizji rozwoju Złotoryi:

- *Złotoryja będzie atrakcyjnym polifunkcyjnym ośrodkiem gospodarczym o nowoczesnej bazie przemysłowej i rozwiniętych branżach kreatywnych. Istotną rolę w gospodarczej scenerii miasta pełnić będą także funkcje turystyczno-wypoczynkowe. Aktywność miasta w tym zakresie będzie realizowana w oparciu o ukształtowany produkt turystyczny, będący atrakcyjnym splotem walorów środowiskowych, terenów i obiektów dziedzictwa kulturowego oraz rozwiniętej bazy noclegowej turystyki o wysokim standardzie. Tym samym atrakcyjny - w swej różnorodności – będzie miejski rynek pracy, oferujący zatrudnienie w nowoczesnym i urozmaiconym sektorze przemysłu i usług, także w podmiotach małej i średniej przedsiębiorczości.*
- *Jakość warunków zamieszkiwania oraz usług publicznych dedykowanych społeczności miejskiej odpowiadać będzie jej oczekiwaniom. Warunki bytu mieszkańców, w tym młodzieży i seniorów cechować będzie wysoka dostępność i jakość usług społecznych, w tym medycznych. Złotoryja będzie przy tym miastem atrakcyjnym i przyjaznym dla seniorów, a także życzliwym i zapewniającym miejsca rozrywki dla młodzieży. Będzie*

miastem atrakcyjnym i przyjaznym dla wszystkich, zadbanym, czystym i bezpiecznym. Miastem, z którego mieszkańcy będą dumni. Sprzyjać temu będzie ukształtowane społeczeństwo obywatelskie, aktywne i odpowiedzialne, m.in. w zakresie partycypacyjnego zarządzania miastem.

- *Złotoryja będzie ośrodkiem ekologicznym o wysokiej jakości środowiska, nasyconym zielenią, miastem ład przestrzennego i estetyki, a nadto miastem kompaktowym o zwartej zabudowie, miastem zintegrowanym systemem transportu publicznego oraz zapewniającym przyjazne relacje przestrzenne między miejscami zamieszkania, pracy i usług.*
- *Dobre skomunikowanie miasta z bliższym i dalszym otoczeniem sprzyjać będzie wielodzielinowej, ponadlokalnej współpracy. Nowoczesna sieć dróg miejskich oraz „przyjazna” środowisku i ludności infrastruktura oraz organizacja ruchu drogowego (ekologiczne oświetlenie, zadbane chodniki, odpowiednia do potrzeb sieć miejsc parkingowych, obwodnica i odciążenie miasta z ruchu tranzytowego) współtworzyć będą obraz miasta atrakcyjnego komunikacyjnie dla wszystkich jego użytkowników, szczególnie zaś dla miejskiej społeczności.*

Takie wieloaspektowe postrzeganie przyszłości miasta sugeruje, iż wizję jego przyszłości można sformułować jako:

ZŁOTORYJA 2030
MIASTEM ATRAKCYJNYM, PRZYJAZNYM, EKOLOGICZNYM I OTWARTYM

2.2. Scenariusze rozwoju miasta

W perspektywie 2030 roku rozważać można różne scenariusze rozwoju Miasta Złotoryja. Pole możliwych rozwiązań wyznaczają dwa scenariusze krańcowe, a mianowicie scenariusz szans i scenariusz zagrożeń.

Scenariusz zagrożeń – mając ostrzegawczy charakter - wskazuje konsekwencje wzrostu natężenia zjawisk i procesów niekorzystnych dla rozwoju lokalnego, a zwłaszcza nasilenie procesu utraty funkcji społeczno-gospodarczych stanowiących podstawy bytu miasta oraz procesów depopulacji i starzenia się lokalnej społeczności, podczas gdy scenariusz szans opiera się na efektywnym wykorzystaniu istniejących i potencjalnych możliwości rozwoju miasta, a w ślad za tym kieruje Złotoryję na trajektorię dynamicznego,

zrównoważonego rozwoju- wzrostu poziomu jego konkurencyjności w regionalnej i krajowej scenarii społeczno-gospodarczej oraz wieloaspektowo rozumianej jakości życia ludności. Między tymi krańcowymi scenariuszami realnie jawi się wiele innych, mniej bądź bardziej odległych od ścieżek rozwojowych wyznaczonych w scenariuszach zagrożeń i szans.

Możliwości przyszłego rozwoju miasta związane są ściśle z wartością kapitału terytorialnego oraz z umiejętnym i efektywnym jego wykorzystaniem. Uwzględniając złożoność i zróżnicowaną wartość poszczególnych elementów kapitału, zidentyfikowane rozwojowe problemy i zagrożenia, ich natężenie, a także możliwości i szanse rozwoju miasta w perspektywie roku 2030 określono trzy następujące scenariusze:

- „KREATYWNA I INNOWACYJNA ZŁOTORYJA”,
- „ZŁOTORYJA KULTUROWYM I TURYSTYCZNYM MAGNESEM”,
- „ZŁOTORYJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO REGRESU”.

Każdy z przedstawionych scenariuszy rozwoju Złotoryi w odmiennym wymiarze uwzględnia poszczególne elementy terytorialnego kapitału, ich wartość oraz efektywne wykorzystanie.

Tabela 42. SCENARIUSZE ROZWOJU MIASTA ZŁOTORYJA

ELEMENTY KAPITAŁU TERYTORIALNEGO	KREATYWNA I INNOWACYJNA ZŁOTORYJA	ZŁOTORYJA KULTUROWYM I TURYSTYCZNYM MAGNESEM	ZŁOTORYJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO REGRESU
Położenie, przestrzeń i środowisko naturalne	racjonalne i efektywne wykorzystanie walorów i ochrona środowiska naturalnego; świadoma ekologicznie społeczność	racjonalne i efektywne wykorzystanie walorów i ochrona środowiska naturalnego; świadoma ekologicznie społeczność	ograniczone (głównie finansowo) wykorzystanie walorów i ochrona środowiska naturalnego
Potencjał dziedzictwa kulturowego	racjonalne i efektywne wykorzystanie progospodarcze walorów dziedzictwa kulturowego	racjonalne i efektywne turystyczne wykorzystanie walorów dziedzictwa kulturowego	ograniczone (głównie finansowo) wykorzystanie walorów dziedzictwa kulturowego
Potencjał demograficzny	powstrzymanie depopulacji, a następnie stopniowy wzrost liczby ludności miasta i korzystne zmiany struktury mieszkańców	powstrzymanie szybkiej depopulacji miasta oraz niekorzystnych zmian struktury mieszkańców	postępująca depopulacja i starzenie się społeczności lokalnej

ELEMENTY KAPITAŁU TERYTORIALNEGO	KREATYWNA I INNOWACYJNA ZŁOTORYJA	ZŁOTORYJA KULTUROWYM I TURYSTYCZNYM MAGNESEM	ZŁOTORYJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO REGRESU
Potencjał gospodarczy	wykorzystanie możliwości innowacyjnego gospodarczego rozwoju i kreowania przewag konkurencyjnych miasta	zróżnicowany dziedzinowo rozwój gospodarczy miasta; wzrost znaczenia funkcji turystycznej miasta	regres gospodarczy miasta
Potencjał infrastruktury osadniczej	rozwinięta lokalna infrastruktura techniczna i społeczna oraz zabudowa mieszkaniowa współtworzyć będą atrakcyjne podstawy gospodarczego rozwoju miasta oraz wzrostu infrastrukturalnych warunków bytu ludności; wysoka dostępność komunikacyjna miasta wspierająca jego gospodarczy i społeczny rozwój	rozwinięta lokalna infrastruktura techniczna i społeczna oraz zabudowa mieszkaniowa współtworzyć będą atrakcyjne podstawy rozwoju funkcji turystycznej miasta; wysoka dostępność komunikacyjna miasta wspierająca rozwój miasta	degradacja lokalnej infrastruktury technicznej i społecznej oraz zabudowy mieszkaniowej; komunikacyjna alienacja miasta
Dostępność i jakość usług publicznych	wysoka i wykazująca wzrostowe tendencje dostępność i jakość usług publicznych, zwłaszcza społecznych	rosnąca dostępność i jakość usług publicznych (zwłaszcza turystyczno-rekreacyjnych) w mieście	wzrost dziedzinowych i przestrzennych dysproporcji w zakresie dostępności i jakości usług publicznych
Kapitał ludzki i społeczny	jakość życia mieszkańców miasta zgodna z ich potrzebami i aspiracjami; oparcie rozwoju gospodarczego na wiedzy; rozwinięty prorynkowy system kształcenia zawodowego; wzrost znaczenia	jakość życia mieszkańców miasta zgodna z ich potrzebami i aspiracjami; wzrost znaczenia partycypacyjnego zarządzania miastem i wzrost społecznego zaufania	wzrost społecznego rozwarstwienia miejskiej społeczności, wzrost rozmiarów bezrobocia, ubóstwa i społecznego wykluczenia; niski poziom społecznego zaufania

ELEMENTY KAPITAŁU TERYTORIALNEGO	KREATYWNA I INNOWACYJNA ZŁOTORYJA	ZŁOTORYJA KULTUROWYM I TURYSTYCZNYM MAGNESEM	ZŁOTORYJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO REGRESU
	partycypacyjnego zarządzania miastem i wzrost społecznego zaufania		
Potencjał finansowy	rosnące możliwości finansowe budżetu samorządowego miasta; duże znaczenie prorozwojowych alokacji finansowych dedykowanych wzrostowi innowacyjności i przedsiębiorczości	Stabilny finansowo budżet miasta; duże znaczenie prorozwojowych alokacji finansowych dedykowanych wzrostowi przedsiębiorczości w sferze turystycznej oraz ochrony i efektywnego wykorzystania potencjału dziedzictwa kulturowego	nasilenie problemów finansowych miasta; mająca wydajność źródeł dochodów budżetu miasta;
Potencjał instytucjonalny	efektywna partnerska współpraca w relacji lokalny biznes – samorządowe władze miasta – lokalna społeczność; dopełnienie instytucjonalnego układu miasta o wiele podmiotów sektora innowacyjnego i kreatywnego; znaczne możliwości efektywnego, prorozwojowego oddziaływania samorządowych władz miasta	efektywna partnerska współpraca w relacji lokalny biznes – samorządowe władze miasta – lokalna społeczność; dopełnienie instytucjonalnego układu miasta o wiele podmiotów sektora turystycznego i dziedzin okołoturystycznych; znaczne możliwości efektywnego, prorozwojowego oddziaływania samorządowych władz miasta	słabnący potencjał instytucjonalny miasta; ograniczone możliwości prorozwojowego oddziaływania samorządowych władz miasta

KREATYWNA I INNOWACYJNA ZŁOTORYJA

Pierwszy ze scenariuszy rozwoju miasta opiera się na strategicznej interwencji w sferze gospodarczej oraz w sferze kapitału ludzkiego i kształtowania jego potencjału.

Kierunkami interwencji w sferze gospodarczej będzie w szczególności rewitalizacja bazy ekonomicznej miasta polegająca na jej uzupełnieniu o dziedziny sektora kreatywnego i innowacyjnego, zwłaszcza w zakresie wysokich technologii (przemysł oraz wysoko wykwalifikowane usługi). Przyczyni się to do rozwiązania podstawowych problemów miasta, w tym do odwrócenia trendów depopulacyjnych, zwłaszcza jeśli chodzi o wykształconych młodych ludzi. Rozwojowym wzmocnieniem i impulsem w tym zakresie może być powstanie nowoczesnego parku technologicznego powiązanego z regionalnymi i krajowymi ośrodkami badawczo-rozwojowymi czy centrum logistycznego o ponadlokalnej randze. Pozwoli to osiągnąć wyższy poziom konkurencyjności i innowacyjności miasta. Czynnikiem sprzyjającym będzie odbudowa pasażerskiego ruchu kolejowego z Legnicą i dalej Wrocławiem, reaktywacja pasażerskich połączeń do Lwówka Śląskiego i Jeleniej Góry, a także utrzymanie po przebudowie autostrady A-4 zjazdów pomiędzy Złotoryją i Legnicą oraz Złotoryją i Chojnowem. Ma to przede wszystkim znaczenie dla większej otwartości miasta na regionalne i krajowe otoczenie, a także dla wzrostu mobilności siły roboczej, zarówno przybywającej do pracy w strefach przemysłowych w mieście, jak i dojeżdżającej do pracy poza Złotoryję.

W sferze społecznej istotny zaś będzie postępujący rozwój kapitału ludzkiego i społecznego. Kapitał ludzki o wysokiej kreatywności i innowacyjności postrzegany jest bowiem jako jeden z kluczowych czynników sukcesu miasta. W tej sferze szczególnie ważne będzie partycypacyjne zarządzanie rozwojem miasta. Miasto winno przy tym sprostać problemom takim jak starzenie się złotoryjskiej społeczności oraz odpływ ludzi młodych, stawiając na poprawę wszystkich aspektów jakości życia mieszkańców, nowoczesną edukację (gospodarka miasta winna być oparta na wiedzy) oraz wzrost społecznej i gospodarczej aktywizacji zarówno młodzieży jak i seniorów. Służyć temu będzie między innymi wzrost poziomu nauczania w złotoryjskich szkołach (m.in. dzięki współpracy z wyższymi uczelniami regionu) oraz kompatybilny z kierunkami gospodarczego rozwoju miasta kompletny proces kształcenia, zaczynający się od żłobka i przedszkola aż do szkoły średniej, rozwijający kreatywność dzieci i młodzieży (projekt „od oseska do inżyniera”). Pozwoli to w praktyce urzeczywistnić ideę miasta do szeroko rozumianego życia (*idea liveable town*).

Scenariusz „kreatywna i innowacyjna Złotoryja” jest najkorzystniejszy dla miasta, gdyż jego praktyczna realizacja pozwoli wzmocnić funkcje miasta i jego znaczenie w regionalnej i krajowej scenerii społecznej i gospodarczej.

ZŁOTORYJA KULTUROWYM I TURYSTYCZNYM MAGNESEM

W tymże scenariuszu podstawową siłą motoryczną rozwoju miasta są jego walory krajobrazowe, przyrodnicze i historyczne, związane ze średniowiecznym rodowodem oraz bogatymi, wielowiekowymi tradycjami wydobycia i przetwórstwa rud złota. Ich odpowiednie wykorzystanie i uaktywnienie pozwolić winno na wzrost kulturowej i turystycznej rangi miasta w scenerii regionalnej, krajowej i międzynarodowej oraz kreowanie jego marki. Motywem przewodnim będzie wzmocnienie i szerokie propagowanie Złotoryi jako najstarszego miasta w Polsce, stolicy polskiego złota, stolicy starego zagłębia miedziowego i stolicy krainy wygasłych wulkanów.

Sprzyjać temu będą intensywne przedsięwzięcia proekologiczne, dbałość o ład przestrzenny, estetykę architektoniczną oraz ochronę dziedzictwa kulturowego, a także rozwój bazy noclegowej, rekreacyjnego i turystycznego zagospodarowania oraz wysoka aktywność marketingowa. Istotny jest m.in. rozwój unikalnych specjalistycznych usług turystycznych i rekreacyjnych adresowanych do pasjonatów geologii i mineralogii, odpowiednie wykorzystanie warunków dla uprawiania kolarstwa i rodzinnej turystyki rowerowej oraz atrakcje geologiczne związane z planowanym Geoparkiem UNESCO. Impulsem rozwojowym dla Złotoryi będzie także szeroko rozumiana specjalizacja w turystyce i rehabilitacji senioralnej czy prowadzeniu dedykowanych seniorom zajęć sportowo-rekreacyjnych.

Kształtowaniu kulturowego i turystycznego wizerunku miasta towarzyszyć będą działania ograniczające odpływ mieszkańców i przyciągające innych, zachęconych wysoką jakością życia. W omawianym scenariuszu zakłada się bowiem efektywne wykorzystanie kilku zidentyfikowanych kluczowych czynników sukcesu miasta, w tym zwłaszcza dostępność komunikacyjna i atrakcyjność kulturowa i lokalizacyjna, wysoka jakość życia lokalnej społeczności, a także wysoka i zróżnicowana dziedzinowo nowoczesna aktywność gospodarcza. Złotoryja może być zatem w nieodległej przyszłości znaczącym ośrodkiem turystycznym potrafiącym wykorzystać endogeniczne walory i potencjały.

ZŁOTORYJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO REGRESU

Trzeci scenariusz rozwoju miasta zakłada wielodziedzinowy regres postrzegany jako postępujące pogarszanie się sytuacji gospodarczej i społecznej miasta. Miasto ulegać będzie marginalizacji w regionalnej i krajowej scenerii, społecznemu rozwarstwieniu i dalszej,

szybkiej depopulacji, a jego społeczne i gospodarcze funkcje wyraźnie tracić będą swoją rangę. Negatywne procesy gospodarcze sprzężone będą z niekorzystnymi zjawiskami i procesami społecznymi i demograficznymi, które odzwierciedlać się będą m.in. poprzez wzrost bezrobocia, ubóstwa, rozszerzenie się zakresu społecznego wykluczenia, wzrost natężenia zjawisk patologicznych, rosnący poziom pauperyzacji mieszkańców. Te tendencje wzmocnią relatywnie obniżająca się wieloaspektowa jakość życia lokalnej społeczności oraz ograniczona dostępność komunikacyjna miasta. Urzeczywistnienie tego scenariusza możliwe jest także w wyniku wyraźnej destabilizacji budżetu miasta w skutek inwestycji, które będą dużym obciążeniem finansowym nie tylko w fazie realizacji, ale i późniejszego utrzymania. Nie sprzyjać to będzie przyspieszonemu rozwojowi i wzmocnieniu konkurencyjności miasta. Scenariusz ten zatem ma w istotnej mierze ostrzegawczy charakter.

W przedstawionych scenariuszach rozwoju Złotoryi do 2030 roku uwzględniono prawdopodobny wielodzielnicowy układ zjawisk i procesów, a także wynikających z nich sytuacji i problemów o różnych charakterze. Należy jednak zaznaczyć, iż bliższa i bardziej odległa przyszłość miasta może zetknąć się z wieloma innymi, nie w pełni obecnie możliwymi do przewidzenia zjawiskami i procesami mogącymi stymulująco bądź hamująco oddziaływać na jego rozwój. Niemniej jednak oparcie rozwoju na długofalowej strategii jest warunkiem przyszłościowego sukcesu Złotoryi w konkurencyjnym dolnośląskim, krajowym i europejskim otoczeniu.

2.3. Hierarchiczna struktura celów i zadań rozwoju miasta

2.3.1. Istota i zakres celów strategicznych

W wyniku rozległych konsultacji i dyskusji w środowiskach lokalnych m.in. przez „liderów miasta” podczas warsztatów strategicznych, określono iż nadrzędnym (wobec innych) celem rozwoju Złotoryi do roku 2030 jest:

**HARMONIJNY I DYNAMICZNY ROZWÓJ MIASTA
SPEŁNIAJĄCY OCZEKIWANIA ZŁOTORYJSKIEJ SPOŁECZNOŚCI**

Ideą koncepcji harmonijnego i dynamicznego rozwoju miasta jest eliminacja gospodarczych, społecznych i przestrzennych (środowiskowych) problemów rozwojowych

oraz kształtowanie warunków optymalnego zaspokojenia bieżących i przyszłych potrzeb lokalnej społeczności.

Nadrzędnemu celowi określonymu jako harmonijny i dynamiczny rozwój miasta spełniający oczekiwania lokalnej społeczności podporządkowana została wiązka celów strategicznych rozwoju Złotoryi w perspektywie końca II dekady XXI wieku.

Analiza zakresu określonych uprzednio atutów i problemów miasta oraz szans i zagrożeń jego przyszłościowego rozwoju pozwala na sformułowanie następujących celów strategicznych rozwoju miasta Złotoryja:

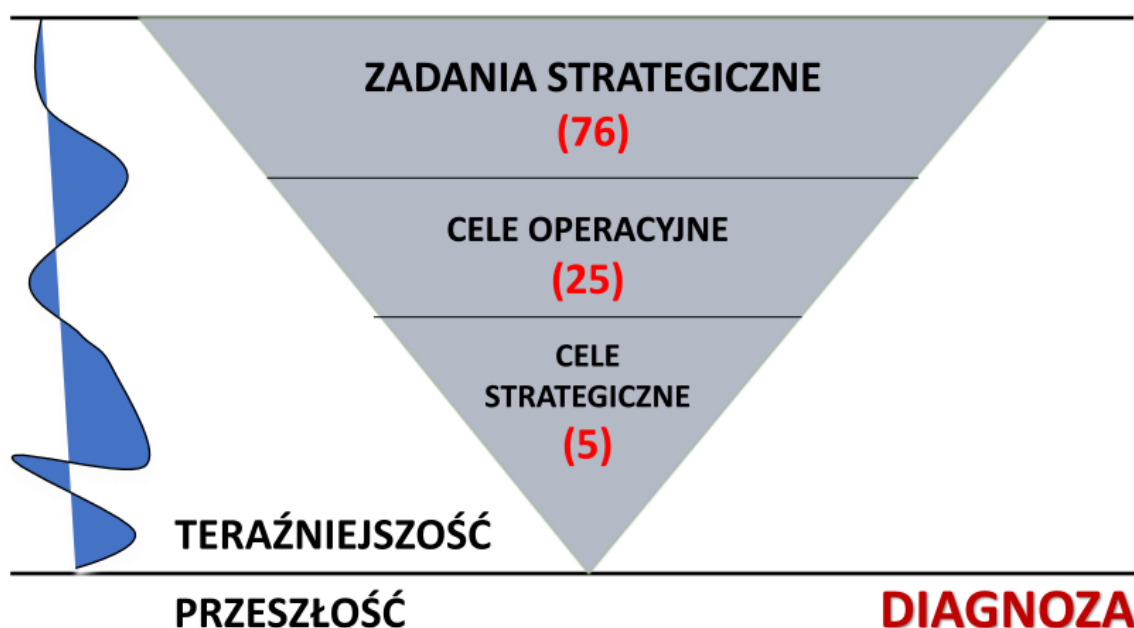
1. WYSOKI POZIOM WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW,
2. ROZWINIĘTA I INNOWACYJNA GOSPODARKA,
3. ATRAKCYJNY WIZERUNEK MIASTA,
4. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY KOMUNALNEJ,
5. WYSOKA JAKOŚĆ ŚRODOWISKA NATURALNEGO.

Celom strategicznym podporządkowane zostały tzw. cele operacyjne, a tym z kolei poszczególne zadania strategiczne. Strategia rozwoju miasta Złotoryja na lata 2021-2030 obejmować bowiem powinna hierarchiczną strukturę celów i wynikających z nich zadań.

2.3.2. Cele operacyjne i zadania strategiczne

Zadania strategiczne stanowią podstawę „odwróconej piramidy” w hierarchicznej strukturze celów rozwoju miasta; ogniwem pośrednim są bowiem cele operacyjne, zaś „wierzchołkiem” cele strategiczne. Stąd też pięciu celom strategicznym przyporządkowano 25 celów operacyjnych, a tym z kolei 76 zadań strategicznych. Zakres zadań strategicznych zawiera nie tylko przedsięwzięcia przedstawione i zaakceptowane przez uczestników warsztatów (łącznie 32 zadania strategiczne), ale również wnioski mieszkańców, samorządowych władz miasta, wyniki diagnozy prospektywnej, a także zadania ujęte w obowiązujących wieloletnich programach i planach rozwoju miasta.

WIZJA PRZYSZŁOŚCI

Rys. 13. Od diagnozy prospektywnej do wizji przyszłości miasta.

Zadania strategiczne są bezpośrednio ukierunkowane na realizację celów operacyjnych a pośrednio - celów strategicznych. Istotną kwestią jest także określenie wagi i stopnia pilności poszczególnych zadań strategicznych. W tymże celu każdemu z zadań nadano rangę zaliczając je do jednej z kilka podstawowych grup, a mianowicie:

- A - zadania, których wykonanie lub rozpoczęcie nastąpić winno w latach 2021-2023 (zadania wysoce pilne - priorytetowe),
- B - zadania, których realizacja lub rozpoczęcie nastąpić winno w latach 2023-2028 (zadania pilne - istotne),
- C - zadania, których realizacja lub rozpoczęcie nastąpić winno po roku 2028 (zadania mniej istotne),
- A, B – zadania, dla których w latach 2021-2023 należy opracować program (plan), a których realizacja winna nastąpić w okresie 2023-2028;
- A-B – zadania, których rozpoczęcie powinno nastąpić w latach 2021-2023, a zakończenie w latach 2023-2028,
- A-C – zadania, których rozpoczęcie winno nastąpić w okresie 2021-2023, a realizacja do roku 2030;

A, A-C - zadania, dla których w latach 2021-2023 należy opracować program (plan) i rozpocząć realizację, która obejmie okres do roku 2030;

A, B-C - zadania, dla których w latach 2021-2023 należy opracować program (plan), a których realizacja winna nastąpić w okresie 2023-2030;

B, C - zadania, dla których w latach 2023-2028 należy opracować program (plan), a których realizacja winna nastąpić po roku 2028;.

Zakres celów operacyjnych i przyporządkowanych doń zadań strategicznych przedstawia tabela 43.

Tabela 43. CELE OPERACYJNE I ZADANIA STRATEGICZNE ROZWOJU ZŁOTORYI DO 2030 ROKU

CELE OPERACYJNE	ZADANIA STRATEGICZNE	RANGA ZADANIA
CEL STRATEGICZNY 1. WYSOKI POZIOM WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW		
1.1. Poprawa warunków mieszkaniowych	1.1.1. Rozwój budownictwa mieszkaniowego (TBS, developerskie)	A-C
	1.1.2. Intensywne remonty substancji mieszkaniowej	A-C
1.2. Dostęp do wysokiej jakości ochrony zdrowia i opieki społecznej	1.2.1. Utworzenie sieci placówek opiekuńczych dla seniorów	A-B
	1.2.2. Utworzenie domu pomocy społecznej	B, C
	1.2.3. Zwiększenie dostępności specjalistycznego poradnictwa medycznego	A-C
	1.2.4. Rozwój profilaktyki zdrowotnej – promocja zdrowego stylu życia	A-C
	1.2.5. Program e-zdrowie (nowoczesne technologie w służbie mieszkańcom)	A
	1.2.6. Mieszkania chronione i treningowe	A-C
	1.2.7. Miejski program przeciwdziałaniu bezdomności	A
	1.2.8. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży	A-C
1.3. Wysoki standard usług placówek kultury	1.3.1. Dostosowanie obiektów kultury do współczesnych potrzeb i wymagań	A-C
1.4. Rozwój bazy sportowo-	1.4.1. Skatepark i pump truck	A, B
	1.4.2. Pełnowymiarowe boisko sportowe	A, B

CELE OPERACYJNE	ZADANIA STRATEGICZNE	RANGA ZADANIA
rekreacyjnej	(ze sztuczną nawierzchnią)	
	1.4.3. Centrum rehabilitacji i rekreacji (w tym basen)	A-B
	1.4.4. Rozwój bazy rekreacyjno-wypoczynkowej przy Zalewie Złotoryjskim	A-C
	1.4.5. Rekreacyjne zagospodarowanie „Górki Mieszcząskiej”	A-B
	1.4.6. Budowa basenu miejskiego	A, B
1.5. Atrakcyjna oferta dla dzieci i młodzieży	1.5.1. Opracowanie i wdrożenie programu aktywizacji młodzieży	A, B-C
	1.5.2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży	A-C
	1.5.3. Miejski system motywacji i promocji wiedzy i umiejętności uczniów	A-C
1.6. Wzrost aktywności zawodowej osób zagrożonych społecznym wykluczeniem	1.6.1. Utworzenie spółdzielni socjalnej	A-B
	1.6.2. Likwidacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych	A-C
1.7. Poprawa bezpieczeństwa publicznego	1.7.1. Rozbudowa sieci monitoringu wizyjnego	A-C
	1.7.2. Podniesienie bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów w mieście	A-C
1.8. Identyfikacja potrzeb lokalnej społeczności i programowanie ich zaspokajania	1.8.1. Diagnoza potrzeb różnych grup społecznych	A
	1.8.2. Opracowanie i wdrożenie programu rewitalizacji społecznej miasta	A, B-C
1.9. Atrakcyjna oferta dla osób w wieku senioralnym	1.9.1. Programy aktywizacji społecznej seniorów	A
	1.9.2. Programy prozdrowotne dla seniorów	A
CEL STRATEGICZNY 2. ROZWINIĘTA I INNOWACYJNA GOSPODARKA		
2.1. Probiznesowa lokalna polityka gospodarcza	2.1.1. Program wsparcia lokalnej przedsiębiorczości	A
	2.1.2. Utworzenie Złotoryjskiego Centrum Wiedzy	A
	2.1.3. Utworzenie Miejskiego Portalu Gospodarczego (promocja lokalnej przedsiębiorczości)	A
2.2. Atrakcyjna oferta	2.2.1. Wyznaczenie nowych terenów	A

CELE OPERACYJNE	ZADANIA STRATEGICZNE	RANGA ZADANIA
inwestycyjna miasta	inwestycyjnych (poza podstrefą LSSE) m.in. dla Złotoryjskiego Parku Technologicznego	
	2.2.2. Zbrojenie terenów inwestycyjnych	A-C
	2.2.3. Sprawna i przyjazna obsługa inwestora	A-C
	2.2.4. Krajowa i zagraniczna promocja oferty inwestycyjnej miasta	A-C
2.3. Rozwój funkcji turystycznej	2.3.1. Opracowanie kompleksowej oferty turystycznej miasta	A
	2.3.2. Budowa sieci pieszych i rowerowych szlaków turystycznych	A-C
2.4. Stymulacja tworzenia miejsc pracy w sektorze high-tech	2.4.1. Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości nowych technologii	A
	2.4.2. Wspieranie rozwoju e-biznesu	A-C
	2.4.3. Utworzenie i praktyczne wdrożenie Miejskiego Banku Kapitału Ludzkiego	A, B-C
2.5. Nowoczesny system kształcenia zawodowego	2.5.1. Dostosowanie oferty kształcenia zawodowego do potrzeb lokalnego rynku pracy	A-C
	2.5.2. Rozwijanie postaw innowacyjnych i przedsiębiorczych u młodzieży	A-C
	2.5.3. Opracowanie i wdrażanie programów reorientacji zawodowej	A-B
CEL STRATEGICZNY 3. ATRAKCYJNY WIZERUNEK MIASTA		
3.1. Kształtowanie tożsamości miasta	3.1.1. Opracowanie i wdrożenie programu kształtowania marki miasta	A
	3.1.2. Cykl imprez kulturalnych i rekreacyjnych o ponadregionalnym zasięgu – wizytówką miasta	A-C
	3.1.3. Rozwój edukacji regionalnej – popularyzacja wiedzy o historii miasta	A-C
	3.1.4. Podnoszenie samooceny mieszkańców o swoim mieście	A-C
3.2. Rewitalizacja miasta	3.2.1. Rewitalizacja rejonu ulic 3-Maja, Kamienna, Piastowa,	A, B

CELE OPERACYJNE	ZADANIA STRATEGICZNE	RANGA ZADANIA
	Grunwaldzka, Łąkowa i Zagrodzińska	
	3.2.2. Zagospodarowanie terenów przyrzecznych (bulwary)	A-C
	3.2.3. Zagospodarowanie i uaktywnienie centrum miasta (historycznego śródmieścia)	A-C
	3.2.4. Rewitalizacja obiektów i terenów kolejowych	A-B
	3.2.5. Ład i estetyka przestrzeni publicznych	A-C
3.3. Wzrost dostępności komunikacyjnej miasta	3.3.1. Złotoryja węzłem pasażerskiej komunikacji kolejowej	A-B
3.4. Dobre zarządzanie miastem	3.4.1. Uspołecznienie procesu zarządzania miastem	A-C
	3.4.2. Powołanie i aktywność Złotoryjskiego Forum Dialogu Lokalnego	A
	3.4.3. Opracowanie i wdrożenie kodeksu etyki miejskiej administracji samorządowej	A
	3.4.4. Kompleksowa informatyzacja procesów zarządzania miastem	A
	3.4.5. Optymalne i efektywne wykorzystanie funduszy unijnych	A-C
3.5. Aktywne i efektywne działania marketingowe	3.5.1. Opracowanie i wdrożenie kompleksowego programu marketingu miasta	A-B
	3.5.2. Promocja miasta poprzez osiągnięcia mieszkańców	A-C
	3.5.3. Organizacja wspólnych polsko-niemiecko-czeskich imprez (promocja w kraju i zagranicą)	A-C
	3.5.4. Kształtowanie lobbingu miasta	A-C
	3.5.5. Rozwój współpracy z samorządem powiatu, samorządem województwa dolnośląskiego i partnerami zagranicznymi	A-C
CEL STRATEGICZNY 4. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY KOMUNALNEJ		
4.1. Rozwój infrastruktury drogowej	4.1.1. Budowa obwodnicy miasta	A-B
	4.1.2. Remonty infrastruktury drogowej	A-C
	4.1.3. Budowa sieci parkingów i zatok	A-C

CELE OPERACYJNE	ZADANIA STRATEGICZNE	RANGA ZADANIA
	postojowych	
4.2. Rozwój sieci ścieżek rowerowych	4.2.1. Integracja miejskich ścieżek rowerowych z siecią regionalną	A-B
4.3. Rozwój zintegrowanego systemu ciepłowniczego	4.3.1. Wzrost mocy miejskich scentralizowanych źródeł ciepła	A-C
	4.3.2. Rozbudowa sieci ciepłych	A-C
4.4. Rozwój sieci kanalizacyjnej	4.4.1. Modernizacja ogólnospławnej sieci kanalizacyjnej w kierunku jej rozdzielania.	A-C
	4.4.2. Rozbudowa sieci kanalizacji deszczowej	A-C
CEL STRATEGICZNY 5. WYSOKA JAKOŚĆ ŚRODOWISKA NATURALNEGO		
5.1. Likwidacja zagrożeń ekologicznych	5.1.1. Opracowanie i wdrożenie programu retencji wodnej	A, A-C
	5.1.2. Wykorzystywanie alternatywnych (odnawialnych) źródeł energii – budowa własnej elektrowni fotowoltaicznej	A-C
	5.1.3. Likwidacja nieekologicznych źródeł ciepła w mieście	A-B
5.2. Podnoszenie świadomości i kultury ekologicznej społeczności miasta	5.2.1. Aktywna edukacja ekologiczna	A-C
	5.2.2. Poprawa segregacji odpadów „u źródła”	A-C

Wymienione cele operacyjne rozwoju Złotoryi stanowią swego rodzaju scenariusz realizacji wyznaczonych celów strategicznych. Definiują one bowiem elementy składowe zawierające się w syntetycznej formule celów strategicznych.

Zadania strategiczne rozwoju Złotoryi różnią się złożonością programową, cyklem ich realizacji oraz wysokością niezbędnych nakładów finansowych. Stąd też niezbędny staje się wybór grupy zadań, których realizacja nastąpić winna w pierwszej kolejności. Podstawowym kryterium w tym względzie jest siła wpływu efektów realizacji zadania na bezpośrednie i pośrednie otoczenie gospodarcze i społeczne, czyli zdolność do emanowania impulsów rozwojowych. Logiczna sekwencja zdarzeń uwzględniająca tzw. „efekt domina” oznacza, że w pierwszej kolejności realizowane powinny być zadania strategiczne, które „uruchamiają”

lub tworzą warunki do „uruchomienia” zadań „drugiej kolejności”, te zaś umożliwią realizację zadań „trzeciej kolejności” itd.

2.4. Kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta

Struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta to system powiązanych ze sobą różnorodnych elementów zagospodarowania jego przestrzeni służących praktycznej realizacji miejskich funkcji (aktywności) gospodarczych i społecznych. Zakres przestrzenny funkcji określa struktura przeznaczenia i użytkowania terenów miejskich.

Zagospodarowanie przestrzeni Złotoryi kształtują:

- ✓ funkcja mieszkaniowa;
- ✓ funkcje usługowe (podstawowe i wyspecjalizowane; handlowe, rekreacyjne, kulturalne, edukacyjne, administracyjne itd.);
- ✓ funkcje produkcyjne;
- ✓ funkcje łącznikowe (infrastruktura sieciowa, w tym układ sieci drogowej miasta).

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta stanowi swoistego rodzaju syntezę studium jego uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zawierająca ustalenia, rekomendacje i zasady prowadzenia lokalnej polityki przestrzennej i decyzyjnie wspomaga władze samorządowe w zakresie realizacji celów i zadań strategicznych.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta tworzy spójny i uzupełniający się wzajemnie organizm, co podkreślają zapisy i rysunek Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Złotoryi. W myśl Studium na obszarze miasta wyróżniono następujące elementy struktury funkcjonalno-przestrzennej:

- ✓ obszary funkcjonalne historycznego centrum miasta i jego otoczenia;
- ✓ obszary funkcjonalne zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej;
- ✓ obszary funkcjonalny zabudowy mieszkaniowo-usługowej;
- ✓ obszary funkcjonalne zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej;
- ✓ obszary funkcjonalne aktywności gospodarczej;
- ✓ obszary funkcjonalne usługowe;
- ✓ obszary funkcjonalne usług sportu i rekreacji;
- ✓ obszary funkcjonalne zieleni cmentarnej;

- ✓ obszary funkcjonalne zieleni kulturowej lub krajobrazowej;
- ✓ obszary funkcjonalne ogrodów;
- ✓ obszary funkcjonalne produkcji w gospodarstwach rolnych;
- ✓ obszary funkcjonalne zieleni naturalnej.

Dla każdego z obszarów w Studium został ustalony zakres kierunków zmian oraz katalog dopuszczalnych kategorii przeznaczenia terenów – dominujących i uzupełniających.

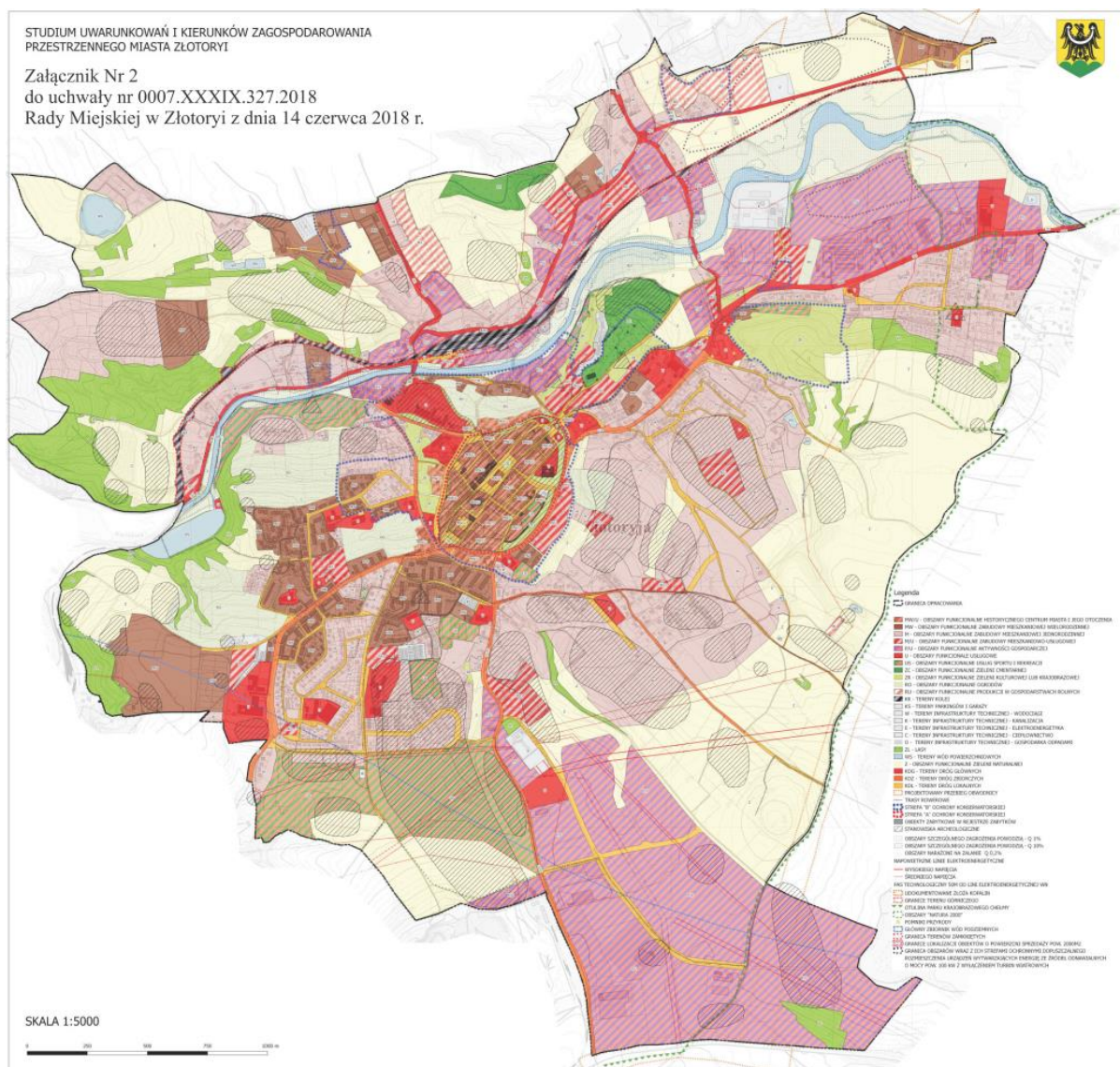
Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia lokalnej polityki przestrzennej

Lokalna polityka przestrzenna to świadoma i celowa działalność władz samorządowych, polegająca na racjonalnym kształtowaniu zagospodarowania przez właściwe użytkowanie przestrzeni zapewniające utrzymanie ładu przestrzennego i umożliwienie prawidłowego, efektywnego funkcjonowania systemu społeczno-gospodarczego danej gminy czy miasta.

Stosownie do zapisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej na terenie gminy, w tym uchwalanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, należy do zadań własnych gminy. W Studium przyjętym uchwałą nr 0007.XXXIX.327.2018 przez Radę Miejską w Złotorzy w dniu 14 czerwca 2018 r. określono (zgodnie z ustawowymi wymogami) między innymi:

- kierunki zagospodarowania oraz użytkowania obszarów funkcjonalnych (tj. obszarów o dominującej funkcji – zakresie użytkowania);
- kierunki zagospodarowania oraz użytkowania terenów o różnym przeznaczeniu;
- obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody i krajobrazu kulturowego;
- obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;
- obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi;
- obszary wymagające przekształceń czy rewitalizacji.

Strategia rozwoju Miasta Złotoryja do roku 2030 uwzględnia przy tym ustalenia w zakresie lokalnej polityki przestrzennej określone w tymże Studium (rys. 14).

Rys. 14. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Złotoryi

Władze samorządowe miasta także w okresie do 2030 roku będą czynnym uczestnikiem procesu zagospodarowania miejskiej przestrzeni. Dostrzegając współczesne megatrendy (w tym środowiskowe), wykorzystując mechanizmy rynkowe oraz posiadanie osobowości prawnej, wspólnie z innymi podmiotami (w tym z lokalną społecznością), podejmą między innymi określone w niniejszej Strategii działania uzupełniające i doskonalące przestrzenne zagospodarowanie miasta (w tym w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej), wzbogacające jego strukturę funkcjonalną, poprawiające stan

wszystkich komponentów naturalnego środowiska oraz kreujące wzrost atrakcyjności lokalizacyjnej określonych obszarów.

Określone w niniejszej Strategii cele strategiczne i operacyjne oraz przyporządkowane im przedsięwzięcia (zadania strategiczne) nie kolidują, a istotnie wspierają kierunki zagospodarowania miejskiej przestrzeni wskazane w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Złotoryi. Uwzględniają przy tym zarówno ustalenia jak i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia lokalnej polityki przestrzennej.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Złotoryi, a także uwzględniające jego ustalenia miejscowe plany przestrzennego zagospodarowania pokrywające niemal w całości administracyjny obszar miasta w powiązaniu ze strategią rozwoju miasta do roku 2030 współtworzą spójne podstawy zintegrowanego podejścia planistycznego do rozwoju lokalnego, długofalowo określające kierunki rozwoju przestrzennego, a także społeczno-gospodarczego Złotoryi.

2.5. Spójność z regionalnymi, krajowymi i unijnymi dokumentami strategicznymi

Cele i zadania strategiczne określone w Strategii Rozwoju Miasta Złotoryja na lata 2021-2030 poddano analizie zgodności z ustaleniami podstawowych dokumentów o strategicznym charakterze szczebla unijnego, krajowego, regionalnego i miejskiego. W analizie tej uwzględniono następujące dokumenty:

- ✓ Wnioski - rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczące polityki spójności Unii Europejskiej oraz kierunków strategicznej interwencji funduszy strukturalnych na lata 2021-2027;
- ✓ Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do rozwoju do 2030 roku);
- ✓ Strategię Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030.

Wśród istotnych dla miasta Złotoryja dokumentów strategicznych jest także Strategia Sudety 2030 ukazująca z jednej strony problemy jednostek samorządu terytorialnego położonych w południowej części województwa dolnośląskiego (w obrębie podregionów – jeleniogórskiego i wałbrzyskiego), a z drugiej długofalowe kierunki, cele i przedsięwzięcia rozwojowe. Złotoryja jest jednym z sygnatariuszy Porozumienia Sudety 2030. Zakres celów

strategicznych i operacyjnych określonych w Strategii Sudety 2030 jest zgodny ze strategicznymi ustaleniami Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030. Z tych względów nie dokonano szczegółowej analizy spójności Strategii Rozwoju Miasta Złotoryja ze Strategią Sudety 2030.

Badając spójność zapisów Strategii Rozwoju Miasta Złotoryja na lata 2021-2030 z polityką spójności Unii Europejskiej, dokonano analizy strategicznych dokumentów Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji Europejskiej², a następnie porównano je z zakresem celów Strategii Rozwoju Miasta Złotoryja.

Na lata 2021-2027 sformułowano następujące cele polityki, które mają być wspierane m.in. przez EFRR, EFS+ oraz Fundusz Spójności:

[1] **CP 1 - bardziej inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej** – poprzez:

- ✓ zwiększenie potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii;
- ✓ czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw i rządów;
- ✓ sprzyjanie wzrostowi i konkurencyjności MŚP;
- ✓ rozwijanie umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości;

[2] **CP 2 - bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetyki, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, przystosowania się do zmiany klimatu oraz zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem** – poprzez:

- ✓ promowanie środków na rzecz efektywności energetycznej;

---

² Wniosek - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności, COM(2018) 372 final, 2018/0197 (COD) z dnia 29.05.2018 roku; zmieniony wniosek - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności, COM(2020) 452 final, 2018/0197 (COD) z dnia 28.05.2020 roku; Wniosek - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), COM(2018) 382 final, 2018/0206 (COD) z dnia 30.05.2018 roku; Wniosek - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz, COM(2018) 375 final, 2018/0196 (COD) z dnia 29.05.2018 roku; zmieniony wniosek - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz, COM(2020) 23 final, 2018/0196 (COD) z dnia 14.01.2020 roku.

- ✓ promowanie odnawialnych źródeł energii;
- ✓ rozwój inteligentnych systemów i sieci energetycznych oraz systemów magazynowania na szczeblu lokalnym;
- ✓ wspieranie działań w zakresie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe;
- ✓ wspieranie zrównoważonej gospodarki wodnej;
- ✓ wspieranie przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym;
- ✓ sprzyjanie bioróżnorodności i rozwojowi zielonej infrastruktury w środowisku miejskim oraz zmniejszanie zanieczyszczenia;

[3] **CP 3 - lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności i udoskonaleniu regionalnych połączeń teleinformatycznych** – poprzez:

- ✓ udoskonalanie sieci połączeń cyfrowych;
- ✓ rozwój zrównoważonej, inteligentnej, bezpiecznej i intermodalnej sieci TEN-T odpornej na zmianę klimatu;
- ✓ rozwój zrównoważonej, inteligentnej i intermodalnej mobilności odpornej na zmianę klimatu na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do sieci TEN-T i mobilności transgranicznej;
- ✓ wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej;

[4] **CP 4 - Europa o silniejszym wymiarze społecznym dzięki wdrażaniu Europejskiego filaru praw socjalnych** – poprzez:

- ✓ poprawę skuteczności rynków pracy oraz dostępu do wysokiej jakości zatrudnienia poprzez rozwój innowacji społecznych i infrastruktury;
- ✓ poprawę dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury;
- ✓ zwiększenie integracji społeczno-ekonomicznej marginalizowanych społeczności, migrantów i grup w niekorzystnej sytuacji poprzez zintegrowane działania obejmujące mieszkalnictwo i usługi społeczne;
- ✓ zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej poprzez rozwój infrastruktury, w tym podstawowej opieki zdrowotnej;

[5] **CP 5 - Europa bliżej obywateli dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju obszarów miejskich, wiejskich i przybrzeżnych w ramach inicjatyw lokalnych** – poprzez:

- ✓ wspieranie zintegrowanego rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, dziedzictwa kulturowego i bezpieczeństwa na obszarach miejskich;
- ✓ wspieranie zintegrowanego lokalnego rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, dziedzictwa kulturowego oraz bezpieczeństwa, w tym na obszarach wiejskich i przybrzeżnych, m.in. w ramach rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.

Wszystkie wskazane cele unijnej polityki spójności na lata 2021-2027 oraz określone w ich ramach kierunki strategicznej interwencji znajdują odzwierciedlenie w celach strategicznych i operacyjnych Strategii Rozwoju Miasta Złotoryja na lata 2021-2030.

Wspieranie innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej (CP 1) ujęte jest w strategii rozwoju miasta w ramach celu strategicznego 2: „rozwinięta i innowacyjna gospodarka”.

W strategii rozwoju Złotoryi ujęto także przedsięwzięcia w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska naturalnego (CP 2). W ramach celu strategicznego 5 „wysoka jakość środowiska naturalnego” uwzględniono zadania dotyczące m.in. retencji wodnej, wykorzystania odnawialnych źródeł energii, poprawy jakości powietrza (ograniczenie niskiej emisji) i aktywnej ekologicznej edukacji, a ramach kilku celów operacyjnych podporządkowanych celowi strategicznemu 4 – „rozwój infrastruktury komunalnej” – zadania m.in. w zakresie rozwoju zintegrowanego systemu ciepłowniczego oraz rozwoju sieci kanalizacyjnej.

Poprawa dostępności komunikacyjnej miasta w zakresie pasażerskiego transportu kolejowego ujęta w celu operacyjnym 3.3 strategii rozwoju miasta oraz przedsięwzięcia dotyczące rozwoju infrastruktury drogowej (cel operacyjny 4.1.) przyczynią się do zwiększenia mobilności mieszkańców (CP 3).

CP 4 „Europa o silniejszym wymiarze społecznym...” realizowany będzie w ramach strategii rozwoju miasta poprzez wiele celów strategicznych (przede wszystkim cel strategiczny 1 – wysoki poziom warunków życia mieszkańców), jak i operacyjnych, których praktyczna realizacja przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności miasta dla różnych grup lokalnej społeczności, zwłaszcza młodzieży i seniorów.

Wspieraniu natomiast zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju obszarów miejskich (CP 5) służyć będzie m.in. realizacja celu strategicznego 3 – atrakcyjny wizerunek

miasta w zakresie wieloaspektowej rewitalizacji miasta, celu operacyjnego 1.7. – poprawa bezpieczeństwa publicznego czy też przedsięwzięć związanych z promocją produktu turystycznego i dziedzictwa kulturowego miasta oraz rozwojem usług w dziedzinie turystyki i kultury.

Strategia Rozwoju Miasta Złotoryja na lata 2021-2030 jest także w pełni zgodna z celami (zwłaszcza z celem głównym i z celem szczegółowym II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony) i ustaleniami średniookresowej strategii rozwoju kraju wyrażonymi w Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku), co przedstawiono w tabeli 44.

Tabela 44. SPÓJNOŚĆ CELÓW STRATEGICZNYCH I OPERACYJNYCH ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ STRATEGICZNYCH STRATEGII ROZWOJU MIASTA ZŁOTORYJA NA LATA 2021-2030 Z USTALENIAMI STRATEGII NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU DO ROKU 2020 (Z PERSPEKTYWĄ DO 2030 ROKU)

STRATEGIA NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU DO ROKU 2020 (Z PERSPEKTYWĄ DO 2030 roku)	STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZŁOTORYJA NA LATA 2021-2030
Cele szczegółowe, główne obszary koncentracji działań i kierunki interwencji	Spójne cele strategiczne, cele operacyjne oraz przedsięwzięcia strategiczne
Cel główny: TWORZENIE WARUNKÓW DLA WZROSTU DOCHODÓW MIESZKAŃCÓW POLSKI PRZY JEDNOCZESNYM WZROŚCIE SPÓJNOŚCI W WYMIARZE SPOŁECZNYM, EKONOMICZNYM, ŚRODOWISKOWYM I TERYTORIALNYM	Cel nadrzędny strategii: HARMONIJNY I DYNAMICZNY ROZWÓJ MIASTA SPEŁNIAJĄCY OCZEKIWANIA ZŁOTORYJSKIEJ SPOŁECZNOŚCI
Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną	
Obszar: Reindustrializacja <i>Cel</i> - Wzrost zdolności polskiego przemysłu do sprostania globalnej konkurencji Kierunki interwencji, m.in.: ✓ rozwój nowoczesnego przemysłu; ✓ rozwój infrastruktury technicznej i kompetencji dla „przemysłu 4.0”; ✓ wspieranie kształcenia zawodowego dla	Cel strategiczny 2. Rozwinięta i innowacyjna gospodarka <i>Cel operacyjny 2.2. Atrakcyjna oferta inwestycyjna miasta</i> (zadania: 2.2.1.-2.2.4.) <i>Cel operacyjny 2.4. Stymulacja tworzenia miejsc pracy w sektorze high-tech</i> (zadanie: 2.4.1) <i>Cel operacyjny 2.5. Nowoczesny system kształcenia zawodowego</i> (zadania: 2.5.1.-

STRATEGIA NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU DO ROKU 2020 (Z PERSPEKTYWĄ DO 2030 roku)	STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZŁOTORYJA NA LATA 2021-2030
Cele szczegółowe, główne obszary koncentracji działań i kierunki interwencji	Spójne cele strategiczne, cele operacyjne oraz przedsięwzięcia strategiczne
„przemysłu 4.0”;	2.5.3.)
<p>Obszar: Rozwój innowacyjnych firm</p> <p>Cel - Zwiększenie innowacyjności polskich przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych</p> <p>Kierunki interwencji, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w narodowym systemie innowacji; ✓ wzmocnienie otoczenia prawnoinstytucjonalnego innowacyjnych przedsiębiorstw; ✓ mobilizacja kapitału prywatnego na rzecz prowadzenia działalności B+R+I, zwiększenie potencjału rynkowego prowadzonych badań oraz stopnia komercjalizacji wyników prac B+R; ✓ stymulowanie popytu na innowacje przez sektor publiczny; ✓ stymulowanie popytu zewnętrznego na innowacje poprzez zwiększenie zdolności i skłonności firm do eksportu oraz lokowania bezpośrednich inwestycji za granicą; 	<p>Cel strategiczny 2. Rozwinięta i innowacyjna gospodarka</p> <p>Cel operacyjny 2.1. Probiznesowa lokalna polityka gospodarcza (zadania: 2.1.1.-2.1.2.)</p> <p>Cel operacyjny 2.2. Atrakcyjna oferta inwestycyjna miasta (zadania: 2.2.1.-2.2.4.)</p> <p>Cel operacyjny 2.4. Stymulacja tworzenia miejsc pracy w sektorze high-tech (zadanie: 2.4.1.-2.4.2.)</p>
<p>Obszar: małe i średnie przedsiębiorstwa</p> <p>Cele:</p> <p>Przemiany strukturalne sektora. Nowe formy działania i współpracy. Nowoczesne instrumenty wsparcia.</p> <p>Kierunki interwencji, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ lepsze otoczenie prawne prowadzenia aktywności gospodarczej; ✓ instytucje publiczne wspierające rozwój podmiotów sektora; ✓ nowe modele działania; ✓ instrumenty finansowania rozwoju; ✓ kompetencje na rzecz rozwoju; ✓ wsparcie lokalnych motorów przedsiębiorczości; 	<p>Cel strategiczny 2. Rozwinięta i innowacyjna gospodarka</p> <p>Cel operacyjny 2.1. Probiznesowa lokalna polityka gospodarcza (zadania: 2.1.1.-2.1.3.)</p> <p>Cel operacyjny 2.2. Atrakcyjna oferta inwestycyjna miasta (zadania: 2.2.1.-2.2.4.)</p> <p>Cel operacyjny 2.4. Stymulacja tworzenia miejsc pracy w sektorze high-tech (zadanie: 2.4.1.- 2.4.3.)</p>

STRATEGIA NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU DO ROKU 2020 (Z PERSPEKTYWĄ DO 2030 roku)	STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZŁOTORYJA NA LATA 2021-2030
<p>Cele szczegółowe, główne obszary koncentracji działań i kierunki interwencji</p>	<p>Spójne cele strategiczne, cele operacyjne oraz przedsięwzięcia strategiczne</p>
<p>Obszar: kapitał dla rozwoju</p> <p>Cel - Trwale zwiększenie stopy inwestycji i ich jakości w dłuższej perspektywie, przy większym wykorzystaniu środków krajowych</p> <p>Kierunki interwencji, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ zwiększenie koordynacji wsparcia inwestycji rozwojowych; ✓ zwiększenie wykorzystania publicznych źródeł współfinansowania do stymulowania prywatnych nakładów inwestycyjnych; ✓ zwiększenie efektywności wydatków publicznych w zakresie dostarczania wysokiej jakości infrastruktury i usług publicznych; 	<p>Cel strategiczny 2. Rozwinięta i innowacyjna gospodarka</p> <p>Cel operacyjny 2.1. Probiznesowa lokalna polityka gospodarcza (zadanie: 2.1.1.)</p> <p>Cel operacyjny 2.2. Atrakcyjna oferta inwestycyjna miasta (zadania: 2.2.3.-2.2.4.)</p> <p>Cel operacyjny 2.4. Stymulacja tworzenia miejsc pracy w sektorze high-tech (zadanie: 2.4.1.-2.4.2.)</p> <p>Cel strategiczny 3. Atrakcyjny wizerunek miasta</p> <p>Cel operacyjny 3.4. Dobre zarządzanie miastem (zadania: 3.4.4.-3.4.5.)</p>
<p>Obszar: ekspansja zagraniczna</p> <p>Cele:</p> <p>Zwiększenie umiędzynarodowienia polskiej gospodarki. Zwiększenie eksportu towarów zaawansowanych technologicznie.</p> <p>Kierunki interwencji, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ wzmocnienie rozpoznawalności polskich produktów, marki „Polska” oraz marki polskiej gospodarki; ✓ zwiększenie stopnia internacjonalizacji polskich przedsiębiorstw; ✓ unowocześnienie oferty eksportowej; ✓ wspieranie nowych kierunków ekspansji polskich firm; 	<p>Cel strategiczny 2. Rozwinięta i innowacyjna gospodarka</p> <p>Cel operacyjny 2.1. Probiznesowa lokalna polityka gospodarcza (zadania: 2.1.1.-2.1.3.)</p> <p>Cel operacyjny 2.2. Atrakcyjna oferta inwestycyjna miasta (zadania: 2.2.3.-2.2.4.)</p> <p>Cel operacyjny 2.4. Stymulacja tworzenia miejsc pracy w sektorze high-tech (zadanie: 2.4.1.-2.4.2.)</p>
<p>Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony</p>	
<p>Obszar: spójność społeczna</p> <p>Cele:</p> <p>Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na</p>	<p>Cel strategiczny 1. Wysoki poziom warunków życia mieszkańców</p> <p>Cel operacyjny 1.1. Poprawa warunków mieszkaniowych (zadania: 1.1.1. i 1.1.2.)</p> <p>Cel operacyjny 1.2. Dostęp do wysokiej</p>

STRATEGIA NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU DO ROKU 2020 (Z PERSPEKTYWĄ DO 2030 roku)	STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZŁOTORYJA NA LATA 2021-2030
<p>Cele szczegółowe, główne obszary koncentracji działań i kierunki interwencji</p>	<p>Spójne cele strategiczne, cele operacyjne oraz przedsięwzięcia strategiczne</p>
<p>wyzwania demograficzne. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy.</p> <p>Kierunki interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ aktywna polityka prorodzinna; ✓ poprawa dostępności do usług, w tym społecznych i zdrowotnych; ✓ wsparcie grup zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem oraz zapewnienie spójności działań na rzecz integracji społecznej; ✓ rynek pracy zapewniający wykorzystanie potencjału zasobów ludzkich dla rozwoju Polski; ✓ polityka migracyjna jako instrument zarządzania zasobami ludzkimi; 	<p><i>jakości ochrony zdrowia i opieki społecznej</i> (zadania: 1.2.1.-1.2.8.)</p> <p><i>Cel operacyjny 1.3. Wysoki standard usług placówek kultury</i> (zadanie: 1.3.1.)</p> <p><i>Cel operacyjny 1.4. Rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej</i> (zadania: 1.4.1.-1.4.6.)</p> <p><i>Cel operacyjny 1.5. Atrakcyjna oferta dla dzieci i młodzieży</i> (zadania: 1.5.1.-1.5.3.)</p> <p><i>Cel operacyjny 1.6. Wzrost aktywności zawodowej osób zagrożonych społecznym wykluczeniem</i> (zadania: 1.6.1.-1.6.2.)</p> <p><i>Cel operacyjny 1.8. Identyfikacja potrzeb lokalnej społeczności i programowanie ich zaspokajania</i> (zadania: 1.8.1.-1.8.2.)</p> <p><i>Cel operacyjny 1.9. Atrakcyjna oferta dla osób w wieku senioralnym</i> (zadania: 1.9.1.-1.9.2.)</p> <p>Cel strategiczny 2. Rozwinięta i innowacyjna gospodarka</p> <p><i>Cel operacyjny 2.4. Stymulacja tworzenia miejsc pracy w sektorze high-tech</i> (zadanie: 2.4.1)</p>
<p><i>Obszar: rozwój zrównoważony terytorialnie</i></p> <p><i>Cel 1 - Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów.</i></p> <p><i>Kierunki interwencji, m.in.:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ tworzenie warunków do dalszego rozwoju konkurencyjnej gospodarki w Polsce Wschodniej i w innych obszarach słabszych gospodarczo; ✓ aktywne gospodarczo i przyjazne mieszkańcom miasta (poprawa warunków rozwojowych polskich miast; pełniejsze wykorzystanie potencjału największych polskich aglomeracji; aktywizacja potencjałów miast średnich tracących funkcje społeczno- 	<p>Cel strategiczny 2. Rozwinięta i innowacyjna gospodarka</p> <p><i>Cel operacyjny 2.1. Probiznesowa lokalna polityka gospodarcza</i> (zadania: 2.1.1.-2.1.2.)</p> <p><i>Cel operacyjny 2.2. Atrakcyjna oferta inwestycyjna miasta</i> (zadania: 2.2.1.-2.2.4.)</p> <p><i>Cel operacyjny 2.3. Rozwój funkcji turystycznej</i> (zadania: 2.3.1.-2.3.2.)</p> <p><i>Cel operacyjny 2.4. Stymulacja tworzenia miejsc pracy w sektorze high-tech</i> (zadanie: 2.4.1)</p> <p><i>Cel operacyjny 2.5. Nowoczesny system kształcenia zawodowego</i> (zadania: 2.5.1.-2.5.3.)</p> <p>Cel strategiczny 3. Atrakcyjny wizerunek</p>

STRATEGIA NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU DO ROKU 2020 (Z PERSPEKTYWĄ DO 2030 roku)	STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZŁOTORYJA NA LATA 2021-2030
<p>Cele szczegółowe, główne obszary koncentracji działań i kierunki interwencji</p>	<p>Spójne cele strategiczne, cele operacyjne oraz przedsięwzięcia strategiczne</p>
<p>gospodarcze);</p> <p>Cel 2 - Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe.</p> <p>Kierunki interwencji, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ wzmacnianie regionalnych systemów inwestycji; <p>Cel 3 - Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie na wszystkich szczeblach zarządzania.</p> <p>Kierunki interwencji, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ wzmocnienie sprawności administracyjnej samorządów terytorialnych oraz ich zdolności do współpracy z partnerami na rzecz rozwoju; ✓ poprawa organizacji świadczenia usług publicznych na poziomie lokalnym; ✓ wzmocnienie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym; ✓ zwiększenie efektywności finansowania polityk ukierunkowanych terytorialnie; 	<p>miasta</p> <p>Cel operacyjny 3.3. Wzrost dostępności komunikacyjnej miasta (zadanie: 3.3.1.)</p> <p>Cel operacyjny 3.4. Dobre zarządzanie miastem (zadania: 3.4.1.-3.4.3.)</p> <p>Cel operacyjny 3.5. Aktywne i efektywne działania marketingowe (zadania: 3.5.1.-3.5.5.)</p>
<p>Cel szczegółowy III - Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu</p>	
<p>Obszar: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce</p> <p>Cel - Uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli.</p> <p>Kierunki interwencji, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ doskonalenie systemu stanowienia prawa; 	<p>Cel strategiczny 3. Atrakcyjny wizerunek miasta</p> <p>Cel operacyjny 3.4. Dobre zarządzanie miastem (zadania: 3.4.1.-3.4.4.)</p>
<p>Obszar: instytucje prorozwojowe i</p>	<p>Cel strategiczny 3. Atrakcyjny wizerunek</p>

STRATEGIA NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU DO ROKU 2020 (Z PERSPEKTYWĄ DO 2030 roku)	STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZŁOTORYJA NA LATA 2021-2030
<p>Cele szczegółowe, główne obszary koncentracji działań i kierunki interwencji</p>	<p>Spójne cele strategiczne, cele operacyjne oraz przedsięwzięcia strategiczne</p>
<p>strategiczne zarządzanie rozwojem</p> <p>Cele:</p> <p>Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców. Budowa zintegrowanego systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego.</p> <p>Kierunki interwencji, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ zwiększenie sprawności funkcjonowania instytucji państwa, w tym administracji; ✓ wzmocnienie strategicznej koordynacji i zarządzania politykami publicznymi; ✓ zwiększenie efektywności programowania rozwoju poprzez zintegrowanie planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego oraz zapewnienie realnej partycypacji społecznej; 	<p>miasta</p> <p>Cel operacyjny 3.4. Dobre zarządzanie miastem (zadania: 3.4.1.-3.4.4.)</p>
<p>Obszar: e-państwo</p> <p>Cel - Cyfrowe państwo usługowe</p> <p>Kierunki interwencji, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ budowa i rozwój e-administracji – orientacja administracji państwa na usługi cyfrowe; 	<p>Cel strategiczny 1. Wysoki poziom warunków życia mieszkańców</p> <p>Cel operacyjny 1.2. Dostęp do wysokiej jakości ochrony zdrowia i opieki społecznej (zadanie: 1.2.3. i 1.2.5.)</p> <p>Cel strategiczny 2. Rozwinięta i innowacyjna gospodarka</p> <p>Cel operacyjny 2.1. Probiznesowa lokalna polityka gospodarcza (zadanie: 2.1.2.)</p> <p>Cel operacyjny 2.2. Atrakcyjna oferta inwestycyjna miasta (zadania: 2.2.3. i 2.2.4.)</p> <p>Cel operacyjny 2.4. Stymulacja tworzenia miejsc pracy w sektorze high-tech (zadanie: 2.4.1.-2.4.2.)</p> <p>Cel strategiczny 3. Atrakcyjny wizerunek miasta</p> <p>Cel operacyjny 3.4. Dobre zarządzanie miastem (zadania: 3.4.1.-3.4.4.)</p>

STRATEGIA NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU DO ROKU 2020 (Z PERSPEKTYWĄ DO 2030 roku)	STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZŁOTORYJA NA LATA 2021-2030
Cele szczegółowe, główne obszary koncentracji działań i kierunki interwencji	Spójne cele strategiczne, cele operacyjne oraz przedsięwzięcia strategiczne
<p>Obszar: finanse publiczne</p> <p><i>Cel</i> - Stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne.</p> <p>Kierunki interwencji, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ przeprowadzenie reformy systemu budżetowego w taki sposób, aby nowy system wspierał osiągnięcie celów strategicznych i priorytetów rozwojowych w perspektywie wieloletniej; 	<p>Cel strategiczny 3. Atrakcyjny wizerunek miasta</p> <p><i>Cel operacyjny 3.4. Dobre zarządzanie miastem</i> (zadania: 3.4.1. i 3.4.5.)</p>
<p>Obszar: efektywność wykorzystania środków UE</p> <p><i>Cel</i> - Wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe.</p> <p>Kierunki interwencji, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ zwiększenie orientacji środków Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych (EFSI) na projekty przyczyniające się do realizacji celów Strategii oraz mających wpływ na innowacyjny i zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy; ✓ zwiększenie zakresu i efektywności interwencji funduszy w obszarze innowacyjności gospodarki; ✓ zwiększenie koordynacji funduszy UE z Europejskim Funduszem na rzecz Inwestycji Strategicznych (EFIS) i innymi środkami zewnętrznymi (np. środki norweskie, EOG czy szwajcarskie) oraz zdolności instytucjonalnej do efektywnego korzystania przez Polskę ze środków europejskich w ramach programów zarządzanych centralnie przez KE; 	<p>Cel strategiczny 2. Rozwinięta i innowacyjna gospodarka</p> <p><i>Cel operacyjny 2.4. Stymulacja tworzenia miejsc pracy w sektorze high-tech</i> (zadanie: 2.4.1.-2.4.3.)</p> <p>Cel strategiczny 3. Atrakcyjny wizerunek miasta</p> <p><i>Cel operacyjny 3.4. Dobre zarządzanie miastem</i> (zadanie 3.4.5.)</p>

Biorąc pod uwagę zróżnicowany splot istniejących i potencjalnych uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych regionu dolnośląskiego w perspektywie roku 2030 Sejmik

Województwa Dolnośląskiego uchwałą z dnia 20 września 2018 roku przyjął Strategię rozwoju regionu wskazując na najbardziej korzystny scenariusz określony jako „Dynamiczna równomierność”, a ukierunkowany w stronę polityki wyrównawczej i modelu równomiernego rozwoju. Oznacza to dążenie do wieloaspektowej integracji regionu poprzez zmniejszanie wewnątrzregionalnych różnic w poziomie rozwoju i konkurencyjności za pomocą różnorodnych środków (w tym instrumentów samorządowego interwencjonizmu) oraz wyrównywanie ekonomicznych i społecznych warunków funkcjonowania i rozwoju lokalnych społeczności. Widoczne jest to wyraźnie w wizji Dolnego Śląska roku 2030 zawartej w następującej spójnej formule:

DOLNY ŚLĄSK 2030

- ❖ *regionem równomiernego rozwoju* – regionem bez istotnych społecznych i gospodarczych dysproporcji, regionem wewnętrznie spójnym, regionem wyrównanych rozwojowych szans,
- ❖ *regionem przyjaznym* dla mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów i kuracjuszy; atrakcyjnym miejscem do życia, pracy, nauki i rekreacji,
- ❖ *regionem nowoczesnym* z kreatywną i innowacyjną regionalną społecznością oraz rozwiniętą sferą naukową i badawczo-rozwojową,
- ❖ *regionem konkurencyjnym* w scenerii krajowej i europejskiej z Wrocławiem jako silną metropolią oraz ośrodkami regionalnymi o znaczących przewagach konkurencyjnych.

Strategia Rozwoju Miasta Złotoryja na lata 2021-2030 jest w pełni zgodna z celami strategicznymi i operacyjnymi oraz z zakresem określonych w ich ramach zadań (przedsięwzięć) strategicznych ujętych w Strategii rozwoju województwa dolnośląskiego do 2030 roku (a także z zakresem celów i zadań strategicznych określonych w Strategii Sudety 2030), co prezentuje tabela 45.

Tabela 45. SPÓJNOŚĆ CELÓW STRATEGICZNYCH I OPERACYJNYCH ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ STRATEGICZNYCH STRATEGII ROZWOJU MIASTA ZŁOTORYJA NA LATA 2021-2030 Z USTALENIAMI STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO 2030

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO 2030		STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZŁOTORYJA NA LATA 2021-2030
Cele strategiczne i operacyjne	Przedsięwzięcia strategiczne (grupy zadań strategicznych)	Spójne cele strategiczne, cele operacyjne oraz przedsięwzięcia strategiczne
Cel nadrzędny strategii: HARMONIJNY ROZWÓJ REGIONU I WYSOKA		Cel nadrzędny strategii: HARMONIJNY I DYNAMICZNY

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO 2030		STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZŁOTORYJA NA LATA 2021-2030
Cele strategiczne i operacyjne	Przedsięwzięcia strategiczne (grupy zadań strategicznych)	Spójne cele strategiczne, cele operacyjne oraz przedsięwzięcia strategiczne
JAKOŚĆ ŻYCIA DOLNOŚLĄSKIEJ SPOŁECZNOŚCI		ROZWÓJ MIASTA SPEŁNIAJĄCY OCZEKIWANIA ZŁOTORYJSKIEJ SPOŁECZNOŚCI
CEL STRATEGICZNY 1. Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu		
1.1. Wspieranie endogenicznych potencjałów gospodarczych subregionów	<p>1.1.1. Wspieranie obszarów o trudnych warunkach rozwojowych, zagrożonych wystąpieniem strukturalnego bezrobocia oraz o niskim PKB.</p> <p>1.1.2. Wzmocnienie gospodarcze ośrodków regionalnych i subregionalnych.</p> <p>1.1.3. Wzmocnienie roli MŚP, w tym firm rzemieślniczych i rodzinnych w aktywizacji gospodarczej subregionów.</p> <p>1.1.4. Rozwój lokalnych rynków żywności i wzrost konkurencyjności sektora rolno-spożywczego m.in. w oparciu o żywność wysokiej jakości.</p> <p>1.1.5. Promowanie regionu jako atrakcyjnego miejsca dla turystyki, wypoczynku i poprawy stanu zdrowia</p>	<p>Cel strategiczny 2. Rozwinięta i innowacyjna gospodarka</p> <p><i>Cel operacyjny 2.1. Probiznesowa lokalna polityka gospodarcza</i> (zadania: 2.1.1.-2.1.3.)</p> <p><i>Cel operacyjny 2.2. Atrakcyjna oferta inwestycyjna miasta</i> (zadania: 2.2.1.-2.2.4.)</p> <p><i>Cel operacyjny 2.3. Rozwój funkcji turystycznej</i> (zadania: 2.3.1.-2.3.2.)</p> <p><i>Cel operacyjny 2.4. Stymulacja tworzenia miejsc pracy w sektorze high-tech</i> (zadanie: 2.4.1.-2.4.3.)</p> <p>Cel strategiczny 3. Atrakcyjny wizerunek miasta</p> <p><i>Cel operacyjny 3.5. Aktywne i efektywne działania marketingowe</i> (zadania: 3.5.1.-3.5.5.)</p>
1.2. Wzmocnienie krajowej i europejskiej konkurencyjności regionu i jego marki	<p>1.2.1. Promocja gospodarcza i turystyczna regionu.</p> <p>1.2.2. Wspieranie przedsiębiorczości, rozwój usług otoczenia biznesu oraz rozwój sieci powiązań gospodarczych,</p>	<p>Cel strategiczny 2. Rozwinięta i innowacyjna gospodarka</p> <p><i>Cel operacyjny 2.1. Probiznesowa lokalna polityka gospodarcza</i> (zadania: 2.1.1.-2.1.3.)</p>

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO 2030		STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZŁOTORYJA NA LATA 2021-2030
Cele strategiczne i operacyjne	Przedsięwzięcia strategiczne (grupy zadań strategicznych)	Spójne cele strategiczne, cele operacyjne oraz przedsięwzięcia strategiczne
	<p>w tym inicjatyw klastrowych.</p> <p>1.2.3. Wsparcie internacjonalizacji przedsiębiorstw.</p> <p>1.2.4. Wzmocnienie marki produktów regionalnych.</p> <p>1.2.5. Wzmocnienie wrocławskiego ośrodka naukowego.</p>	<p><i>Cel operacyjny 2.2. Atrakcyjna oferta inwestycyjna miasta</i> (zadania: 2.2.1.-2.2.4.)</p> <p>Cel strategiczny 3. Atrakcyjny wizerunek miasta</p> <p><i>Cel operacyjny 3.1. Kształtowanie tożsamości miasta</i> (zadanie: 3.1.1.)</p> <p><i>Cel operacyjny 3.5. Aktywne i efektywne działania marketingowe</i> (zadania: 3.5.1.-3.5.5.)</p>
1.3. Wzmacnianie innowacyjności, w tym ekoinnowacyjności regionu	<p>1.3.1. Rozwój specjalizacji regionalnych i subregionalnych, w tym inteligentnych specjalizacji.</p> <p>1.3.2. Wsparcie dla inteligentnej reindustrializacji – cyfryzacji i zaawansowanej automatyzacji procesów technologicznych i zarządczych w przedsiębiorstwach.</p> <p>1.3.3. Stymulowanie współpracy sfer biznesu, nauki i edukacji.</p> <p>1.3.4. Rozwój usług proinnowacyjnych oraz kreowanie i wspieranie regionalnych ośrodków innowacyjności.</p> <p>1.3.5. Wzmacnianie regionalnego systemu wsparcia finansowego dla przedsięwzięć innowacyjnych.</p> <p>1.3.6. Tworzenie warunków do współpracy badawczo - rozwojowej o zasięgu międzynarodowym.</p>	<p>Cel strategiczny 2. Rozwinięta i innowacyjna gospodarka</p> <p><i>Cel operacyjny 2.1. Probiznesowa lokalna polityka gospodarcza</i> (zadanie: 2.1.1.)</p> <p><i>Cel operacyjny 2.4. Stymulacja tworzenia miejsc pracy w sektorze high-tech</i> (zadanie: 2.4.1.-2.4.2.)</p> <p>Cel strategiczny 5. Wysoka jakość środowiska naturalnego</p> <p><i>Cel operacyjny 5.1. Likwidacja zagrożeń ekologicznych</i> (zadania: 5.1.1.-5.1.3.)</p> <p><i>Cel operacyjny 5.2. Podnoszenie świadomości i kultury ekologicznej społeczności miasta</i> (zadanie: 5.2.1.-5.2.2.)</p>

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO 2030		STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZŁOTORYJA NA LATA 2021-2030
Cele strategiczne i operacyjne	Przedsięwzięcia strategiczne (grupy zadań strategicznych)	Spójne cele strategiczne, cele operacyjne oraz przedsięwzięcia strategiczne
1.4. Wspieranie rozwoju i rewitalizacja zdegradowanych obszarów wiejskich i miejskich	<p>1.4.1. Zrównoważony rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych z uwzględnieniem elementów zielonej infrastruktury.</p> <p>1.4.2. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów wiejskich, miejskich, w tym przemysłowych.</p> <p>1.4.3. Wspieranie działań na rzecz rewitalizacji zabytkowych zespołów urbanistycznych i najcenniejszych obiektów architektury.</p> <p>1.4.4. Programowanie i realizacja prac urządzeniowo-rolnych, działania na rzecz scalania gruntów rolnych oraz melioracji.</p>	<p>Cel strategiczny 3. Atrakcyjny wizerunek miasta</p> <p><i>Cel operacyjny 3.2. Rewitalizacja miasta</i> (zadanie: 3.2.1.-3.2.5.)</p>
CEL STRATEGICZNY 2. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych		
2.1. Poprawa stanu i dostępności regionalnej infrastruktury technicznej	<p>2.1.1. Wspieranie działań zwiększających dostępność do źródeł wody oraz infrastruktury odprowadzania i oczyszczania ścieków.</p> <p>2.1.2. Wspieranie i rozwój systemów energetycznych oraz eliminowanie zagrożeń powodowanych przez ekstremalne zjawiska atmosferyczne.</p> <p>2.1.3. Wspieranie działań w zakresie efektywnej gospodarki odpadami.</p>	<p>Cel strategiczny 4. Rozwój infrastruktury komunalnej</p> <p><i>Cel operacyjny 4.3. Rozwój zintegrowanego systemu ciepłowniczego</i> (zadania: 4.3.1.-4.3.2.)</p> <p><i>Cel operacyjny 4.4. Rozwój sieci kanalizacyjnej</i> (zadania: 4.4.1.-4.4.2.)</p> <p>Cel strategiczny 5. Wysoka jakość środowiska naturalnego</p> <p><i>Cel operacyjny 5.2. Podnoszenie świadomości i kultury ekologicznej społeczności miasta</i> (zadanie: 5.2.2.)</p>
2.2. Rozwój i modernizacja	2.2.1. Wspieranie inwestycji	Cel strategiczny 1. Wysoki

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO 2030		STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZŁOTORYJA NA LATA 2021-2030
Cele strategiczne i operacyjne	Przedsięwzięcia strategiczne (grupy zadań strategicznych)	Spójne cele strategiczne, cele operacyjne oraz przedsięwzięcia strategiczne
regionalnej infrastruktury publicznej z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami i starszych	<p>w infrastrukturę sportowo-rekreacyjną.</p> <p>2.2.2. Zapewnienie opieki dziennej oraz edukacji dzieciom poprzez wsparcie budowy/rozbudowy żłobków i przedszkoli.</p> <p>2.2.3. Rozwój i dostosowanie infrastruktury publicznej do uwarunkowań społeczno-demograficznych, w szczególności do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, słabszych i starszych.</p>	<p>poziom warunków życia mieszkańców</p> <p><i>Cel operacyjny 1.2. Dostęp do wysokiej jakości ochrony zdrowia i opieki społecznej</i> (zadania: 1.2.1.-1.2.8.)</p> <p><i>Cel operacyjny 1.3. Wysoki standard usług placówek kultury</i> (zadanie: 1.3.1.)</p> <p><i>Cel operacyjny 1.4. Rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej</i> (zadania: 1.4.1.-1.4.6.)</p> <p><i>Cel operacyjny 1.5. Atrakcyjna oferta dla dzieci i młodzieży</i> (zadania: 1.5.1.-1.5.2.)</p> <p><i>Cel operacyjny 1.6. Wzrost aktywności zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym</i> (zadanie: 1.6.2.)</p> <p><i>Cel operacyjny 1.9. Atrakcyjna oferta dla osób w wieku senioralnym</i> (zadanie: 1.9.1.-1.9.2.)</p> <p>Cel strategiczny 3. Atrakcyjny wizerunek miasta</p> <p><i>3.4. Dobre zarządzanie miastem</i> (zadania: 3.4.1.-3.4.4.)</p>
2.3. Rozwój i doskonalenie usług publicznych	<p>2.3.1. Podejmowanie działań w celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa osobistego i publicznego.</p> <p>2.3.2. Podejmowanie działań służących poprawie sprawności obsługi społeczeństwa przez instytucje administracji publicznej, w tym e-usług</p>	<p>Cel strategiczny 1. Wysoki poziom warunków życia mieszkańców</p> <p><i>Cel operacyjny 1.2. Dostęp do wysokiej jakości ochrony zdrowia i opieki społecznej</i> (zadania: 1.2.1.-1.2.8.)</p> <p><i>Cel operacyjny 1.3. Wysoki standard usług placówek</i></p>

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO 2030		STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZŁOTORYJA NA LATA 2021-2030
Cele strategiczne i operacyjne	Przedsięwzięcia strategiczne (grupy zadań strategicznych)	Spójne cele strategiczne, cele operacyjne oraz przedsięwzięcia strategiczne
	<p>publicznych.</p> <p>2.3.3. Podejmowanie działań dla poprawy dostępności i podniesienia jakości świadczeń zdrowotnych oraz na rzecz ograniczenia zachorowalności mieszkańców regionu.</p> <p>2.3.4. Podejmowanie działań na rzecz upowszechniania i poprawy dostępności do kultury.</p> <p>2.3.5. Zwiększenie dostępności do usług publicznych wyższego rzędu w ośrodkach ponadlokalnych.</p> <p>2.3.6. Podejmowanie działań służących poprawie jakości usług publicznego transportu zbiorowego.</p> <p>2.3.7. Współpraca jednostek samorządu terytorialnego dla efektywnej realizacji usług publicznych.</p>	<p>Spójne cele strategiczne, cele operacyjne oraz przedsięwzięcia strategiczne</p> <p>kultury (zadanie: 1.3.1.)</p> <p>Cel operacyjny 1.4. Rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej (zadania: 1.4.1.-1.4.6.)</p> <p>Cel operacyjny 1.5. Atrakcyjna oferta dla dzieci i młodzieży (zadania: 1.5.1.-1.5.2.)</p> <p>Cel operacyjny 1.7. Poprawa bezpieczeństwa publicznego (zadania: 1.7.1.-1.7.2.)</p> <p>Cel operacyjny 1.9. Atrakcyjna oferta dla osób w wieku senioralnym (zadanie: 1.9.1.-1.9.2.)</p> <p>Cel strategiczny 3. Atrakcyjny wizerunek miasta</p> <p>Cel operacyjny 3.3. Wzrost dostępności komunikacyjnej miasta (zadanie: 3.3.1.)</p> <p>3.4. Dobre zarządzanie miastem (zadania: 3.4.1.-3.4.4.)</p> <p>Cel operacyjny 3.5. Aktywne i efektywne działania marketingowe (zadanie: 3.5.5.)</p>
CEL STRATEGICZNY 3. Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego		
3.1. Kształtowanie postaw obywatelskich	<p>3.1.1. Wzmacnianie wielodziedzinowego budżetu obywatelskiego.</p> <p>3.1.2. Popularyzacja wiedzy o regionie i wzmocnienie tożsamości jego mieszkańców.</p> <p>3.1.3. Podnoszenie</p>	<p>Cel strategiczny 3. Atrakcyjny wizerunek miasta</p> <p>Cel operacyjny 3.1. Kształtowanie tożsamości miasta (zadanie: 3.1.3.)</p> <p>Cel operacyjny 3.4. Dobre</p>

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO 2030		STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZŁOTORYJA NA LATA 2021-2030
Cele strategiczne i operacyjne	Przedsięwzięcia strategiczne (grupy zadań strategicznych)	Spójne cele strategiczne, cele operacyjne oraz przedsięwzięcia strategiczne
	<p>kompetencji interkulturowych.</p> <p>3.1.4. Wspieranie organizacji pozarządowych oraz sieci działających na rzecz tych organizacji.</p> <p>3.1.5. Podejmowanie działań na rzecz aktywności społeczności lokalnych i rozwoju lokalnego, ze szczególnym uwzględnieniem środowisk zmarginalizowanych.</p> <p>3.1.6. Wsparcie i promocja partnerstwa społecznego, w tym ekonomii społecznej oraz zwiększenie ich roli w realizacji usług społecznych.</p>	<p>Spójne cele strategiczne, cele operacyjne oraz przedsięwzięcia strategiczne</p> <p>zarządzanie miastem (zadania: 3.4.1.-3.4.2.)</p>
3.2. Wzrost społecznej integracji	<p>3.2.1. Rozwój infrastruktury służącej integracji społecznej i zawodowej.</p> <p>3.2.2. Wsparcie działań na rzecz osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <p>3.2.3. Podejmowanie działań na rzecz zwiększenia udziału i roli kobiet na rynku pracy oraz w życiu publicznym.</p> <p>3.2.4. Wsparcie działań na rzecz rozwijania sieci mieszkań chronionych i wspomaganych.</p> <p>3.2.5. Wspieranie ekonomii społecznej.</p> <p>3.2.6. Wspieranie działań na rzecz integracji cudzoziemców.</p>	<p>Cel strategiczny 1. Wysoki poziom warunków życia mieszkańców</p> <p><i>Cel operacyjny 1.2. Dostęp do wysokiej jakości ochrony zdrowia i opieki społecznej</i> (zadania: 1.2.1.-1.2.8.)</p> <p><i>Cel operacyjny 1.6. Wzrost aktywności zawodowej osób zagrożonych społecznym wykluczeniem</i> (zadania: 1.6.1.-1.6.2.)</p> <p><i>Cel operacyjny 1.8. Identyfikacja potrzeb lokalnej społeczności i programowanie ich zaspokajania</i> (zadania: 1.8.1.-1.8.2.)</p> <p><i>Cel operacyjny 1.9. Atrakcyjna oferta dla osób w wieku senioralnym</i> (zadanie: 1.9.1.-1.9.2.)</p>

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO 2030		STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZŁOTORYJA NA LATA 2021-2030
Cele strategiczne i operacyjne	Przedsięwzięcia strategiczne (grupy zadań strategicznych)	Spójne cele strategiczne, cele operacyjne oraz przedsięwzięcia strategiczne
3.3. Doskonalenie regionalnego i lokalnych rynków pracy	3.3.1. Kształtowanie i rozwój usług edukacyjnych i społecznych ukierunkowanych na wzmocnienie rynków pracy. 3.3.2. Wspieranie i pobudzanie aktywności zawodowej mieszkańców regionu.	Cel strategiczny 2. Rozwinięta i innowacyjna gospodarka <i>Cel operacyjny 2.5. Nowoczesny system kształcenia zawodowego</i> (zadania: 2.5.1.-2.5.3.)
3.4. Poprawa efektywności kształcenia	3.4.1. Wsparcie innowacyjnych metod kształcenia. 3.4.2. Działania na rzecz podniesienia jakości oraz atrakcyjności szkolnictwa zawodowego. 3.4.3. Rozwój systemu wspierania uczniów z dysfunkcjami i z niepełnościami. 3.4.4. Wspieranie działań na rzecz rozwoju umiejętności i postaw kreatywnych i przedsiębiorczych ze szczególnym uwzględnieniem uczniów uzdolnionych.	Cel strategiczny 1. Wysoki poziom warunków życia mieszkańców <i>Cel operacyjny 1.5. Atrakcyjna oferta dla dzieci i młodzieży</i> (zadania: 1.5.1.-1.5.3.) Cel strategiczny 2. Rozwinięta i innowacyjna gospodarka <i>Cel operacyjny 2.5. Nowoczesny system kształcenia zawodowego</i> (zadania: 2.5.1.-2.5.3.)
3.5. Doskonalenie regionalnej polityki wspierania seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami	3.5.1. Wspieranie systemu aktywizacji osób starszych. 3.5.2. Realizowanie działań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami.	Cel strategiczny 1. Wysoki poziom warunków życia mieszkańców <i>Cel operacyjny 1.6. Wzrost aktywności zawodowej osób zagrożonych społecznym wykluczeniem</i> (zadania: 1.6.1.-1.6.2.) <i>Cel operacyjny 1.8. Identyfikacja potrzeb lokalnej społeczności i programowanie ich zaspokajania</i> (zadania: 1.8.1.-1.8.2.) <i>Cel operacyjny 1.9. Atrakcyjna oferta dla osób</i>

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO 2030		STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZŁOTORYJA NA LATA 2021-2030
Cele strategiczne i operacyjne	Przedsięwzięcia strategiczne (grupy zadań strategicznych)	Spójne cele strategiczne, cele operacyjne oraz przedsięwzięcia strategiczne
		<i>w wieku senioralnym</i> (zadania: 1.9.1.-1.9.2.)
3.6. Kształtowanie postaw prozdrowotnych, prosportowych i proekologicznych	<p>3.6.1. Wspieranie przedsięwzięć sportowych w regionie oraz promowanie upowszechniania kultury fizycznej.</p> <p>3.6.2. Działania na rzecz rozwoju edukacji i kultury fizycznej.</p> <p>3.6.3. Wspieranie działań na rzecz kształtowania postaw prozdrowotnych.</p> <p>3.6.4. Wspieranie działań na rzecz kształtowania postaw proekologicznych.</p>	<p>Cel strategiczny 1. Wysoki poziom warunków życia mieszkańców</p> <p><i>Cel operacyjny 1.2. Dostęp do wysokiej jakości ochrony zdrowia i opieki społecznej</i> (zadanie: 1.2.4.)</p> <p><i>Cel operacyjny 1.4. Rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej</i> (zadania: 1.4.1.-1.4.6.)</p> <p><i>Cel operacyjny 1.9. Atrakcyjna oferta dla osób w wieku senioralnym</i> (zadania: 1.9.1.-1.9.2.)</p> <p>Cel strategiczny 2. Rozwinięta i innowacyjna gospodarka</p> <p><i>Cel operacyjny 2.3. Rozwój funkcji turystycznej</i> (zadania: 2.3.1.-2.3.2.)</p> <p>Cel strategiczny 3. Atrakcyjny wizerunek miasta</p> <p><i>Cel operacyjny 3.1. Kształtowanie tożsamości miasta</i> (zadanie: 3.1.2.)</p> <p>Cel strategiczny 4. Rozwój infrastruktury komunalnej</p> <p><i>Cel operacyjny 4.2. Rozwój sieci ścieżek rowerowych</i> (zadanie: 4.2.1.)</p> <p>Cel strategiczny 5. Wysoka jakość środowiska naturalnego</p> <p><i>Cel operacyjny 5.2. Podnoszenie świadomości i kultury ekologicznej</i></p>

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO 2030		STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZŁOTORYJA NA LATA 2021-2030
Cele strategiczne i operacyjne	Przedsięwzięcia strategiczne (grupy zadań strategicznych)	Spójne cele strategiczne, cele operacyjne oraz przedsięwzięcia strategiczne
		<i>społeczności miasta</i> (zadanie: 5.2.1.)
CEL STRATEGICZNY 4. Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego		
4.1. Poprawa stanu środowiska	<p>4.1.1. Działania w zakresie zwalczania źródeł niskiej emisji, szczególnie w uzdrowiskach.</p> <p>4.1.2. Wspieranie edukacji ekologicznej w oparciu o zasoby lokalne (infrastrukturalne, przyrodnicze i kulturowe).</p> <p>4.1.3. Rekultywacja i zagospodarowanie terenów przemysłowych i wydobywczych.</p>	<p>Cel strategiczny 3. Atrakcyjny wizerunek miasta</p> <p><i>Cel operacyjny 3.2. Rewitalizacja miasta</i> (zadania: 3.2.1.-3.2.5.)</p> <p>Cel strategiczny 4. Rozwój infrastruktury komunalnej</p> <p><i>Cel operacyjny 4.3. Rozwój zintegrowanego systemu ciepłowniczego</i> (zadania: 4.3.1.-4.3.2.)</p> <p>Cel strategiczny 5. Wysoka jakość środowiska naturalnego</p> <p><i>Cel operacyjny 5.1. Likwidacja zagrożeń ekologicznych</i> (zadania: 5.1.1.-5.1.3.)</p> <p><i>Cel operacyjny 5.2. Podnoszenie świadomości i kultury ekologicznej społeczności miasta</i> (zadanie: 5.2.1.-5.2.2.)</p>
4.2. Racjonalne wykorzystanie walorów i zasobów środowiska	<p>4.2.1. Racjonalne wykorzystanie zasobów glebowych i leśnych.</p> <p>4.2.2. Wspieranie racjonalnej gospodarki zasobami wód termalnych i leczniczych w regionie.</p> <p>4.2.3. Prowadzenie działań na rzecz rozwoju systemu obszarów cennych przyrodniczo i efektywnej</p>	<p>Cel strategiczny 2. Rozwinięta i innowacyjna gospodarka</p> <p><i>Cel operacyjny 2.3. Rozwój funkcji turystycznej</i> (zadania: 2.3.1.-2.3.2.)</p> <p>Cel strategiczny 5. Wysoka jakość środowiska naturalnego</p> <p><i>Cel operacyjny 5.1.</i></p>

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO 2030		STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZŁOTORYJA NA LATA 2021-2030
Cele strategiczne i operacyjne	Przedsięwzięcia strategiczne (grupy zadań strategicznych)	Spójne cele strategiczne, cele operacyjne oraz przedsięwzięcia strategiczne
	<p>ochrony wartości krajobrazu.</p> <p>4.2.4. Wzmocnienie potencjału uzdrowiskowego i turystycznego, w tym rozwój nowych gałęzi turystyki.</p> <p>4.2.5. Wspieranie działań na rzecz racjonalnej gospodarki zasobami wód powierzchniowych i podziemnych, w tym zapewnienia odpowiedniej jakości wód.</p> <p>4.2.6. Prowadzenie działań na rzecz racjonalnego wykorzystania i ochrony złóż kopalin.</p>	<p>Spójne cele strategiczne, cele operacyjne oraz przedsięwzięcia strategiczne</p> <p>Likwidacja zagrożeń ekologicznych (zadanie: 5.1.1.)</p>
4.3. Ochrona przed klęskami żywiołowymi	<p>4.3.1. Wspieranie rozwoju systemu małej retencji wodnej w regionie (poprawa stanu technicznego i skuteczności zbiorników małej retencji).</p> <p>4.3.2. Realizacja działań służących minimalizacji zagrożeń wynikających z ekstremalnych zjawisk atmosferycznych i awarii przemysłowych.</p> <p>4.3.3. Właściwe zagospodarowanie przestrzenne terenów zagrożonych zjawiskami przyrodniczymi, w tym powodziami i suszami oraz właściwe zarządzanie ryzykiem powodziowym.</p> <p>4.3.4. Doskonalenie metod szkolenia służb i innych podmiotów ratowniczych oraz poprawa ich</p>	<p>Cel strategiczny 5. Wysoka jakość środowiska naturalnego</p> <p>Cel operacyjny 5.1. Likwidacja zagrożeń ekologicznych (zadanie: 5.1.1.)</p>

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO 2030		STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZŁOTORYJA NA LATA 2021-2030
Cele strategiczne i operacyjne	Przedsięwzięcia strategiczne (grupy zadań strategicznych)	Spójne cele strategiczne, cele operacyjne oraz przedsięwzięcia strategiczne
	wyposażenia w sprzęt ratowniczy.	
4.4. Wspieranie produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz wspieranie bezpieczeństwa energetycznego	<p>4.4.1. Wykorzystanie potencjału energetyki konwencjonalnej, wsparcie energetyki sieciowej, rozproszonej, kogeneracji i klastrów energii.</p> <p>4.4.2. Stymulowanie prac badawczych i wdrożeniowych związanych z produkcją energii ze źródeł odnawialnych.</p> <p>4.4.3. Podejmowanie działań na rzecz oszczędności zużycia energii oraz poprawy efektywności jej wykorzystania.</p>	<p>Cel strategiczny 4. Rozwój infrastruktury komunalnej</p> <p><i>Cel operacyjny 4.3. Rozwój zintegrowanego systemu ciepłowniczego</i> (zadania: 4.3.1.-4.3.2.)</p> <p>Cel strategiczny 5. Wysoka jakość środowiska naturalnego</p> <p><i>Cel operacyjny 5.1. Likwidacja zagrożeń ekologicznych</i> (zadania: 5.1.2.-5.1.3.)</p>
4.5. Ochrona obiektów i terenów dziedzictwa kulturowego	<p>4.5.1. Wsparcie przedsięwzięć służących rozwojowi kultury i dziedzictwa kulturowego w regionie.</p> <p>4.5.2. Wspieranie i udostępnianie zintegrowanych działań służących ochronie dziedzictwa kulturowego i jego promocji.</p> <p>4.5.3. Wsparcie zagospodarowywania i udostępnienia na cele turystyki lub kultury najważniejszych obiektów zabytkowych oraz miejsc historycznych o znaczeniu ponadregionalnym.</p>	<p>Cel strategiczny 2. Rozwinięta i innowacyjna gospodarka</p> <p><i>Cel operacyjny 2.3. Rozwój funkcji turystycznej</i> (zadanie: 2.3.1.)</p> <p>Cel strategiczny 3. Atrakcyjny wizerunek miasta</p> <p><i>Cel operacyjny 3.1. Kształtowanie tożsamości miasta</i> (zadanie: 3.1.1.)</p>
4.6. Rozwój gospodarki cyrkularnej	4.6.1. Wsparcie przedsięwzięć na rzecz zmniejszenia zużycia surowców oraz ograniczenia wytwarzania odpadów w	<p>Cel strategiczny 2. Rozwinięta i innowacyjna gospodarka</p> <p><i>Cel operacyjny 2.1. Biznesowa lokalna</i></p>

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO 2030		STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZŁOTORYJA NA LATA 2021-2030
Cele strategiczne i operacyjne	Przedsięwzięcia strategiczne (grupy zadań strategicznych)	Spójne cele strategiczne, cele operacyjne oraz przedsięwzięcia strategiczne
	<p>procesach produkcyjnych.</p> <p>4.6.2. Wsparcie projektów wykorzystujących rynek surowców wtórnych i „re-manufacturing”.</p> <p>4.6.3. Rozwój modeli biznesowych wspierających rozbudowane systemy serwisowania i napraw produktów.</p> <p>4.6.4. Edukacja społeczna na rzecz gospodarki cyrkularnej (kampanie społeczne, kampanie świadomościowe).</p>	<p><i>polityka gospodarcza</i> (zadanie: 2.1.1.)</p> <p>Cel strategiczny 5. Wysoka jakość środowiska naturalnego</p> <p><i>Cel operacyjny 5.2. Podnoszenie świadomości i kultury ekologicznej społeczności miasta</i> (zadanie: 5.2.1.-5.2.2.)</p>
CEL STRATEGICZNY 5. Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu		
5.1. Rozwój regionalnej sieci transportowej	<p>5.1.1. Modernizacja i rozbudowa systemu dróg na terenie województwa, w szczególności obejmująca budowę dróg szybkiego ruchu łączących Wrocław z południem województwa, budowę obwodnic miejscowości oraz budowę i modernizację przepraw mostowych w regionie.</p> <p>5.1.2. Modernizacja i rozbudowa linii kolejowych na terenie województwa, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju linii kolejowych łączących główne ośrodki regionu oraz przejmowania i uruchamiania nieczynnych linii obsługujących ośrodki miejskie, główne obszary turystyczne i obszary wydobywania surowców</p>	<p>Cel strategiczny 3. Atrakcyjny wizerunek miasta</p> <p><i>Cel operacyjny 3.3. Wzrost dostępności komunikacyjnej miasta</i> (zadanie: 3.3.1.)</p> <p>Cel strategiczny 4. Rozwój infrastruktury komunalnej</p> <p><i>Cel operacyjny 4.1. Rozwój infrastruktury drogowej</i> (zadania: 4.1.1.- 4.1.3.)</p> <p><i>Cel operacyjny 4.2. Rozwój sieci ścieżek rowerowych</i> (zadanie: 4.2.1.)</p>

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO 2030		STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZŁOTORYJA NA LATA 2021-2030
Cele strategiczne i operacyjne	Przedsięwzięcia strategiczne (grupy zadań strategicznych)	Spójne cele strategiczne, cele operacyjne oraz przedsięwzięcia strategiczne
	<p>mineralnych.</p> <p>5.1.3. Budowa systemu transportu publicznego zapewniającego cykliczne połączenia ze stolicą województwa, z atrakcyjnym czasem przejazdu, wszystkich miast powiatowych oraz połączenia miast zagrożonych marginalizacją z ośrodkami wzrostu oraz zapewnienie skomunikowań sąsiadujących ze sobą powiatów oraz rozwój i budowa systemów kolei aglomeracyjnej w obrębie miast o znaczeniu regionalnym i subregionalnym, będących generatorami ruchu aglomeracyjnego oraz rozwój szybkich połączeń między tymi ośrodkami.</p> <p>5.1.4. Rozwój transportu powietrznego.</p> <p>5.1.5. Rozwój zintegrowanych lokalnych i subregionalnych systemów transportu publicznego.</p> <p>5.1.6. Zakup nowoczesnego taboru na potrzeby regionalnego systemu transportu publicznego.</p> <p>5.1.7. Rozwój systemu regionalnego transportu towarowego, w tym budowa intermodalnych węzłów logistycznych i przeładunkowych.</p> <p>5.1.8. Wsparcie działań na rzecz zwiększenia</p>	

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO 2030		STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZŁOTORYJA NA LATA 2021-2030
Cele strategiczne i operacyjne	Przedsięwzięcia strategiczne (grupy zadań strategicznych)	Spójne cele strategiczne, cele operacyjne oraz przedsięwzięcia strategiczne
	<p>efektywności transportu w ujęciu proekologicznym (elektromobilność).</p> <p>5.1.9. Wykorzystanie dróg wodnych, w szczególności Odry do żeglugi turystycznej i pasażerskiej oraz transportu wodnego.</p> <p>5.1.10. Rozwój sieci dróg rowerowych.</p>	
5.2. Wzrost dostępności regionalnej infrastruktury informacyjnej o wysokich standardach funkcjonalno-użytkowych	<p>5.2.1. Rozbudowa Dolnośląskiej Sieci Szkieletowej ukierunkowanej na zapewnienie dostępności internetu w każdym gospodarstwie domowym.</p> <p>5.2.2. Rozwój Dolnośląskiej Infrastruktury Informacji Przestrzennej w zakresie zwiększenia dostępności do zasobów informacyjnych o regionie.</p>	
5.3. Wspieranie współpracy międzyregionalnej i transgranicznej	<p>5.3.1. Rozwój współpracy międzyregionalnej.</p> <p>5.3.2. Rozwój współpracy transgranicznej.</p>	<p>Cel strategiczny 3. Atrakcyjny wizerunek miasta</p> <p><i>Cel operacyjny 3.1.</i> <i>Kształtowanie tożsamości miasta</i> (zadanie: 3.1.2.)</p> <p><i>Cel operacyjny 3.5.</i> <i>Aktywne i efektywne działania marketingowe</i> (zadania: 3.5.1.-3.5.5)</p>

Wymiar terytorialny polityki rozwoju regionalnego jest realizowany między innymi przez wskazanie obszarów strategicznej interwencji. Obszary te cechują się zespołem warunków i cech społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu na ich terenie barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania potencjałów rozwojowych.

W ramach Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 w uzgodnieniu z samorządami gminnymi i powiatowymi uwzględniono podejście terytorialne wyróżniając sześć obszarów problemowych (obszarów strategicznej interwencji) oraz określając dlań priorytety rozwojowe i ich rangi. Jednym z obszarów jest Jeleniogórski Obszar Funkcjonalny (Aglomeracja Jeleniogórska), do którego przynależy miasto Złotoryja.

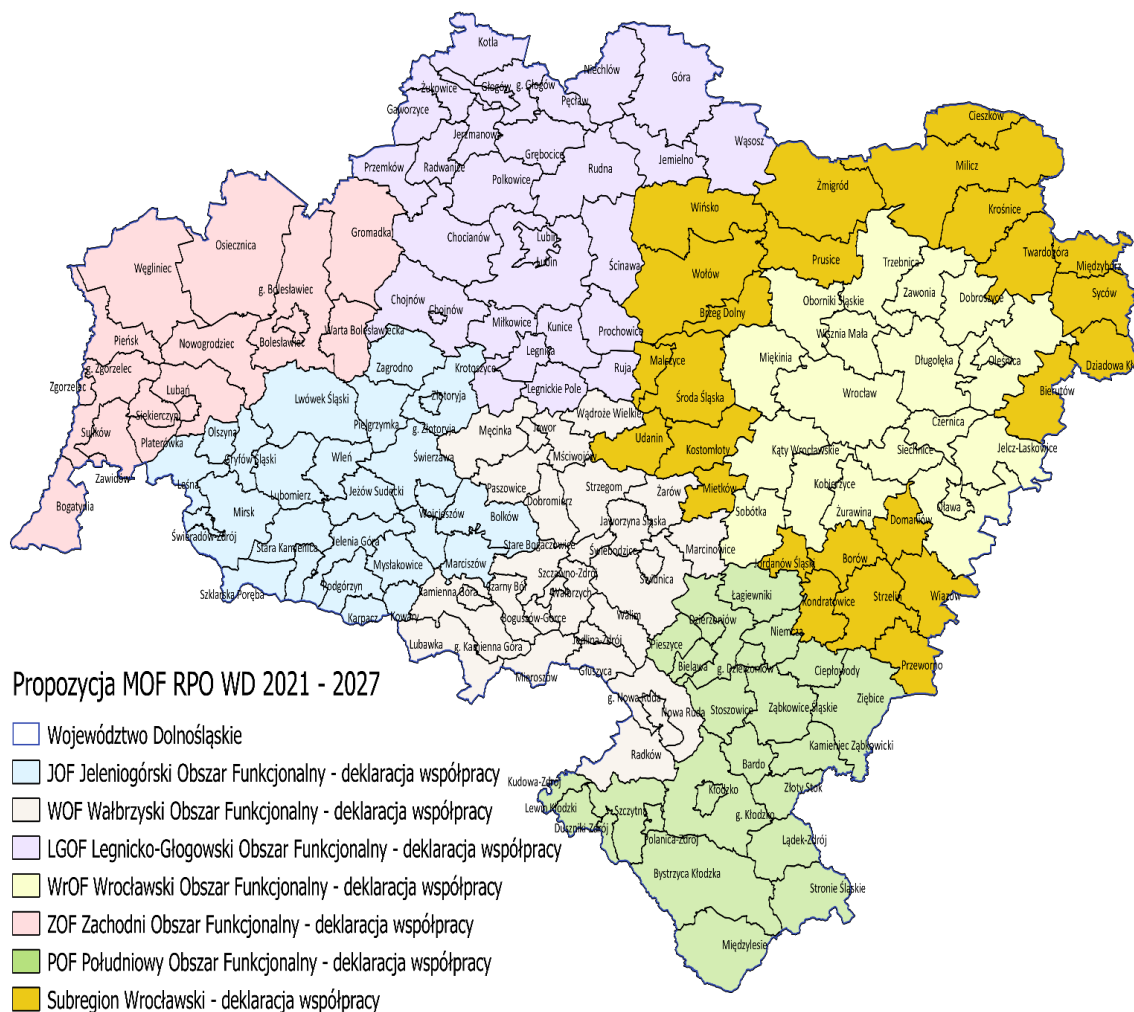
Dla Jeleniogórskiego Obszaru Funkcjonalnego wskazano następujące rozwojowe priorytety:

- [1] Wspieranie endogenicznych potencjałów subregionu,
- [2] Rozwój regionalnej sieci transportowej,
- [3] Wspieranie rozwoju i rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich,
- [4] Poprawa stanu środowiska,
- [5] Poprawa efektywności kształcenia,
- [6] Rozwój i doskonalenie usług publicznych,
- [7] Racjonalne wykorzystanie walorów i zasobów środowiska,
- [8] Wspieranie współpracy międzyregionalnej i transgranicznej.

Jeleniogórski Obszar Funkcjonalny to z jednej strony obszar o dużym potencjale rozwojowym, zwłaszcza w zakresie rekreacji i turystyki, a z drugiej – obszar wielu rozwojowych barier wymagający przede wszystkim interwencji ukierunkowanej na wspieranie endogenicznych potencjałów miast (w tym także Złotoryi) i miejscowości wiejskich oraz na rozwój regionalnej sieci transportowej, w tym odpowiednich połączeń drogowych i kolejowych z ośrodkami krajowymi (m.in. z Wrocławiem) i zagranicznymi. W kontekście zaś dalszego rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej konieczna jest także interwencja w stronę racjonalnego wykorzystania walorów i zasobów środowiska.

Należy przy tym nadmienić, iż ten obszar został rekomendowany przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego do realizacji podejścia terytorialnego w ramach RPO WD 2021-2027 poprzez praktyczną implementację Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT), co prezentuje rysunek 15.

Rys. 15. Obszary strategicznej interwencji w ramach RPO WD 2021-2027

Wskazane w regionalnej strategii dla Jeleniogórskiego Obszaru Funkcjonalnego priorytety rozwojowe znajdują pełne odzwierciedlenie zarówno w celach, jak i zadaniach strategicznych określonych w Strategii rozwoju miasta Złotoryja do roku 2030.

3. ZAGADNIENIA REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU MIASTA ZŁOTORYJA

3.1. Organizacyjne aspekty realizacji strategii

Efektywna realizacja celów i zadań strategicznych jest ściśle związana z określeniem szczegółowej procedury efektywnego postępowania różnych podmiotów organizacyjnych Miasta, w tym miejskich władz samorządowych.

Z tych względów konieczne jest powołanie wyodrębnionej organizacyjnie grupy pracowników Urzędu Miejskiego w Złotoryi oraz miejskich jednostek organizacyjnych jako **Zespołu ds. Wdrażania Strategii Rozwoju Miasta Złotoryja na lata 2021-2030**. Zespół ten w praktyce powinien funkcjonować w trzech ściśle z sobą współpracujących grupach dziedzinowych. W ramach Zespołu należałoby zatem powołać:

- ✓ grupę gospodarczych zadań strategicznych;
- ✓ grupę społecznych zadań strategicznych;
- ✓ grupę ekologicznych zadań strategicznych.

Podstawowym zadaniem tego Zespołu i jego grup (podzespołów) będzie kompleksowe opracowanie i efektywne wdrażanie programu operacyjnego rozumianego jako koncepcja systematycznego osiągnięcia określonych celów i realizacji zadań strategicznych.

Do istotnych zadań Zespołu i jego poszczególnych grup należeć będzie, w szczególności:

- ⇒ przygotowanie propozycji optymalnego sposobu wdrożenia oraz ich przedkładanie do zatwierdzenia przez Burmistrza Miasta Złotoryja,
- ⇒ określanie, analizowanie i ocena uwarunkowań realizacyjnych (w tym warunków zewnętrznych, identyfikacja podmiotów współdziałających, wielkość niezbędnych środków finansowych i technicznych, harmonogram),

- ⇒ aplikowanie określonych zadań strategicznych do krajowych programów operacyjnych oraz regionalnego programu operacyjnego województwa dolnośląskiego na lata 2021-2027,
- ⇒ nawiązanie i utrzymywanie kontaktów z podmiotami współpracującymi (w tym uzgadnianie form i zakresu współpracy),
- ⇒ organizowanie i prowadzenie odpowiednich działań promocyjnych (w tym przygotowanie odpowiednich materiałów promujących Strategię),
- ⇒ monitoring procesu wdrażania ustaleń Strategii,
- ⇒ prowadzenie dokumentacji wdrażania Strategii,
- ⇒ informowanie Rady Miejskiej i Burmistrza Miasta Złotoryja (a za pośrednictwem tych organów także lokalnej społeczności) o stanie realizacji wdrażanych zadań, ewentualnych problemach realizacyjnych.

Zespół ds. Wdrażania Strategii Rozwoju Miasta Złotoryja na lata 2021-2030, ze względu na ważność powierzonych zadań, powinien być służbowo podporządkowany Burmistrzowi Miasta Złotoryja. Burmistrz Miasta powołuje przy tym Przewodniczącego Zespołu, jego zastępcę, przewodniczących trzech grup zadań strategicznych (gospodarczych, społecznych i ekologicznych) oraz określa składy osobowe tych grup. W sprawie zadań i składu osobowego Zespołu i jego grup zadaniowych Burmistrz Miasta Złotoryja przygotowuje i podejmuje stosowne zarządzenie. Osoby pracujące w Zespole i jego grupach (gospodarczej, społecznej i ekologicznej) powinny posiadać wysokie kwalifikacje, a przede wszystkim wykazywać się możliwie szeroką znajomością problematyki funkcjonowania i rozwoju miasta, planowania strategicznego, warunków realizacji poszczególnych zadań strategicznych, zasad wnioskowania o wsparcie ze źródeł zewnętrznych itd.

Dla każdego z zadań strategicznych przewidzianych do wdrożenia w określonym okresie, Zespół pracujący poprzez wskazane grupy zadaniowe winien sporządzić szczegółowe projekty realizacyjne, zawierające m.in. zasady zarządzania i realizacji projektu oraz jego szczegółowy harmonogram i budżet.

Posiedzenia grup zadań strategicznych (gospodarczej, społecznej i ekologicznej) powinny być organizowane i zwoływane co najmniej raz w miesiącu, posiedzenie zaś całego zespołu ds. Wdrażania Strategii Rozwoju Miasta Złotoryja powinno być organizowane i

zwoływane przez Burmistrza Miasta co najmniej dwukrotnie w ciągu roku. W posiedzeniach i pracach Zespołu i grup zadaniowych mogą brać udział zaproszeni - odpowiednio do zakresu tematycznego zadań strategicznych - specjaliści (eksperti). O potrzebie korzystania z pomocy eksperckiej decydować winien Burmistrz Miasta.

Dla skutecznego i sprawnego wdrażania Strategii Rozwoju miasta Złotoryja, Zespół będzie prowadził partnerską współpracę z wieloma podmiotami. Z jednej bowiem strony konieczne jest efektywne współdziałanie z miejskimi jednostkami organizacyjnymi, z odpowiednimi wydziałami Urzędu Miejskiego, Starostwem Powiatowym w Złotoryi oraz powiatowymi służbami, inspekcjami i strażami, z Zarządem Województwa Dolnośląskiego oraz z odpowiednimi departamentami i wydziałami Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego a z drugiej – z wieloma podmiotami pozasamorządowymi (instytucjami społecznymi, jednostkami sektora obywatelskiego, podmiotami gospodarczymi, mieszkańcami) funkcjonującymi na terenie miasta. Szczególnie istotna będzie również współpraca Zespołu i jego grup zadaniowych z odpowiednimi merytorycznie komisjami Rady Miejskiej. Zakres podmiotów współdziałających w celu kompleksowego wdrażania strategicznych ustaleń wynikać będzie bezpośrednio z zawartości merytorycznej poszczególnych celów i zadań strategicznych.

3.2. Finansowe aspekty realizacji strategii

Efektywne wdrażanie ustaleń Strategii Rozwoju miasta Złotoryja na lata 2021-2030 wymaga zintegrowania strony rzeczowej poszczególnych zadań strategicznych z finansowymi możliwościami ich realizacji.

Podstawowymi źródłami finansowania (współfinansowania) zadań strategicznych ujętych w Strategii rozwoju miasta Złotoryja są:

- ✓ środki własne budżetu miasta;
- ✓ środki regionalnego programu operacyjnego województwa dolnośląskiego na lata 2021-2027, w tym wyodrębnione środki na wdrożenie instrumentu terytorialnego ZIT w ramach Aglomeracji Jeleniogórskiej;
- ✓ środki krajowych programów operacyjnych;
- ✓ środki funduszy pomocowych krajów spoza Unii Europejskiej (m.in. EOG i Fundusz Norweski);

- ✓ środki funduszy celowych;
- ✓ środki własne podmiotów sektora prywatnego i publicznego zaangażowane w przedsięwzięcia realizowane w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego - PPP;
- ✓ dotacje z budżetu powiatu złotoryjskiego oraz z budżetu województwa dolnośląskiego;
- ✓ dotacje z budżetu państwa w ramach krajowych programów i inicjatyw;
- ✓ środki pozyskane w wyniku emisji obligacji komunalnych;
- ✓ środki pozyskane w formie zwrotnej (kredyty, pożyczki).

Realizacja zadań strategicznych ujętych w Strategii rozwoju miasta Złotoryja do roku 2030 wymagać będzie odpowiedniego montażu finansowego, którego elementem nie mogą być jedynie środki budżetu miasta.

Szczególnie ważnym źródłem finansowania zadań strategicznych określonych w Strategii rozwoju miasta Złotoryja są fundusze Unii Europejskiej ulokowane w krajowych i regionalnym programach operacyjnych na lata 2021-2027. Wydaje się, iż podstawowym warunkiem odpowiedniego wykorzystania budżetowych i funduszowych możliwości Unii Europejskiej w sferze wielokierunkowego rozwoju lokalnego jest umiejętność strategicznego planowania, w tym merytorycznego kojarzenia zakresu zadań strategicznych z zakresem kierunków strategicznej interwencji określanych dla poszczególnych programów operacyjnych.

Perspektywa finansowa Unii Europejskiej na lata 2021-2027 ukierunkowuje się z jednej strony na koncentrację terytorialną, a z drugiej – na koncentrację tematyczną (dziedzinową).

Województwo dolnośląskie zaliczone zostało do kategorii tzw. regionów przejściowych, w których PKB na jednego mieszkańca (według standardów siły nabywczej - PPS za lata 2015–2017) ujęty jest statystycznie w granicach od 75% do 100% przeciętnego poziomu w UE-27. Według oficjalnych danych unijnych (Eurostat) województwo dolnośląskie w 2018 roku osiągnęło 78% PKB per capita notowanego przeciętnie w krajach Unii Europejskiej. Stąd też w latach 2021-2027 relatywnie niższa będzie alokacja finansowa (m.in. z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus), a jednocześnie niższy będzie poziom dofinansowania przedsięwzięć (do 70% podczas gdy w okresie 2014-2020 wynosił do 85%).

Należy także przy tym nadmienić, że Polska jako państwo członkowskie Unii Europejskiej o wskaźniku dochodu narodowego brutto niższym niż 75% średniej UE-27 (DNB per capita w PPS dla Polski wynosi 67% średniej UE-27 z lat 2015-2017) zobowiązana jest przy wykorzystaniu unijnej alokacji uwzględnić odpowiednie zasady koncentracji tematycznej dotyczące m.in. przeznaczeniu co najmniej 25% alokacji EFRR na realizację projektów w ramach CP 1 - Bardziej inteligentna Europa (Smarter Europe) oraz co najmniej 30% tej alokacji na projekty w ramach CP 2 - Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa (a greener, carbon free Europe). Ponadto Polska zobowiązana jest przeznaczyć co najmniej 8% alokacji EFRR (z wyłączeniem środków na pomoc techniczną) na zrównoważony rozwój obszarów miejskich, czyli z przeznaczeniem na realizację projektów ujętych w CP 5 - Europa bliżej obywateli (a Europe closer to citizens) m.in. w ramach wdrażania ZIT jako instrumentu terytorialnego.

W ramach natomiast alokacji EFS+ środki finansowe koncentrować się będą m.in. na wspieraniu włączenia społecznego (co najmniej 25% alokacji), zwalczaniu form skrajnego ubóstwa (co najmniej 2% alokacji) oraz na wsparciu zdolności do zatrudnienia ludzi młodych (10% środków EFS+).

W latach 2021-2027 istotne zatem będzie odpowiednie zintegrowanie zakresu zadań strategicznych przewidywanych do realizacji w Złotorzy z zakresem kierunków interwencji określanych w ramach poszczególnych celów unijnej polityki spójności oraz celów określonych w strategii rozwoju województwa dolnośląskiego, co przedstawiono w punkcie 2.4. Samorządowe władze miasta powinny dokonać precyzyjnego skojarzenia zakresu lokalnych problemów z możliwościami ich rozwiązania z pomocą unijnych środków oraz zapewnić finansowe pokrycie wymaganego wkładu własnego.

W okresie do 2021 roku możliwe będzie również skorzystanie z bezzwrotnego wsparcia w ramach trzynastu programów (m.in. rozwój lokalny, kultura, zdrowie, fundusz na rzecz społeczeństwa obywatelskiego) III edycji Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) i Norweskiego Mechanizmu Finansowego (czyli tzw. funduszy norweskich i EOG). Niezbędna jest jednak współpraca miejskich jednostek organizacyjnych z odpowiednimi partnerami z Norwegii, Islandii czy Liechtensteinu. Możliwe jest uruchomienie kolejnej IV edycji tych mechanizmów na następne lata.

Zadania strategiczne mogą być również w praktyce realizowane na podstawie umowy cywilno-prawnej podmiotu publicznego (np. Miasta Złotoryja) zawartej z podmiotem prywatnym, czyli w ramach partnerstwa publiczno-prywatne (PPP). Krajowe doświadczenia wskazują, że PPP najlepiej sprawdza się przy realizacji zadań publicznych, w wyniku których powstaje infrastruktura (kubaturowa czy sieciowa). Można zatem tę formułę wykorzystać m.in. przy budowie (rozbudowie) sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, basenu miejskiego, domów opieki senioralnej, centrów medycznych czy obiektów komunalnych (mieszkalnych i administracyjnych).

Realizację celów i zadań strategicznych, bezpośrednio lub pośrednio, wspierać może finansowo także wiele instytucji i programów ogólnego i dziedzinowego wsparcia. Należy tu wskazać m.in. fundusze celowe (m.in. NFOŚiGW, WFOŚiGW) czy banki (w tym Bank Gospodarstwa Krajowego i Bank Ochrony Środowiska poprzez udzielanie dedykowanych pożyczek i kredytów).

Wskazać należy także, iż przedsięwzięcia inwestycyjne o komercyjnym charakterze (m.in. w sferze produkcji, turystyki i handlu) powinny być finansowane przede wszystkim przez potencjalnych i rzeczywistych użytkowników z wykorzystaniem różnorodnych możliwości wsparcia zewnętrznego (w tym w ramach krajowych i regionalnych programów operacyjnych).

3.3. Monitoring i ewaluacja wdrażania strategii

Kompleksowe, a przy tym efektywne kontrolowanie procesu wdrażania strategii rozwoju miasta Złotoryja wymaga odpowiedniego przygotowania organizacyjnego i metodycznego. W tym względzie niezbędny jest systematyczny monitoring jako metoda ciągłej obserwacji, identyfikacji i pomiaru (ilościowego i jakościowego) zmian społecznej i gospodarczej scenerii miasta w wyniku realizacji poszczególnych celów i zadań strategicznych. Monitoring tworzyć powinien informacyjne podstawy ewaluacji efektów wdrażania strategii rozwoju miasta Złotoryja do roku 2030. Ewaluacja jest bowiem systematycznym badaniem, prowadzonym przy zastosowaniu różnorodnych metod, a polegającym na zbieraniu odpowiednich danych, ich analizowaniu, dokonywaniu wartościujących ocen, a także na informowaniu wszystkich zainteresowanych (zwłaszcza lokalnej społeczności) o wynikach (problemach, zaawansowaniu prac, sukcesach itd.).

Podstawowym celem ewaluacji jest zatem ocena jakości i efektów procesu wdrażania wieloletniej strategii rozwoju miasta.

W praktyce ewaluacja o zróżnicowanym charakterze i zakresie winna być prowadzona w formule on-going oraz w formule ex-post. Ewaluacja on-going ma ciągły i bieżący charakter, wymagający regularnego (przykładowo co najmniej raz w roku) raportowania o jej wynikach. W jej ramach zalecana jest ewaluacja śródkresowa (mid-term) dokonywana w połowie okresu wdrażania strategii rozwoju miasta (tj. według stanu w końcu 2025 roku). W wyniku raportów ewaluacyjnych przygotowanych na podstawie badań ewaluacyjnych w formule on-going możliwe będzie ewentualne skorygowanie przebiegu procesu wdrażania strategii rozwoju miasta oraz poprawa jakości podejmowanych działań. Ewaluacja ex post natomiast powinna być wykonana po zakończeniu procesu wdrażania strategii, czyli po roku 2030.

Monitoring i ewaluacja on-going prowadzone będą przez organ wykonawczy (Burmistrza Miasta Złotoryja), głównie w oparciu o informacje przygotowywane i przedkładane przez Zespół ds. Wdrażania Strategii Rozwoju Miasta Złotoryja na lata 2021-2030. Niezmiernie ważnym źródłem informacji w tym względzie mogą być wyniki prowadzonych cyklicznie badań lokalnej opinii publicznej (longitudalnych badań ankietowych przygotowanych i przeprowadzonych zgodnie z zasadami zapewnienia wiarygodnych i reprezentatywnych wyników). Badania te mogą dotyczyć całej lokalnej społeczności bądź wyodrębnionych grup (np. młodzieży, seniorów). Burmistrz Miasta, dla uzyskania obiektywnego obrazu zakresu wdrażania zadań strategicznych i ich rezultatów, powinien uwzględniać także opinie przedstawiane przez poszczególne wydziały Urzędu Miejskiego oraz miejskie jednostki organizacyjne.

Monitoringowe i ewaluacyjne funkcje realizowane będą także przez Radę Miejską. Rada oceniać będzie bowiem okresowo (co najmniej raz w roku) bieżący stan i efekty realizacji Strategii, a ponadto skuteczność poczynań wdrożeniowych organu wykonawczego (Burmistrza Miasta). Na bieżąco prowadzona będzie zatem weryfikacja ustaleń Strategii, a w razie potrzeby także ich aktualizacja. W związku z tym Rada Miejska otrzymywać będzie okresowo odpowiednio przygotowane przez Burmistrza Miasta raporty – np. w ramach corocznego raportu o stanie gminy.

Szczególnie istotne będzie szerokie informowanie lokalnej społeczności o przebiegu, problemach i rezultatach realizacji Strategii. W tymże celu winny być wykorzystane wszelkie

dostępne środki komunikacji społecznej (w tym spotkania z mieszkańcami oraz publikacje w lokalnej prasie).

Efekty realizacji poszczególnych celów i zadań strategicznych nie zawsze mogą się w pełni ujawnić w krótkim okresie. Do identyfikacji, pomiaru i oceny skuteczności i efektywności wdrażania Strategii przyjęto zespół mierników, których poziom i korzystne tendencje uznawane będą za bezpośrednie czy też pośrednie skutki realizacji Strategii. Mierniki oceny stopnia realizacji poszczególnych celów strategicznych (pośrednio także celu nadrzędnego) określonych w „Strategii rozwoju miasta Złotoryja na lata 2021-2030” przedstawiono w tabeli 46.

Tabela 46. MIERNIKI OCENY REALIZACJI CELÓW STRATEGICZNYCH ROZWOJU ZŁOTORYJI DO 2030 ROKU

Wskaźniki monitoringu i oceny	Wartości (tendencje zmian)		Źródła informacji
	2019	2030	
CEL NADRZĘDNY - HARMONIJNY I DYNAMICZNY ROZWÓJ MIASTA SPEŁNIAJĄCY OCZEKIWANIA ZŁOTORYJSKIEJ SPOŁECZNOŚCI			
⇒ wzrost zadowolenia mieszkańców	=	↑	Reprezentatywne badania ankietowe
⇒ stabilizacja (wzrost) potencjału ludnościowego miasta (w tys.)	15,0	16,0	Urząd Miejski - Wydział Spraw Obywatelskich
⇒ stabilizacja poziomu starości demograficznej (odsetek osób w wieku 65 lat i więcej)	20,0	20,0	Urząd Miejski - Wydział Spraw Obywatelskich
CEL STRATEGICZNY 1. WYSOKI POZIOM WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW			
⇒ mieszkania oddane do użytku na 100 zawartych małżeństw	24	40	GUS
⇒ wzrost liczby remontowanych mieszkań komunalnych o 50% (2019=100)	100	150	Urząd Miejski
⇒ dzieci objęte opieką w żłobkach (w % dzieci w wieku do 3 lat)	23,6	50,0	GUS
⇒ korzystający z pomocy społecznej (w % ludności ogółem)	4,69	2,50	Urząd Miejski
⇒ wypożyczenia księgozbioru na 1	3,06	4,00	Miejska Biblioteka

Wskaźniki monitoringu i oceny	Wartości (tendencje zmian)		Źródła informacji
	2019	2030	
mieszkańca w woluminach			Publiczna; GUS
⇒ widzowie kina na 1000 ludności	832	1000	Złotoryjski Ośrodek Kultury i Rekreacji; GUS
⇒ oddanie do użytku miejskiego basenu	-	+	Urząd Miejski
⇒ uczestnicy imprez kulturalnych i rekreacyjnych na 1000 ludności	236	700	Złotoryjski Ośrodek Kultury i Rekreacji; GUS
⇒ wzrost nakładów na likwidację barier architektonicznych o 50% (2019=100)	100	150	Urząd Miejski; MOPS
⇒ zmniejszenie przestępczości (liczby przestępstw o 20%; 2019=100)	100	80	Komenda Powiatowa Policji; Straż Miejska
CEL STRATEGICZNY 2.			
ROZWINIĘTA I INNOWACYJNA GOSPODARKA			
⇒ wzrost przedsiębiorczości mieszkańców (podmioty gospodarcze na 1000 ludności)	156	180	GUS
⇒ wzrost poziomu kreatywności gospodarki miasta (liczby podmiotów sektora kreatywnego w % ogółu podmiotów gospodarczych)	3,76	5,00	GUS
⇒ wzrost liczby podmiotów (spółek handlowych) z udziałem kapitału zagranicznego	23	50	GUS
⇒ wzrost powierzchni uzbrojonych terenów inwestycyjnych o 30% (2019=100)	100	130	Urząd Miejski
⇒ wzrost udziału wydatków inwestycyjnych w budżecie miasta (w%)	6,80	20,0	Urząd Miejski; GUS
⇒ wzrost liczby miejsc noclegowych w obiektach turystycznych o 50% (2019=100)	100	150	GUS
⇒ zmniejszenie stopy bezrobocia (udziału	5,4	3,0	GUS

Wskaźniki monitoringu i oceny	Wartości (tendencje zmian)		Źródła informacji
	2019	2030	
bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w %)			
⇒ zmniejszenie udziału bezrobotnych posiadających wykształcenie wyższe oraz policealne i średnie zawodowe w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w %)	32,1	10,0	Powiatowy Urząd Pracy w Złotoryi
CEL STRATEGICZNY 3.			
ATRAKCYJNY WIZERUNEK MIASTA			
⇒ wzrost liczby organizacji sektora obywatelskiego o 20% (2019=100)	100	120	Urząd Miejski
⇒ budżet obywatelski w % wydatków budżetu miasta	0,2	1,0	Urząd Miejski
⇒ wzrost liczby imprez kulturalnych i rekreacyjnych o ponadregionalnym zasięgu o 100% (2019=100)	100	200	Urząd Miejski
⇒ pasażerskie połączenia kolejowe Złotoryi (m.in. z Legnicą i Wrocławiem)	-	+	UMWD; Koleje Dolnośląskie
⇒ wzrost udziału środków unijnych wśród dochodów budżetu miasta o 50% (2019=100)	100	150	Urząd Miejski
⇒ wzrost dochodów budżetu miasta (w zł na mieszkańca)	4418	6000	Urząd Miejski; GUS
CEL STRATEGICZNY 4.			
ROZWÓJ INFRASTRUKTURY KOMUNALNEJ			
⇒ obwodnica Złotoryi	-	+	UMWD; Urząd Miejski
⇒ wzrost wydatków budżetu miasta na remonty dróg o 20% (2019=100)	100	120	Urząd Miejski
⇒ wzrost liczby miejsc parkingowych o 20% (2019=100)	100	120	Urząd Miejski
⇒ wzrost długość ścieżek i dróg rowerowych (w km)	30	50	Urząd Miejski

Wskaźniki monitoringu i oceny	Wartości (tendencje zmian)		Źródła informacji
	2019	2030	
⇒ wzrost długości sieci ciepłych w km	6,4	10,0	GUS
⇒ wzrost liczby korzystających z instalacji kanalizacyjnej (w % ogółu ludności)	95,7	98,5	GUS
CEL STRATEGICZNY 5.			
WYSOKA JAKOŚĆ ŚRODOWISKA NATURALNEGO			
⇒ zmniejszenie liczby dni z przekroczeniem dopuszczalnego poziomu pyłu PM10	52	20	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska we Wrocławiu
⇒ wzrost liczby obiektów użyteczności publicznej i mieszkań ogrzewanych „niekonwencjonalnie” o 75% (2019=100)	100	175	Urząd Miejski
⇒ wzrost udziału odpadów komunalnych zbieranych selektywnie (w % ogółu odpadów)	18,5	50	Urząd Miejski

Wskazany zestaw mierników będzie istotnym narzędziem systematycznego monitorowania i oceny zmian następujących w lokalnym układzie społeczno-gospodarczym wskutek podejmowania przedsięwzięć ujętych w Strategii rozwoju miasta Złotoryja.

WYKAZ WAŻNIEJSZYCH ŹRÓDEŁ

- 1) Aktualizacja delimitacji miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze na 2018 rok. IGiPZ PAN, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Warszawa 2020.
- 2) Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Miejskiej Złotoryja na lata 2020-2022.
- 3) Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Złotoryja na lata 2007–2013, ARLEG S.A, Złotoryja listopad 2007 – maj 2009.
- 4) Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie złotoryjskim w 2019 roku. Raport roczny, Powiatowy Urząd Pracy, Złotoryja lipiec 2020.
- 5) Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Złotoryi – Uchwała nr 0007.XXXIX.327.2018 Rady Miejskiej w Złotoryi z dnia 14 czerwca 2018 r. w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Złotoryi.
- 6) Raport o stanie gminy miejskiej Złotoryja w 2019 roku, Urząd Miejski w Złotoryi, czerwiec 2020.
- 7) Raport o stanie powiatu złotoryjskiego w 2019 roku, Starostwo Powiatowe, Złotoryja, maj 2020.
- 8) Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim. Raport wojewódzki za rok 2019. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska we Wrocławiu, Wrocław 2020;
- 9) Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 - z perspektywą do 2030 r., Ministerstwo Rozwoju, Warszawa 2017.
- 10) Strategia rozwiązywania problemów społecznych miasta Złotoryja na lata 2014-2020 - Uchwała nr 0007.XL.239.2014 Rady Miejskiej w Złotoryi z dnia 26 maja 2014 roku;
- 11) Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego miasta Złotoryja, Dolnośląskie Centrum szkolenia Samorządowego, Wrocław luty 2000;
- 12) Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego południowej i zachodniej części województwa dolnośląskiego na lata 2020–2030, obejmująca swoim zasięgiem subregiony wałbrzyski i jeleniogórski (NUTS 3) – Strategia Rozwoju Sudety 2030, Centrum Badawczo-Rozwojowe Samorządu Terytorialnego Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław, wrzesień 2018;
- 13) Strategia rozwoju województwa dolnośląskiego 2030, Wrocław 2018;
- 14) Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Jeleniogórskiej na lata 2014-2023, KARR, Jelenia Góra 2015;
- 15) Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miejskiej Złotoryja - Uchwała nr 0007.XL.342.2018 Rady Miejskiej Złotoryja z dnia 27 września 2018 r. w sprawie uchwalenia wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miejskiej Złotoryja na lata 2019-2024;

- 16) Wniosek - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności, COM(2018) 372 final, 2018/0197 (COD) z dnia 29.5.2018 roku;
- 17) Wniosek - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), COM(2018) 382 final, 2018/0206 (COD) z dnia 30.05.2018 roku;
- 18) Wniosek - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz, COM(2018) 375 final, 2018/0196 (COD) z dnia 29.05.2018 roku;
- 19) Zmieniony wniosek - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności, COM(2020) 452 final, 2018/0197 (COD) z dnia 28.5.2020 roku;
- 20) Zmieniony wniosek - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz, COM(2020) 23 final, 2018/0196 (COD) z dnia 14.01.2020 roku.

**LISTA OSÓB BIORĄCYCH UDZIAŁ
W WARSZTATACH STRATEGICZNYCH**

w dniach 28 i 30 września 2020 roku

1. Robert Pawłowski – Burmistrz Miasta Złotoryja,
2. Paweł Kulig – zastępca Burmistrza Miasta Złotoryja,
3. Barbara Listwan – radna Rady Miejskiej w Złotoryi, Przewodnicząca Komisji Skarg, Wniosków i Petycji,
4. Grzegorz Łoś – radny Rady Miejskiej w Złotoryi,
5. Paweł Maciejewski – radny Rady Miejskiej w Złotoryi, Przewodniczący Komisji Gospodarczej,
6. Dariusz Widomski – radny Rady Miejskiej w Złotoryi,
7. Dariusz Spychała – radny Rady Miejskiej w Złotoryi,
8. Barbara Zwierzyńska – Doskocz – radna Rady Miejskiej w Złotoryi,
9. Grzegorz Nowodyła – Urząd Miejski Złotoryja, Naczelnik Wydziału Gospodarki Odpadami,
10. Jacek Janiak - Urząd Miejski Złotoryja, Naczelnik Wydziału Architektury Geodezji i Rozwoju Miasta,
11. Anna Ardelli - Urząd Miejski Złotoryja, Naczelnik Wydziału Spraw Społecznych,
12. Katarzyna Iwińska - Urząd Miejski Złotoryja, Naczelnik Wydziału Funduszy Zewnętrznych i Obsługi Inwestora,
13. Jan Pomykała - Komendant Straży Miejskiej w Złotoryi,
14. Kamila Nankiewicz - Przedstawiciel Stowarzyszenia „Edukacja Przyszłości”,
15. Beata Siudak - Przedstawiciel Stowarzyszenia „Edukacja Przyszłości”,
16. Przedstawiciel Oddziału Rejonowego Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów,
17. Przedstawiciel Oddziału Rejonowego Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów,
18. Przedstawiciel Stowarzyszenia „Nasze Rio”,
19. Przedstawiciel Stowarzyszenia „Nasze Rio”,
20. Kazimiera Tuchowska - Prezes Towarzystwa Miłośników Ziemi Złotoryjskiej,
21. Aneta Wasilewska - Dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej,
22. Przedstawiciel Miejskiej Biblioteki Publicznej,
23. Piotr Maas - redaktor „Gazety Złotoryjskiej”,

24. Iwona Pawlus - Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej,
25. Przedstawiciel Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej,
26. Jacek Zańko – Kierownik Hali Sportowej „Tęcza”,
27. Zbigniew Gruszczyński - Dyrektor Złotoryjskiego Ośrodka Kultury i Rekreacji (ZOKiR),
28. Danuta Borocho - Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 3 w Złotoryi,
29. Jacek Grabowski - pracownik Starostwa Powiatowego w Złotoryi,
30. Przedstawiciel Powiatowego Urzędu Pracy,
31. Przedstawiciel Szpitala Powiatowego w Złotoryi,
32. Paweł Macuga – Prezes Rejonowego Przedsiębiorstwa Komunalnego Sp. z o.o.,
33. Tomasz Hamara – przedsiębiorca, restaurator, handlowiec, działacz klubu sportowego,
34. Paweł Kęska – rzemieślnik - stolarz,
35. Andrzej Piekut – Starszy Cechu Rzemiosł Różnych,
36. Przedstawiciel Parafii pw. Świętej Jadwigi w Złotoryi,
37. Roman Gorzkowski - mieszkaniec Złotoryi, historyk, aktywista społeczny,
38. Małgorzata Kościuk - mieszkanka Złotoryi,
39. Marta Kusiak – mieszkanka Złotoryi, aktywistka społeczna,
40. Maria Leśna – mieszkanka gminy Złotoryja, była Wójt Gminy Złotoryja,
41. Marzena Litwin – Gradkowska – mieszkanka Złotoryi, przedsiębiorca zajmujący się ochroną środowiska,
42. Kamil Majoch - mieszkaniec Złotoryi,
43. Agnieszka Młyńczak – mieszkanka Złotoryi,
44. Piotr Stryczek - mieszkaniec Złotoryi, członek RN LSSE,
45. Marek Obrębalski – Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu – moderator.